

ΜΑΣΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΘΟΚ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
2022 • 2023

ΤΕΥΧΟΣ 12
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Μαρία Ευσταθίου, Κυριακή Αργυρού, Χριστόδουλος Ανδρέου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
Κυριακή Αργυρού, Χριστόδουλος Ανδρέου

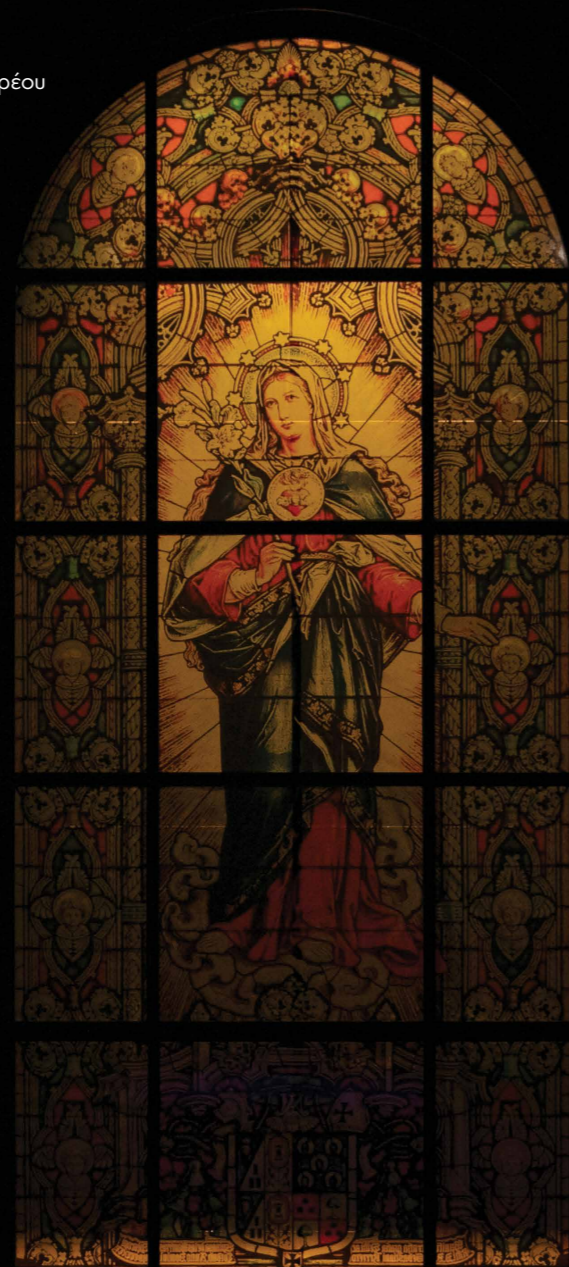
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Ειρήνη Κυριάκου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΤΗΛΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Μαρίνα Μαλένη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ-ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟΥ
Κατερίνα Τσεβά

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
grafish design (Κατερίνα Τσεβά)

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Τυπογραφείο Πλέτσας | Κάρδαρη

ΜΑΣΚΑ
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2022 • 2023
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΘΟΚ
ΤΕΥΧΟΣ 12 / ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Φωτογραφία: ©Nikos Mιλωνάς

Περιεχόμενα

05 ΟΡΝΤΙΝΟ

07 EDITORIAL

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

08 *Αμφιβολία* του Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ

10 ΣΥΖΗΤΗΣΗ / Ανδρέας Αραούζος

14 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Δέσποινα Μπεμπεδέλη

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ

16 *1984* του Τζορτζ Όργουελ
σε διασκευή Ρόμπερτ Άικ & Ντάνκαν Μακμίλαν

18 Λάκνς Γενεθλός

22 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Μαργαρίτα Ζαχαρίου

24 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Αλέξανδρος Παρίσης

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Δράσεις 2022–2023: «Νέ@ σε έρημο νησί»

26 *Ράτα με όταν ξυπνήσω* του Χαράλαμπος Γιάννου

28 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Χαράλαμπος Γιάννου

ΣΚΗΝΗ 018

30 *Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες* του Ιούλιου Βερν

32 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Μάριος Κακουλλής

34 **ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

Ελένη Αναστασίου, Άννα Γιαγκιώζη,
Μαγδαλένα Ζήρα, Μαριάννα Καυκαρίδου,
Πέτρος Κομμαρής, Μελίτα Κούτα,
Μαρίνα Μακρή, Λέα Μαλένη,
Λευτέρης Μουμτζής, Χριστίνα Χριστόφια

46 **50 ΧΡΟΝΙΑ ΘΟΚ**

Επετειακή έκδοση

*Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 1971-2021, Μισός
αιώνας θέατρο - Ένας κόσμος ολόκληρος*

56 **ΝΕΟ ΑΙΜΑ**

Φάνος Θεοφάνους, Ραφαέλλα Καβάζη,
Άνθη Κάσινου, Άντρεα Μαύρου

60 **ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ**

Αριάν Μνουσκίν

62 **ΓΙΑ ΘΕΑΤΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ**

63 **ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Αμφιβολία

του Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ
Σκηνοθεσία: Ανδρέας Αραούζος
4.11.2022 – 23.12.2022

Παρασκευή, Σάββατο 20:30, Κυριακή 18:00

Περιοδεία

Πάφος, Μαρκίδειο Θέατρο
30.11.2022, 20:30
Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο «Γιώργος Λυκούργος»
14.12.2022, 20:30
Λεμεσός, Θέατρο Ριάλτο
21.12.2022, 20:30

Υπερπλησιμένες παραστάσεις

Ελληνικά
9.12.2022 (Λευκωσία)
Αγγλικά & τουρκικά
16.12.2022 (Λευκωσία), 21.12.2022 (Λεμεσός)

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ

1984

του Τζορτζ Όργουελ,
σε διασκευή των Ρομπερτ Άικ & Ντάνκαν Μακμίλαν
Σκηνοθεσία: Λεάνδρος Ταλιώτης
7.10.2022 – 4.12.2022

Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο 20:30
Κυριακή 18:00
* και Πέμπτη 1.12.2022, 20:30

Περιοδεία

Λεμεσός, Θέατρο Ριάλτο
2.11.2022, 20:30
Πάφος, Μαρκίδειο Θέατρο
16.11.2022, 20:30
Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο «Γιώργος Λυκούργος»
23.11.2022, 20:30

Υπερπλησιμένες παραστάσεις

Αγγλικά & τουρκικά
2.11.2022 (Λεμεσός), 18.11.2022 (Λευκωσία)
Ελληνικά
11.11.2022 (Λευκωσία)

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ 2022-2023: «NE@ ΣΕ ΕΡΗΜΟ ΝΗΣΙ»

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Ειρήνη Ανδρέου, Γιάννης Καραούλης,
Ελένη Μολέσκη

Ρώτα με όταν ξυπνήσω

του Χαράλαμпу Γιάννου
Σκηνοθεσία: Αλεξία Παπαζάρου
10.12.2022 – 12.2.2023

Σάββατο 20:30, Κυριακή 18:00
* και Παρασκευή 23.12.2022, 20:30
και για σχολεία από Τρίτη έως Παρασκευή

Συζήτηση με το κοινό μετά το τέλος της παράστασης

18.12.2022
«Η δραματουργία του Χαράλαμпу Γιάννου» με ομιλήτρια
την Αντρη Χ. Κωνσταντίνου, θεατρολόγο, καθηγήτρια στο
Πανεπιστήμιο Frederick (Λευκωσία)

Τριήμερο εργαστήριο «Μουσικές γέφυρες» / «United Through Music»

Εμπυχώτρια: Παυλίνα Κωνσταντοπούλου
11.11.2022, 15:00-18:00
12.11.2022, 10:00-13:00
13.11.2022, 10:00-13:00

ΣΚΗΝΗ 018

Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες

του Ιούλιου Βερν
Σκηνοθεσία: Μάριος Κακουλλής
20.11.2022 -19.3.2023
Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή – Αίθουσα Εύης Γαβριλίδης

Κυριακή 10:30
και για σχολεία από Τρίτη έως Παρασκευή

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ HEINZ-UWE HAUS AND THEATRE MAKING IN CYPRUS AND GREECE

Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή
22.11.2022, 19:00

Ο ΘΟΚ ΦΙΛΟΣΕΝΕΙ

Η μάνα αυτουνού... Έλλη Ζάχου Ταχτσή

της Κικής Μαυρίδου
Σκηνοθεσία: Βαγγέλης Λάσκαρης
17.12.2022, 20:30
18.12.2022, 20:30, 18:00
Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ – ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ Κτίριο ΘΟΚ

Αντιρατσιστικό θέατρο

με τον Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου
2.11.2022, 16:00-19:00

«Τι είναι η φιλία; Βάζοντας τα όριά μου»

με τις Μαρίνα Κατσαρή και Ρεβέκκα Κατσαρή
9.11.2022, 16:00-19:00

Παιδί-πρόσφυγας: από την ενσυναίσθηση, στην ανθεκτικότητα και την προσφορά

με τη Δήμητρα Σωκράτους
16.11.2022, 16:00-19:00

FLOW FALL and FLY (F.F.F.)

με τον Φώτη Νικολάου
[Στο πλαίσιο των δράσεων Theatre Movement του
προγράμματος Theatre in Palm, που συγχρηματοδοτείται
από την Ευρωπαϊκή Ένωση.]
23.11.2022, 16:00-19:00

«Περί διαμεσολάβησης» - Δεξιότητες επικοινωνίας και διαχείριση συγκρούσεων στον σχολικό χώρο

με τον Χρίστο Χαρίτου
30.11.2022, 16:00-19:00

35ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ 2.10.2022 – 10.11.2022*

1.11.2022 | Λαογραφικός Πολιτιστικός Όμιλος «Τρίδατα» Λιβαδιών

Οι γαμπροί της Ευτυχίας
των Νίκου Τσιφόρου & Πολύβιου Βασιλειάδη
Δημοτικό θέατρο «Πεύκιος Γεωργιάδης»,
Λύκειο Αραδίππου, 20:00

2.11.2022 | Πολιτιστικός Όμιλος Ακρωτηρίου

Το σπίτιν μου εν το κάστρον μου του Γιώργου Κωνσταντίνου
Οίκημα Πολιτιστικού Ομίλου Ακρωτηρίου, 20:00

3.11.2022 | Θεατρική ομάδα Ακακίου (Αναγνωστήριο Ελληνισμός Ακακίου)

Οι αγάπες του χωρού μας του Αντρέα Κουκκίδη
Αίθουσα «Αεροπόρου Μιχαλάκη Αναστασιάδη»,
Δημοτικό Σχολείο Ακακίου, 20:00

4.11.2022 | Θεατρικός Όμιλος Πανεπιστημίου Κύπρου

Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας του Ουίλιαμ Σαίξπηρ
Θέατρο Μασκαρίνι, Λευκωσία, 20:00

6.11.2022 | Θεατρικός Όμιλος «Διγενής» Αγίας Μαρίας Ξυλιάτου

Όλα του γάμου δύσκολα και ο γαμπρός αλλού για αλλού
των Νίκου Καμπάνη & Βύρωνα Μακρίδη
Αίθουσα Πολιτιστικού Κέντρου Αγίας Μαρίας Ξυλιάτου,
19:00

7.11.2022 | Θεατρική ομάδα Αντι-Δρώντες

Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου της Άλκης Ζέη
Σατιρικό Θέατρο, Πάνω Σκηνή, Λευκωσία, 20:00

8.11.2022 | Αθλητικός Πνευματικός Όμιλος Παλαιχωρίου

Το γατάνιν του Μιχάλη Πασιαρδή
Αίθουσα «Πέτρος Τζιωρτζής»,
Οίκημα ΑΠΟΠ Παλαιχωρίου, 20:00

9.11.2022 | Θεατρική ομάδα Απόλλωνα Λυμπιών

Σμύρνη, η αρχόντισσα της Ιωνίας του Κυριάκου Κυριάκου
Πολιτιστικό Κέντρο Λυμπιών, 20:00

10.11.2022 | Θεατρικός Όμιλος Δερύνειας*

Ο επιθεωρητής έρχεται του Τζων Πρίσλεϋ
Κέντρο Ενηλίκων Δήμου Δερύνειας, 20:00

11.11.2022 | Obiter Dicta Θεατρική ομάδα Δικηγορικού Συλλόγου Λευκωσίας*

Ποια Ελένη; των Μιχάλη Ρέππα & Θανάση Παπαθανασίου
Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο, Λευκωσία, 20:00

*εκτός συναγωνισμού

ΦΙΛΟΣΕΝΙΑ ΤΡΙΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΛΕΓΗΚΑΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ 35ου ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή – Αίθουσα Εύης Γαβριλίδης

Αθλητικός Πνευματικός Όμιλος Παλαιχωρίου

Το γατάνιν του Μιχάλη Πασιαρδή
Σκηνοθεσία: Κυριάκος Παπακυριακού
6.12.2022, 20:00

Θεατρική ομάδα ΠΑΡΑΒΑΣΗ Λυμπιών

Λυσιστράτη του Αριστοφάνη
Σκηνοθεσία: Αντωνία Χαραλάμπους, Πολυξένη Σάββα
7.12.2022, 20:00

Θεατρικό Εργαστήρι ΚΙΜΩΛΙΑ

Τα Μονόπρακτα του Τένεσι Ουίλιαμς
Σκηνοθεσία: Έφη Χαραλάμπους, Μαρία Ζίτη, Νάτια Χαρα-
λάμπους
8.12.2022, 20:00

Editorial

Αυτό το εντιόριαλ είναι αφιερωμένο σε έναν καλλιτέχνη που έφυγε πρόωρα, λίγο πριν μας δώσει τη χαρά να μοιραστούμε μαζί του και με το κοινό μας την ευαισθησία, το ήθος και τη δημιουργικότητα που τον χαρακτήριζαν.

Κάθε άνθρωπος, εκτός από ύλη, είναι το πνεύμα, οι πράξεις και το έργο του. Το έργο του Achim Wieland υπάρχει και αφήνεται ως παρακαταθήκη. Δεν μπορεί όμως να μην αντιλαμβάνεται κανείς το άδικο της αδόκητης απώλειάς του και το κενό που δημιουργεί η απουσία του.

Achim, καλό ταξίδι.

Σάββας Κυριακίδης
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

**Η ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΕΤΗ
ΜΟΝΟ Σ' ΕΝΑΝ ΚΟΣΜΟ ΟΠΟΥ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΟ ΚΑΚΟ.**

Φωτογραφία: @Nikos Milonakis

Αμφιβολία μια παραβολή

του Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ

από
**4 Νοεμβρίου
2022**

Δεκαετία του '60, σε ένα καθολικό σχολείο στο Μπρονξ της Νέας Υόρκης. Η αυστηρή διευθύντριά του, αδελφή Αλοϊσίους, ξεκινά έρευνα όταν υποψιάζεται ότι ο νεαρός, φιλελεύθερος πατέρας Φλιν διατηρεί ανάρμοστες σχέσεις με έναν από τους μαθητές του σχολείου. Οι υποψίες της για την ενοχή του κλιμακώνονται ραγδαία και μετατρέπονται σε βεβαιότητα. Πεισιμένη ότι έχει απόλυτο δίκιο, ρίχνεται σε έναν αγώνα με στόχο την αποπομπή του Φλιν από το σχολείο.

Το περίφημο έργο του Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ *Αμφιβολία*, το οποίο γράφτηκε το 2004, βραβεύτηκε με Πούλιτζερ και Τόνι και έγινε ευρέως γνωστό χάρη στην κινηματογραφική του μεταφορά το 2008, φωτίζει αυτό που δηλώνει έκδηλα ο τίτλος του: την ανθρώπινη πάλη του νου με τις βεβαιότητές του.

Ένα έργο-παραβολή για τα πολλαπλά πρόσωπα της αλήθειας, την γκρίζα ζώνη ανάμεσα στις προθέσεις και τις πράξεις, ανάμεσα στο καλό και στο κακό, εκεί όπου φωλιάζει η αμφιβολία.

Πλαισιωμένος από μια ομάδα διακεκριμένων συντελεστών και ηθοποιών, στο κέντρο των οποίων η καταξιωμένη ηθοποιός Δέσποινα Μπεμπεδέλη, ο σκηνοθέτης Ανδρέας Αραούζος αναμετρείται με τα καιρία ζητήματα του έργου, ανιχνεύοντας τις απτηχίες τους στο σήμερα.

Μετάφραση: Κωνσταντίνος Κρίτσος, Σκηνοθεσία: Ανδρέας Αραούζος, Σκηνικά-Κοστούμια: Γιώργος Γιάννου, Μουσική: Γιώργος Κολιάς, Σχεδιασμός φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς, Βοηθός σκηνοθέτη: Ναυσικά Απόστρατου

Παίζουν: Θανάσης Γεωργίου, Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Παντελίτσα Λοϊζου, Δέσποινα Μπεμπεδέλη

Παραστάσεις

Λευκωσία: Κεντρική Σκηνή – *Αίθουσα Εύης Γαβριλίδης*
και σε περιοδεία

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Μια συζήτηση του σκηνοθέτη με τον Καλλιτεχνικό Διευθυντή του ΘΟΚ, Σάββα Κυριακίδη*

10

Το έργο όχι μόνο αρχίζει με την αμφιβολία, αλλά τελειώνει με την αμφιβολία. Τέτοιες επιλογές έργων με ενθουσιάζουν προσωπικά γιατί στη θεατρική τέχνη, πιστεύω ότι δεν μας ενδιαφέρει να μας δοθούν απαντήσεις.

Αμφιβολία μια παραβολή

Ανδρέας Αραούζος

Σ.Κ.: Έχουμε ένα έργο που γράφτηκε το 2004 από έναν Αμερικανό συγγραφέα, τον Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ. Βραβεύτηκε με πολλά βραβεία εκ των οποίων τα κορυφαία της Αμερικής το Πούλιτζερ και το Τόνι και στη συνέχεια μετατράπηκε σε σενάριο. Έχουμε λοιπόν ένα υλικό θεατρικό. Θα μπορούσαμε να είχαμε μια πολύ σύντομη κουβέντα λέγοντας ότι αυτό το έργο αρχίζει και τελειώνει με τον τίτλο του. Αυτός ο τίτλος είναι ο πυρήνας του έργου, αλλά είναι και η απάντηση στο ερώτημα για το πώς πορευόμαστε στη ζωή. Κατ' αρχάς, **ας πούμε δύο-τρία πράγματα για το ίδιο το έργο, την πλοκή, την ιστορία του.**

Α.Α.: Βρισκόμαστε στο 1964, σ' ένα καθολικό σχολείο στο Μπρονξ. Είναι σημαντική αυτή η χρονολογία γιατί τότε παρατηρούμε τις πρώτες μεγάλες αλλαγές σε θέματα φυλετικά και ρατσισμού. Ξεκινάει η μικτή φοίτηση στα σχολεία και βλέπουμε τους πρώτους μαύρους μαθητές να συνυπάρχουν μαζί με τους λευκούς μαθητές στο περιβάλλον του σχολείου.

Σ.Κ.: Οπότε αυτό αποτελεί και την αφορμή για να βασιστεί η ιστορία του έργου.

Α.Α.: Ακριβώς. Έχει σημασία το κλίμα μέσα στο οποίο γεννιούνται οι αμφιβολίες ή οι πεποιθήσεις. Επίσης το θέμα διαφορετικότητα αποτελεί ένα καυτό θέμα – ακόμη και στις μέρες μας, όλο και περισσότερο. Μιλάμε για ένα αγόρι, τον Ντόναλντ Μίλερ, το οποίο δεν θα δούμε στην παράσταση, αλλά οτιδήποτε τον αφορά θα το ακούσουμε από τους άλλους, και αυτό είναι το ενδιαφέρον: πώς βιώνει αυτός ο άνθρωπος, ο διαφορετικός, αυτή τη συμπεριφορά, πώς τον μεταχειρίζονται οι άλλοι, πώς βλέπουμε τους άλλους να χειρίζονται τη διαφορετικότητά του, να την παρερμηνεύουν, να την κακομεταχειρίζονται, χωρίς ο ίδιος να έχει ζητήσει κάτι από όλα αυτά. Επομένως, αυτό το άτομο που ξεχωρίζει τραβάει την προσοχή της διευθύντριας του σχολείου, της αδελφής Αλοΐσιους, η οποία έχει την πεποίθηση ότι ο πατέρας Φλιν, που είναι και δάσκαλος στο σχολείο, δίνει ιδιαίτερη προσοχή σ' αυτόν τον μαθητή. Μέχρι εδώ είναι η ιστορία μας.

Σ.Κ.: Χτίζοντας πάνω σ' αυτήν τη διαφορετικότητα αρχίζει σταδιακά να εισχωρεί το ζήτημα των πεποιθήσεων, των συμπεριφορών, το χτίσιμο των ερωτημάτων για το τι πραγματικά έχει συμβεί.

Α.Α.: Το γεγονός ότι δεν βλέπουμε τα περιστατικά που αναλύονται, σχολιάζονται, ερμηνεύονται, παρερμηνεύονται από τα πρόσωπα του έργου, μας ενδιαφέρει πάρα πολύ. Αυτό συνδέεται και με το γιατί ένα κείμενο είναι διαχρονικό. Γιατί τα πάντα έχουν να κάνουν με τον φακό από τον οποίο θα τα δει και θα τα εξηγήσει κάποιος τρίτος. Και είναι γεγονός ότι βιώνουμε όλοι την εποχή του λαϊκού δικαστηρίου των social media, όπου ο καθένας γίνεται δικαστής ή δικηγόρος και όπου η κάθε άποψη είναι ελεύθερη να δοθεί και να διαδοθεί. Πιστεύω λοιπόν πως ο θεατής, με την πάροδο των σκηνών του έργου, περνάει ο ίδιος, αναγκαστικά, από σκαμπεναβάζματα, γιατί ακούγοντας το πώς περιγράφονται σ' αυτόν οι διάφορες οπτικές ή οι καινούργιες πληροφορίες προσπαθεί, θέλοντας και μη, να πάρει κάποιες αποφάσεις και έτσι ακριβώς ο ίδιος ο θεατής μπορεί να ξεκινήσει να αποκτά πεποιθήσεις. Μου αρέσει αυτό που ανέφερες πριν ότι το έργο όχι μόνο αρχίζει με την αμφιβολία, αλλά τελειώνει με την αμφιβολία. Τέτοιες επιλογές έργων με ενθουσιάζουν προσωπικά γιατί στη θεατρική τέχνη, πιστεύω ότι δεν μας ενδιαφέρει να μας δοθούν απαντήσεις. Ο συγγραφέας ή ο καλλιτέχνης δεν είναι παντογνώστης. Εμπειρία, για μένα, στη θεατρική αίθουσα είναι να με βουτήξουν, ο συγγραφέας, ο σκηνοθέτης, οι ηθοποιοί, σε αυτήν την έμπνευση, σ' αυτά τα νερά άλλοτε θολά, άλλοτε καθαρά, για να αναθεωρήσω ίσως τις δικές μου σκέψεις. Αυτή η διαδικασία του να ταυτιστώ ή όχι, να αναρωτηθώ και να αναζητήσω τις απαντήσεις μέσα μου, είναι κάτι που πάντα με ενδιαφέρει, στις επιλογές έργων ή στην εμπειρία μου ως θεατής. Σε αυτό το έργο, θεωρώ ότι τα «γκρίζα» στα οποία σε ταξιδεύει, είναι υπέροχες πηγές έμπνευσης για να σκεφτούμε την προσέγγισή μας στα πράγματα.

11

Σ.Κ.: Συμφωνώ κατ' αρχάς απολύτως με τη σκέψη αυτή. Πράγματι έτσι μόνο μπορεί να λειτουργήσει η τέχνη και έτσι όμως εξελίσσεται υπαρξιακά και όλη η ζωή, με ερωτήματα και όχι με πεποιθήσεις και απόλυτες απαντήσεις. Και έτσι έχει ενδιαφέρον ενδεχομένως η ζωή. Απλώς αυτό που ανέφερες θα έλεγα ότι στο συγκεκριμένο έργο γιγαντώνεται, μεγαθύνεται, με την καλή έννοια, ακριβώς γιατί υπάρχουν πολλές γκρίζες ζώνες. Εδώ, το χτίσιμο του υλικού, έχει να κάνει με το χτίσιμο των γκρίζων ζωνών. Δηλαδή έχουμε στην πραγματικότητα δύο πόλους που συγκρούονται, που ο καθένας από τη δική του πλευρά, τουλάχιστον ως ένα σημείο, υποστηρίζει τη θέση του και συνεπαίρνει τον θεατή προς τη μία ή προς την άλλη πλευρά. Αυτός ο μηχανισμός είναι που οδηγεί στον τίτλο του έργου και δημιουργεί τις αμφιβολίες και τα ερωτήματα που, όπως πολύ σωστά είπες, εδώ πολλαπλασιάζονται...

Α.Α.: Ο συγγραφέας όντως βασίζεται στο τι μπορούμε να θεωρούμε βέβαιο γεγονός και στο τι δεν είναι βέβαιο, χτίζει δηλαδή το κείμενό του βασισμένος στις έννοιες της πεποίθησης και της αμφιβολίας. Η σιδηρά αδελφή Αλοΐσιους, ένας πανέμορφος και συγγραφικά πολύ σημαντικός ρόλος, ενσαρκώνεται για εμάς από την κυρία Μπεμπεδέλη. Πρόκειται για έναν πολύ σύνθετο ρόλο που αν και μπορεί να φαίνεται μονοδιάστατος, στην πραγματικότητα δεν είναι. Η αδελφή Αλοΐσιους έχει αυτή τη μονολιθική προσέγγιση στα πράγματα συνδεδεμένη με την Εκκλησία, που θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε, χαριτολογώντας, ως την «κακιά μάγισσα του παραμυθιού».

Σ.Κ.: Αν κανείς διαβάσει ή δει μια χονδροειδή προσέγγιση, έχει την αίσθηση ότι πρόκειται για την «κακιά» και τον «καλό», αλλά πόσο αφελές θα ήταν αυτό...

Α.Α.: Ακριβώς. Και τι όμορφα που έρχεται ο συγγραφέας να παρουσιάσει την «κακιά» και τον «καλό», όπως είναι το μαύρο και το άσπρο, για να μας περιγράψει, τελικά, με τόσο σύνθετο τρόπο, ότι όλα είναι γκρίζα και αυτό είναι η ζωή. Γι' αυτό το έργο έλαβε τα βραβεία Πούλιτζερ και Τόνι, γιατί κατάφερε να μπει στην καρδιά αυτού του πολυσύνθετου πράγματος. Μέσα στο φάσμα αυτού του γκρίζου, πιστεύω, θα συναντήσουμε τον εαυτό μας, ο καθένας στα διαφορετικά σημεία του.

Σ.Κ.: Πάντα έχουμε την ανάγκη να συνδέσουμε κάτι που βλέπουμε και που για κάποιο λόγο, προφανώς ως ιστορία, μπορεί να είναι συνδεδεμένο, με ένα συγκεκριμένο ιστορικό χώρο και χρόνο, με τη δική μας εποχή, τις δικές μας συμπεριφορές.

Θα ήθελα να επικεντρωθούμε και στον άλλο πόλο, ο οποίος ξεκινάει ως πόλος λευκός και με τον ίδιο τρόπο χτίζεται από τον συγγραφέα, δηλαδή ως μία τάση να πιστέψουμε κάτι αρχικά και μία πορεία που θ' αλλάξει.

Α.Α.: Ναι, μία πορεία που θ' αλλάξει και θ' αλλάζει ανάλογα με την κρίση του κάθε θεατή. Έχουμε μεν τη σύγκρουση των δύο χαρακτήρων, αλλά έχουμε επίσης τους άλλους δύο χαρακτήρες, την αδελφή Τζέιμς και τη μάνα του παιδιού, η οποία θα μας συγκλονίσει με τη δική της οπτική, και θα μας κάνει να αναθεωρήσουμε.

Σ.Κ.: Γιατί προσθέτει μία εκπληκτική διάσταση στο ζήτημα της συμπεριφοράς, της αποδοχής της συμπεριφοράς, και του πώς αποδεχόμαστε κάτι, καμιά φορά ίσως έξω από τα όρια μας, προκειμένου να συνεχίσουμε να πορευόμαστε στη ζωή. Πράγματι ο ρόλος της μητέρας του παιδιού που είναι το υποκείμενο αυτής της σύγκρουσης, έρχεται μέσα από τη δική της θέση να τοποθετήσει μια εντελώς διαφορετική δική της οπτική, που επίσης νομίζω ότι οδηγεί τον θεατή στην ίδια κατεύθυνση των ερωτημάτων, όπως ανέφερες πιο πριν: τον αιφνιδιάζει σε σχέση με το πώς κανείς μπορεί να τοποθετηθεί απέναντι σ' ένα γεγονός ακόμα και αν είναι ο γονιός αυτού του παιδιού.

Α.Α.: Η παρουσία της μητέρας του παιδιού προκαλεί αμφιβολίες στον θεατή για το τι είναι ωφέλιμο. Το τι είναι ωφέλιμο δεν είναι αντικειμενικό τελικά. Επιχειρήματα, τα οποία μας θυμίζουν – για να επιστρέψουμε στις μέρες μας –, συζητήσεις γι' αυτό που ζούμε με τους πρόσφυγες καθημερινά.

Αμφιβολία μια παραβολή

Ανδρέας Αραούζος

Σ.Κ.: Μια αναλογία με τη σημερινή προσφυγική κρίση υπάρχει. Πρόκειται για την ένταξη αυτής της μητέρας ενός μαύρου παιδιού μέσα σ' ένα κοινωνικό περιβάλλον που μοιάζει στην αρχή να απορρίπτει το παιδί ή τουλάχιστον να μην το ενσωματώνει με μεγάλη ευκολία. Άρα, βεβαίως, η αναλογία που κάνεις είναι προφανής. Τι νομίζουμε ότι είναι χρήσιμο, τι θεωρούμε με βεβαιότητα ότι είναι, και τι πραγματικά ισχύει για μια άλλη πλευρά.

Α.Α.: Τι σημαίνει, για το παιδί μου, «μέλλον»... Και τελικά έχουμε το πρόσωπο της νεαρή αδελφής Τζέιμς, η οποία παρακολουθεί αυτόν τον αγώνα και προσπαθεί, όντας πάρα πολύ μπερδεμένη, να πάρει τις δικές της αποφάσεις και θέσεις στο θέμα.

Σ.Κ.: Μετεωρίζεται στην πραγματικότητα.

Α.Α.: Ακριβώς. Και μου θυμίζει τη θέση του θεατή. Είναι το σύμβολο της αθωότητας, αλλά στην πραγματικότητα, όπως ακούμε στο έργο, «η αθωότητα είναι αρετή σ' έναν κόσμο όπου δεν υπάρχει το κακό». Η μονολιθική αδελφή Αλοΐσιους λέει ότι αν δεν είσαι πονημένος, την πάτησες. Και αυτό το λέει μια αδελφή. Ένα άτομο που είναι μέσα στην Εκκλησία, που υπηρετεί και έχει δώσει όρκους για τις επτά αρετές, που σκέφτεται ότι πρέπει να επιβιώσει και που είναι υπεύθυνη για την ευημερία των τριακοσίων εβδομήντα δύο μαθητών της!

* Αποσπάσματα από τη συζήτηση ΘΟΚ Talk που πραγματοποιήθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2022 στην Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ-Αίθουσα Εύης Γαβριλίδης. Διατηρήθηκε σε ένα βαθμό, η προφορικότητα του λόγου.

Σ.Κ.: Μα φυσικά η δική της θέση, τουλάχιστον μέχρι ένα σημείο, εκκινεί από αυτήν τη βεβαιότητά της, ότι λειτουργεί υπέρ του καλού του συνόλου. Θα ήταν πολύ άδικο για τον συγγραφέα αλλά και για τον ρόλο να θεωρήσουμε ότι η συμπεριφορά της είναι ένα είδος προσωπικής αντιπαράθεσης απέναντι σ' έναν άνθρωπο που απλώς δεν συμπαθεί λόγω της εξωτερικής του εμφάνισης.

Α.Α.: Βέβαια, και τίθεται το θέμα στο έργο με διαφορετικούς τρόπους για το πόσο καλά μπορούμε ή πρέπει να κοιμόμαστε. Το θέμα «ευθύνη», πιστεύω, ευθύνη για όλους μας, υπάρχει μέσα σε αυτό το έργο, γιατί αυτήν μπορεί να έχουμε και ως περαστικοί, ως παρατηρητές, ως τρίτοι, και σαφώς οπουδήποτε νιώθουμε συνένοχοι.

Σ.Κ.: Πολύ ωραία. Ανδρέα, εκκινώντας από μια πολύ συγκεκριμένη αφετηρία, νομίζω και η συζήτησή μας έχει κατορθώσει, στο βαθμό που μπορεί, να φωτίσει τη γκάμα, τη βεντάλια των θεματικών που εκκινούν από το κεντρικό ερώτημα της αμφιβολίας. Και όπως είπαμε πιο πριν εκκινεί από εμάς τους ίδιους ως έμβια όντα για να πάμε πιο πέρα, σε όλα τα επίπεδα, στην επιστήμη, στην τέχνη, στην καθημερινότητα... Όμως το έργο δεν περιορίζεται αμιγώς στον όρο αυτό, αλλά εμπεριέχει ό,τι ο ίδιος ο όρος μπορεί να κρύβει μέσα του και το απλώνει μέσα από τη θεατρική διαδικασία.

Α.Α.: Κλείνοντας θα ήθελα να πω ότι θα υπάρξουν απορίες στους θεατές για το τι πραγματικά έγινε και θα αιωρείται ένα ερωτηματικό. Γιατί όμως είναι εντάξει να αιωρείται το ερωτηματικό; Διότι ίσως η ουσία βρίσκεται στο να ρωτάμε γιατί, πώς, με ποιο τρόπο, και όχι απλώς ποιος είναι ή τι έκανε κάποιος.

Η Αλοΐσιους με έβαλε, όπως όλους μας, θίασο και κοινό, μπροστά στο βαθύ και διαχρονικό ερώτημα:

Φωτογραφία: @Nikos Μιλωνάς

Έχετε στο βιογραφικό σας αμέτρητους ρόλους. Ποια είναι τα νέα βιώματα που προσθέτει στην πορεία σας, η ερμηνεία της αδελφής Αλοΐσιους στην *Αμφιβολία* του Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ. Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες αυτού του ρόλου;

Από κάθε ρόλο πάντα αποκομίζω οφέλη. Η Αλοΐσιους με έβαλε, όπως όλους μας, θίασο και κοινό, μπροστά στο βαθύ και διαχρονικό ερώτημα: τι είναι αλήθεια; Το κάθε ζήτημα, το κάθε ερώτημα πόσες απαντήσεις έχει;

Ο καθείς μέσα από τα δικά του βιώματα, εμπειρίες, γνώσεις βρίσκει τις δικές του αλήθειες. Έτσι και η Αλοΐσιους περιχαρακωμένη μέσα σε έναν κόσμο που η ίδια δημιούργησε, ζει και δρα ακολουθώντας και επιβάλλοντας τις δικές της αμετακίνητες αρχές περί ηθικής, περί δικαίου,

περί καθήκοντος. Έχει κατασταλάξει με απόλυτη βεβαιότητα στην πεποίθηση ότι στον κόσμο δεσπόζει μόνο το κακό και ότι σε έναν τέτοιο κόσμο δε χωράει η αρετή της αθωότητας. Γι' αυτό την απαρνείται και επιστρατεύει τα όπλα της, την υποψία, την πονηρία, ακόμα και το ψεύδος καταπατώντας συνειδητά τους ιερούς όρκους υποταγής και υπακοής στους θρησκευτικούς κανόνες ως μοναχή και φτάνει να επιτύχει το στόχο της. Με την έπαρση της βεβαιότητας καταδιώκει λυσσαλέα τον πάστορα Φλιν και νουθετεί με αριστοτεχνικό τρόπο, αλλά έξω από κάθε λογική και κάθε κανόνα που διέπει το μοναχικό βίο, τη νεαρή Αδελφή Τζέιμς προκαλώντας της πνευματική και ψυχική αναστάτωση και τεράστια διλήμματα. Οι συνέπειες των απόψεων της Αλοΐσιους και των ενεργειών της πέφτουν εν τέλει ως πέλεκυς επάνω της.

Αμφιβολία

μια παραβολή

Δέσποινα Μπεμπεδέλη

Η κατάρρευσή της τη φέρνει μπροστά σε εκείνο που εντελώς στην αρχή του έργου κηρύπτει ο πάστορας Φλιν: «Η αμφιβολία είναι δεσμός ισχυρός όσο και η βεβαιότητα». Ο χαρακτήρας της Αλοΐσιους έχει πολλές πτυχές φανερές και αφανέρωτες. Έχει μουσικές συγκρούσεις με τον έσω κόσμο της. Ήταν παντρεμένη, προφανώς ευτυχής και με ωραίες γεύσεις από την κοσμική ζωή της. Όταν χήρεψε, νέα ακόμα, έγινε μοναχή. Τι την ώθησε σε αυτήν την απόφαση; Έφερε μαζί της την πεποίθηση ότι στον κόσμο υπάρχει μόνο το κακό; Είδε ότι και μέσα στον ιερό χώρο που επέλεξε να ζήσει υπάρχει το κακό;

Η μελέτη του ρόλου ήταν δύσκολη αλλά και ερεθιστική. Και η επαφή μου, η πνευματική και ψυχική μου σχέση με τον σκηνοθέτη μου και τους τρεις συναδέλφους μου καταγράφεται στη μνήμη μου και στο βιογραφικό μου ως μια από τις πιο δημιουργικές περιόδους της μακράς διαδρομής μου.

Πώς αισθάνεστε που επιστρέφετε στη σκηνή του κρατικού θεάτρου, μετά από δεκατέσσερα χρόνια, και μάλιστα σ' έναν νέο χώρο; Ποια είναι η αίσθηση από αυτή την εμπειρία;

Μετά την αποχώρησή μου από τον ΘΟΚ το 1995 επί 9 χρόνια δούλεψα στην Ελλάδα με ενδιάμεσες συνεργασίες και με το Σατιρικό Θέατρο. Το 2004 συνεργάστηκα εκτάκτως με τον ΘΟΚ στην τριλογία του Αισχύλου *Μυρμιδόνες - Νηρηίδες - Φρύγες*, όπου ξανασυναντήθηκα με τους «παλιούς συμμαθητές» και ξαναζήσαμε πάλι ό,τι μας είχε λείψει τόσα χρόνια. Ήταν ένα δημιουργικό συναπάντημα. Το 2008 επέστρεψα για λίγο πάλι, για μια συμμετοχή μου στους *Βρυκόλακες* του Ίψεν. Και οι δύο παραγωγές ανέβηκαν στον παλιό ΘΟΚ, στο Δημοτικό Θέατρο. Και τώρα 14 χρόνια μετά επανέρχομαι στον ΘΟΚ αλλά πλέον στον δικό του χώρο. Ένα τεράστιο μοντέρνο κτίριο λαμπερό και δαιδαλώδες γι' αυτόν που πρωτομπαίνει. Έζησα 4 μήνες εκεί μέσα και θα το βρίσκατε αστείο αν βλέπατε να με συνοδεύει πάντα κάποιος από το προσωπικό για να μη χαθώ από όροφο σε όροφο, για να μην πάρω τον λάθος ανελκυστήρα και βρεθώ σε λάθος διάδρομο που οδηγεί στην έξοδο και όχι στη σκηνή! Όσο περνούσε ο καιρός η διαδικασία μετατράπηκε σε χαριτωμένο παιχνίδι, αλλά εγώ δεν έμαθα να κυκλοφορώ μόνη. Στο Δημοτικό Θέατρο ήξερα και την πιο μικρή γωνίτσα αλλά

εκεί έζησα 24 χρόνια. Την πρώτη μέρα στον νέο ΘΟΚ είχα τρακ: θα συναντούσα νέους συναδέλφους, νέους συνεργάτες και νέο προσωπικό του θεάτρου. Συγκινήθηκα όταν αντίκρισα τον Διευθυντή Σκηνής, έναν άντρα με ήρεμο βλέμμα χαμογελαστό με νεανική κορμιοστασιά που μόνο τα άσπρα του μαλλιά μαρτυρούσαν το πέρασμα του χρόνου. Ήταν ο Αχιλλέας. Όταν έφυγα εγώ από τον ΘΟΚ τον άφησα παλικάρακι Βοηθό Σκηνής μαζί με τον Κούλλη. Αυτά τα δύο παιδιά με συνέδεαν καθημερινά με το μακρινό μου παρελθόν στον ΘΟΚ. Όμως οφείλω να το πω: όλοι, οι πάντες εργαζόμενοι στον Οργανισμό με περιέβαλαν με αγάπη, σεβασμό και φροντίδα. Ανάμεσα σε ένα τέτοιο σύνολο ανθρώπων ένιωσα ασφάλεια, προστασία, συναισθηματική ηρεμία και επικοινωνία σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, πράγματα που πάντα αναζητώ ως μέλος ενός συνόλου. Στο επάγγελμά μας η συλλογικότητα είναι το πρώτο ζητούμενο και το ευτυχές αποτέλεσμα της δουλειάς μας ήταν έργο μιας μεγάλης ομάδας που συνεργάστηκε πάνω σε αυτήν την αρχή.

Τι είναι αυτό που κρατάτε από την περίοδο των προβών;

Πέντε άνθρωποι μπήκαμε στην περιπέτεια ενός δύσκολου εγχειρήματος. Η *Αμφιβολία* είναι ένα δύσκολο έργο λόγου και βαθέων φιλοσοφικών νοημάτων. Πέρασαμε ένα διάστημα δοκιμών μόνο με διάλογο επί του έργου με αναγνώσεις μελετών, με ανάλυση από τον σκηνοθέτη μας και σιγά σιγά μπήκαμε στη δράση. Οι πρόβες ήταν πολύωρες και κοπιαστικές, έως εξαντλητικές. Όμως η ατμόσφαιρα, το κλίμα που δημιουργούσε ο Ανδρέας Αραούζος, η προεργασία του, η ακρίβεια των οδηγιών του, το χιούμορ του, ανανέωνε διαρκώς τις δυνάμεις μας. Ας μην ξεχνάμε ότι είχα γύρω μου τρεις νεότερους ηθοποιούς, ηλικιακά είμαι η μαμά τους, η γιαγιά τους. Βέβαια είμαι ακόμα σκληρό καρύδι. Στην πρόβα γεννιόταν τόση ενέργεια, τέτοια δυναμική από όλους μας που λες και τη μοιραζόμασταν. Είχαμε ήδη γίνει από τις πρόβες ένα άρτιο αρμονικό κουαρτέτο. Διάγω περίοδο ψυχικής ευφορίας. Αγάπησα τους τρεις νεαρούς συναδέλφους μου. Ανέπνευσα από τη νιότη τους και την αφοσίωσή τους και ελπίζω και εκείνοι να κράτησαν από μένα ό,τι θα μπορούσε να τους γίνει χρήσιμο. Αισθάνομαι υπέροχα και καταγράφω αυτή την εμπειρία ως μια από τις σημαντικές στη θεατρική μου ζωή.

ΟΠΟΙΟΣ ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.
ΟΠΟΙΟΣ ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ
ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ.

1984

του Τζορτζ Όργουελ

σε διασκευή των Ρόμπερτ Άικ & Ντάνκαν Μακμίλαν

από
7 Οκτωβρίου
2022

Το άκρως προφητικό μυθιστόρημα *1984* του Τζορτζ Όργουελ, διασκευασμένο με τόλμη από τους Ρόμπερτ Άικ και Ντάνκαν Μακμίλαν, αποτελεί ένα σκληρό κι ακραία αληθινό μανιφέστο κατά του ολοκληρωτισμού, ένα δυστοπικό αριστούργημα για την κατασκευή της πραγματικότητας, την παραχάραξη του παρελθόντος, τον έλεγχο και το πάγωμα της συνείδησης, το οποίο μας συγκλονίζει ακόμα και σήμερα, εβδομήντα δύο ολόκληρα χρόνια από τότε που πρωτοκυκλοφόρησε.

Ένας πολύ δυνατός πυρήνας ηθοποιών μεταφέρει επί σκηνής, υπό τη σκηνοθετική καθοδήγηση του Λέανδρου Ταλιώτη, το εφιαλτικό βίωμα του κεντρικού ήρωα και την αντίστοιχη περιρρέουσα ατμόσφαιρα, αναδεικνύοντας την ανεξάντλητη, διαχρονική δυναμική του κειμένου και την εκρηκτικότητα της δράσης του. Ένα τολμηρό, ριζοσπαστικό εγχείρημα, αντίστοιχο του αζεπέραστου κειμένου το οποίο υπηρετεί, μια υπενθύμιση ότι το μέλλον είναι εδώ.

Ο κεντρικός ήρωας, Ουίνστον Σμιθ, ζει στον ζοφερό κόσμο της Ωκεανίας, προσπαθώντας με κάθε μέσο να διατηρήσει τη λογική του απέναντι στο ασφυκτικό καθεστώς παρακολούθησης του Μεγάλου Αδελφού, που έχει απαγορεύσει διά ροπάλου κάθε σκέψη. Σε αυτό το περιβάλλον ερωτεύεται τη Τζούλια, ενώ δεν παύει να διαπράττει όλο και περισσότερα Εγκλήματα Σκέψης. Σκέφτεται, θυμάται, φαντάζεται, ελπίζει. Ελπίζει σε ένα μέλλον χωρίς τον Μεγάλο Αδελφό. Όμως οποιαδήποτε απόπειρα απόδρασης είναι μάταιη.

Μετάφραση: Κατερίνα Ευαγγελάτου, Σκηνοθεσία: Λέανδρος Ταλιώτης, Σκηνικά-Κοστούμια: Λάκης Γενεθλής, Μουσική: Αντρέας Μουστούκης, Κίνηση: Δρόσος Σκώτης, Video art: Άννα Φωτιάδου, Σχεδιασμός φωτισμών: Σταύρος Τάρταρης, Βοηθός σκηνοθέτη: Θεοδώρα Ανδρέου

Παίζουν: Βασίλης Βασιλάκης, Ανδρέας Δανιήλ, Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Άντρια Ζένιου, Βαλεντίνος Κόκκινος, Μαρίνα Μανδρή, Αλέξανδρος Παρίσης, Ελένη Σιδερά, Ανδρέας Τσέλεπος

Παραστάσεις
Λευκωσία: Νέα Σκηνή
και σε περιοδεία

Έχοντας συνεργαστεί ξανά με τον Λέανδρο Ταλιώτη αλλά και μετά από πολλές συναντήσεις, ήξερα ότι η σκηνοθεσία του έργου 1984 δεν θα ήταν στερεοτυπική αλλά ούτε και συμβατική.

Παρακολούθησα πολλές αναγνώσεις και πρόβες, πριν αρχίσω να σκέφτομαι πώς να λύσω τον σκηνογραφικό γρίφο. Στο μυαλό μου απλοποίησα το πολύπλοκο σενάριο.

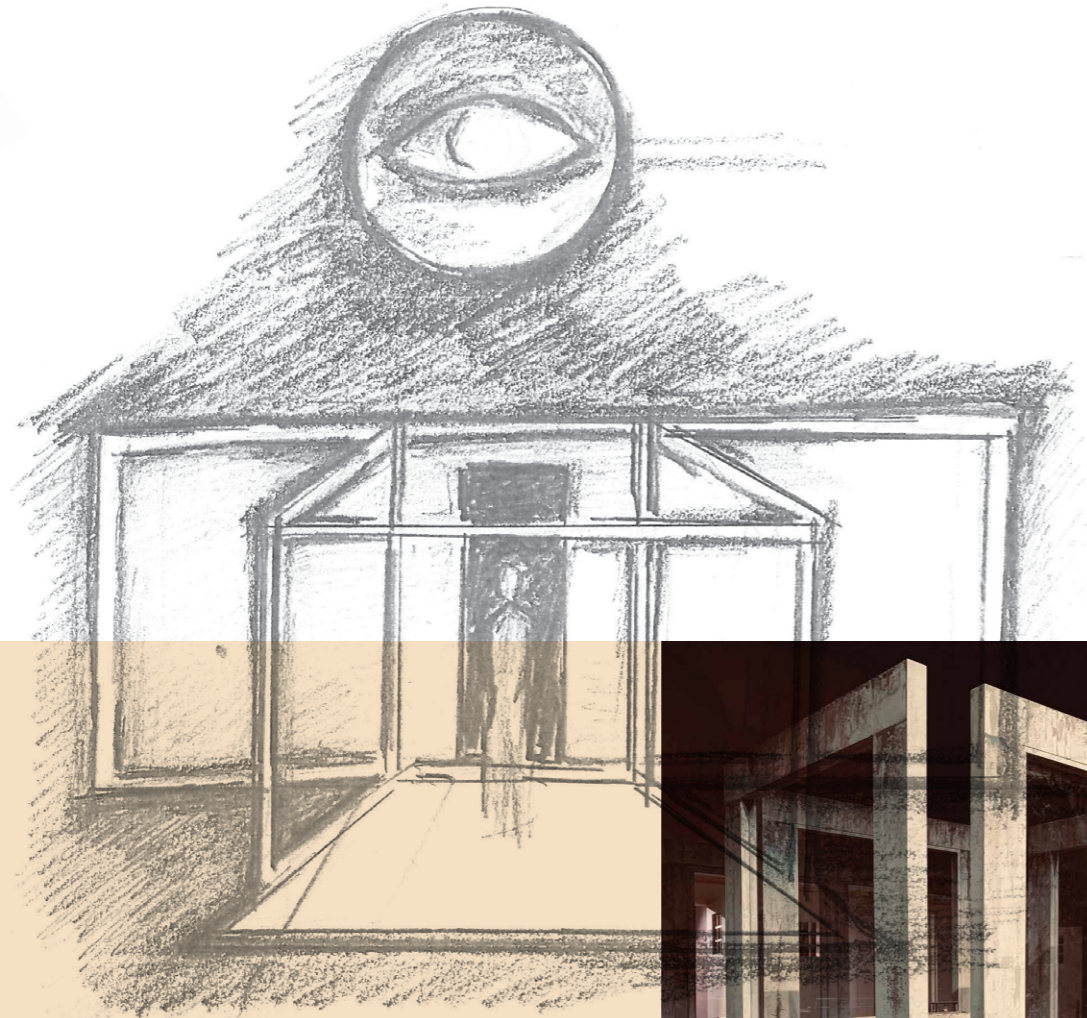
Ο Επαναστάτης / Σκεπτόμενος «Σμιθ» ερωτεύεται την «Τζούλια» σε μια σκοτεινή εφιαλτική πραγματικότητα. Κυρίαρχο μέλος της παράστασης, ο Βασανιστής / Εξουσία «Ο'Μπράιεν». Οι υπόλοιποι ρόλοι / ηθοποιοί λειτουργούν ως χορός μέσα στο μυαλό του «Σμιθ».

Δημιουργώντας κυλιόμενους τοίχους και αντικείμενα, έδωσα επίπεδα και ήταν έτσι εφικτό για τους ηθοποιούς να δημιουργήσουν χώρους εγκλεισμού. Τα χρώματα είναι ψυχρά, σκοτεινά και λερωμένα. Η καρέκλα του «Σμιθ» ξεκινά ως ένα γραφείο, αντικείμενο σκέψης και λογικής, έπειτα μετατρέπεται σε ερωτικό κρεβάτι για να καταλήξει σε κολαστήριο / βασανιστήριο.

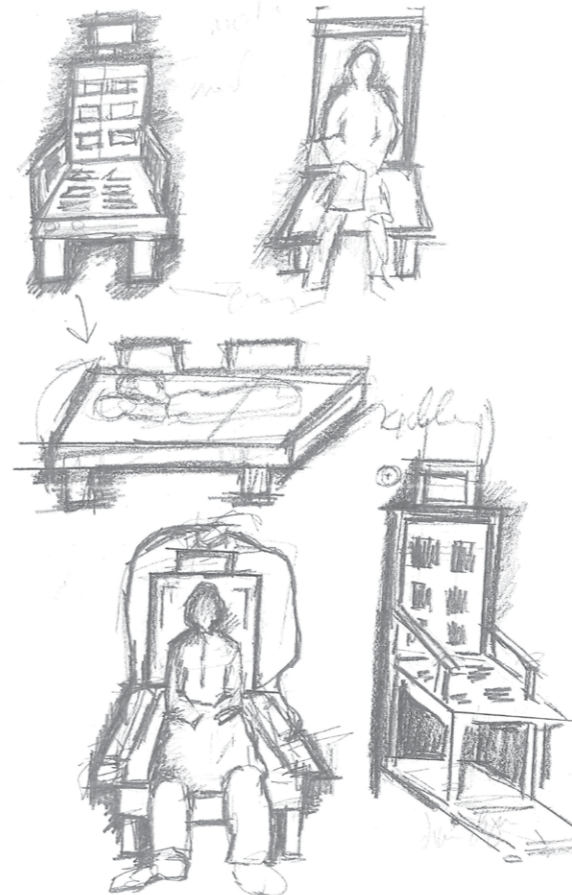
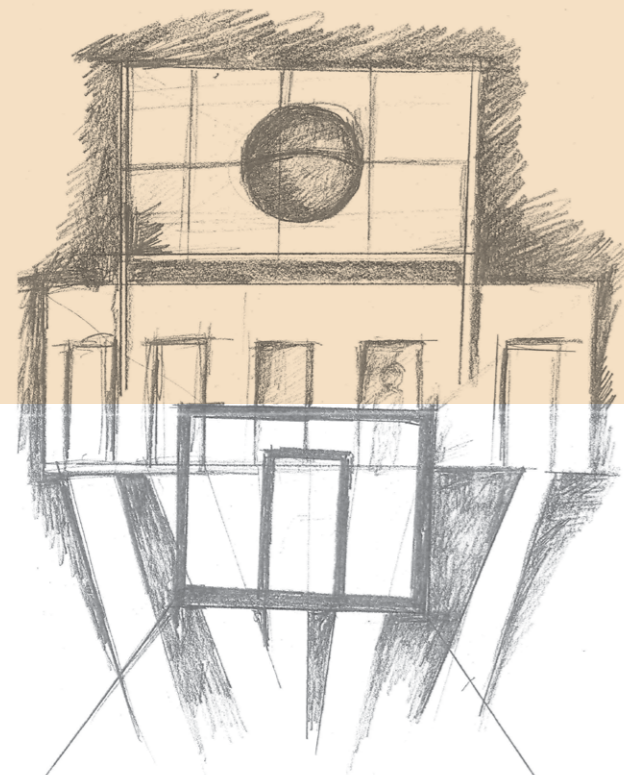
Δημιουργώντας κυλιόμενους τοίχους και αντικείμενα, έδωσα επίπεδα και ήταν έτσι εφικτό για τους ηθοποιούς να δημιουργήσουν χώρους εγκλεισμού.

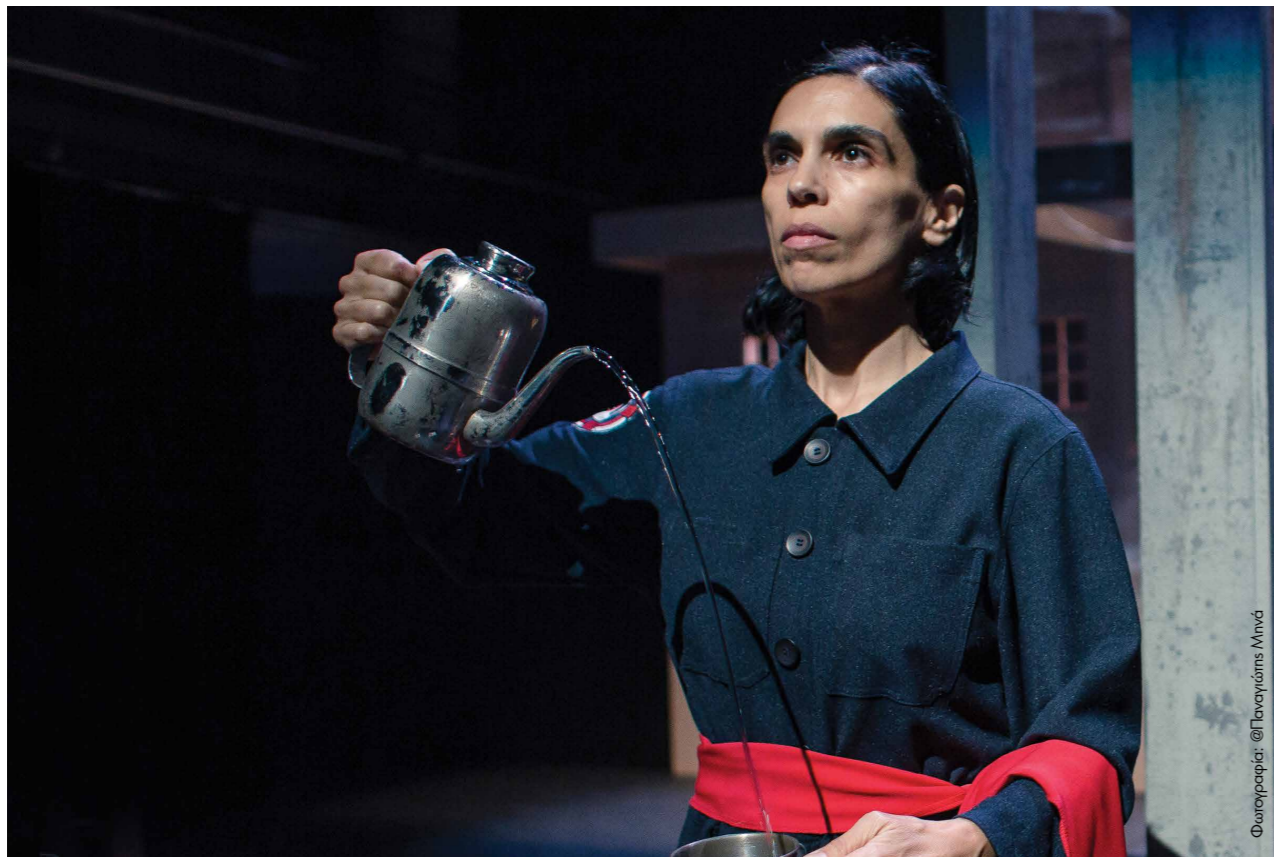

Παρακολούθησα πολλές αναγνώσεις και πρόβες, πριν αρχίσω να σκέφτομαι πώς να λύσω τον σκηνογραφικό γρίφο. Στο μυαλό μου απλοποίησα το πολύπλοκο σενάριο.

20

Φωτογραφία: @Panagiotis Mlinas

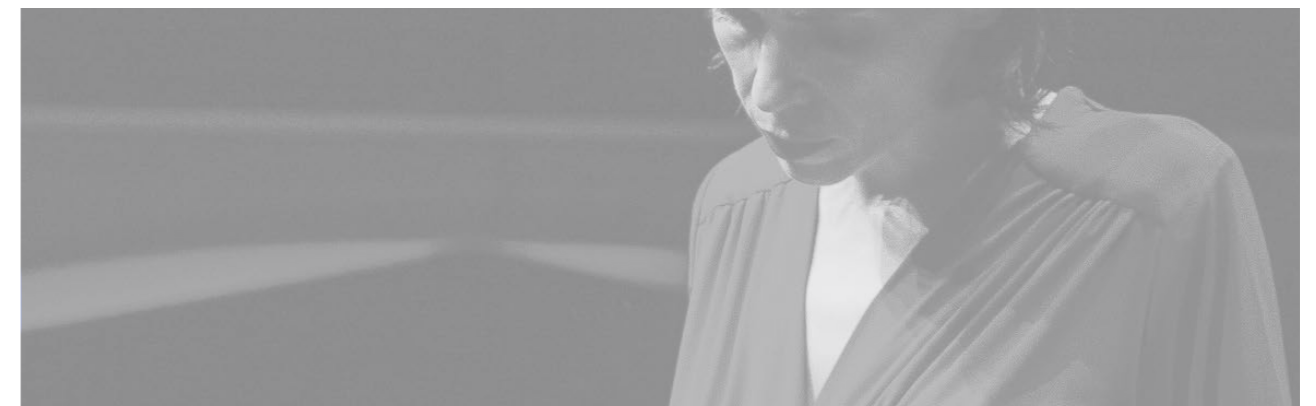
Πολιτική πράξη αντίστασης είναι να είσαι με τον αδύναμο.

Αν η Τζούλια και ο Ουίνστον αντιστέκονται μέσα από τον έρωτα, τι θα μπορούσε σήμερα να αποτελεί πολιτική πράξη αντίστασης;

Πολιτική πράξη αντίστασης στις μέρες μας είναι να μην καταπίνεις αμάσπτα κάθε πληροφορία που διαβάζεις. Κάθε «πρότυπο» που επιβάλλεται. Πολιτική πράξη αντίστασης είναι να έχεις αντίληψη ότι δεν φταίει ο μετανάστης αλλά αυτός που προκαλεί τον πόλεμο, τη βία, την πείνα. Πολιτική πράξη αντίστασης είναι να είσαι με τον αδύναμο. Πολιτική πράξη αντίστασης είναι να ζεις μια λιτή ζωή κάνοντας τη λιγότερη ζημιά και το μεγαλύτερο καλό που μπορείς να κάνεις. Πολιτική πράξη αντίστασης είναι να προσφέρεις πιο πολλά από αυτά που ζητάς. Πολιτική πράξη αντίστασης είναι και θα είναι για πάντα η αγάπη. Κι όπως το είπε τόσο όμορφα και λιτά ο Χρόνης Μίσσιος: «Όταν συνειδητοποιήσα ότι δεν μπορούσα να αλλάξω το σύστημα, άρχισα να αγωνίζομαι να μην με αλλάξει αυτό. Αγωνίζομαι να μείνω άνθρωπος. Με τρυφερότητα. Κι αυτή είναι η κορυφαία πολιτική μάχη».

Όταν ακούτε τη φράση «Έγκλημα σκέψης», τι σκέφτεστε;

Όταν ακούω αυτή τη φράση σκέφτομαι πως σε μια κοινωνία που θα τιμωρούσε το έγκλημα σκέψης θα ήμασταν όλοι καταδικασμένοι. Το σωστό και το λάθος, το ηθικό και το ανήθικο, το καλό και το κακό κατοικούν μέσα σε όλους μας. Είμαστε ικανοί για όλα. «Είμαι άνθρωπος και τίποτα το ανθρώπινο δεν μου είναι ξένο» [σημ. Τερέντιος Λουκανός]. Το θέμα είναι το πώς επιλέγουμε να πορευόμαστε. Είμαστε οι πράξεις μας. Είμαστε οι επιλογές μας. Είμαστε ο βίος μας.

Φωτογραφία: @Panagiotis Mliná

Έγκλημα σκέψης στις μέρες μας, δεν είναι τόσο το αν θα σκεφτούμε κάτι που δεν συνάδει με την άποψη της κοινής γνώμης, όσο ο φόβος μας να το εκφράσουμε.

«Η αγάπη σου είναι το πιο σημαντικό πράγμα για σένα και μόνο για σένα. Για τον υπόλοιπο κόσμο η αγάπη σου δεν σημαίνει τίποτα. Δεν πετυχαίνει τίποτα, δεν εξυπηρετεί κανέναν σκοπό. Καμία αξία. Το γεγονός ότι δεν θα ξαναδείς την Τζούλια δεν αλλάζει τον κόσμο ούτε στο ελάχιστο. Έχει αξία μόνο για σένα.», λέει ο Ο'Μπράιεν. Πόσο ρεαλιστική είναι αυτή η διαπίστωση σήμερα;

Δεν ξέρω πραγματικά αν οι άνθρωποι στις μέρες μας έχουν αφήσει χώρο στην αγάπη. Αν επιτρέπουν πραγματικά το ενδεχόμενο να αγαπήσουν ή να αγαπηθούν. Είναι σκληρό, όμως φοβάμαι ότι η λογική του κέρδους και του προσωπικού συμφέροντος μέσα σε μια τρομοκρατική ανάγκη επιβίωσης έχει σχεδόν αναισθητοποιήσει την αγάπη. Ας ελπίσουμε όμως ότι όλα θα επιστρέψουν στην αγάπη κάποια στιγμή.

Όταν ακούτε τη φράση «Έγκλημα σκέψης», τι σκέφτεστε;

Έγκλημα σκέψης στις μέρες μας, δεν είναι τόσο το αν θα σκεφτούμε κάτι που δεν συνάδει με την άποψη της κοινής γνώμης, όσο ο φόβος μας να το εκφράσουμε. Ο Ουίנסτον λέει ότι «η σωφροσύνη δεν είναι θέμα στατιστικής».

Το μυαλό από μόνο του παίρνει ερεθίσματα και κατευθύνεται. Η αγωνία μας να γίνουμε μέρος της αγέλης, μας οδηγεί πολύ συχνά στη μη σκέψη και στην αποδοχή των «δεδομένων».

Ελευθερία είναι να σκέφτεσαι και να μιλάς με την καρδιά σου χωρίς απαραίτητα να γίνεσαι αρεστός.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Δράσεις 2022-2023: «Νέ@ σε έρημο νησί»

ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΟΥ ΝΑ ΤΟΥ ΕΧΕΙΣ ΠΕΙ ΠΟΤΕ
ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ;
ΠΟΥ ΝΑ
ΤΟΥ ΕΧΕΙΣ
ΔΕΙΞΕΙ
ΠΟΙΑ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΙΣΑΙ;

Φωτογραφία: ©Γιώργος Χαράλαμπος

Ρώτα με όταν ξυπνήσω

του Χαράλαμπου Γιάννου

από
10 Δεκεμβρίου
2022

Φίλοι και γονείς γιορτάζουν τα δέκατα πέμπτα γενέθλια της Ουρανίας. Για την ίδια, όμως, δεν αποτελούν γιορτή. Αντιμέτωπη με το δικό της πρόβλημα παραιτείται κι όλοι αναζητούν να μάθουν τι έχει συμβεί.

Στο κέντρο της ιστορίας του έργου βρίσκεται η Ουρανία και γύρω της ένας κύκλος ενηλίκων και εφήβων: δύο γονείς που ανησυχούν για εκείνη, ένας αδιάφορος αδελφός, η Μπι που πασχίζει να διαλευκάνει το μυστήριο της κολλητής της φίλης, ένα ωραιοπαθές αγόρι κι ένας χορός συνομηλίκων που την παρακολουθεί και σχολιάζει τις πράξεις της. Η φίλια, ο έρωτας, η σεξουαλικότητα, η αναζήτηση του πραγματικού εαυτού, τα μυστικά κι οι αλήθειες είναι κάποιες από τις θεματικές που αντηχούν στον κόσμο του έργου.

Κι αυτή τη χρονιά στις Δράσεις «Νέ@ σε έρημο νησί» του Θεάτρου Αποθήκες ένα έργο συνομιλεί με τις εφηβικές καρδιές, φέρνοντας στην επιφάνεια τις αγωνίες, τα αδιέξοδα και τα όνειρά τους. Το *Ρώτα με όταν ξυπνήσω* γράφτηκε μετά από ανάθεση του ΘΟΚ στον καταξιωμένο Κύπριο συγγραφέα Χαράλαμπο Γιάννου κι εξελίχθηκε μέσα από δημιουργική συνεργασία με τη σκηνοθέτρια, τους καλλιτεχνικούς επιμελητές και μια ομάδα εφήβων.

Η Αλεξία Παπαλαζάρου, που σκηνοθετεί το έργο, με την ευαίσθητη και ρεαλιστική ματιά της και μαζί με έναν φρέσκο πυρήνα συνεργατών ξεδιπλώνει με ένταση και χιούμορ το ανήσυχο σύμπαν που κουβαλούν οι εφηβικές ψυχές.

Σκηνοθεσία: Αλεξία Παπαλαζάρου, Δραματολογία: Ελένη Μολέσκου, Σκηνικά-Κοστούμια: Στανί Παρα, Μουσική: Αντώνης Αντωνίου, Κίνηση: Εύα Καλομοίρη, Σχεδιασμός φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς, Βοηθός σκηνοθέτριας: Μαρία Πισίλλη

Παίζουν: Φάνος Θεοφάνους, Ραφαέλλα Καβάζη, Μάρκος Καλλής, Ανθή Κάσινου, Κωνσταντίνος Τσίτσιος, Μυρσίνη Χριστοδούλου

Παραστάσεις

Λευκωσία: Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ (και για σχολεία)

Η παράσταση συνοδεύεται από εκπαιδευτικό οδηγό κι έκθεση.

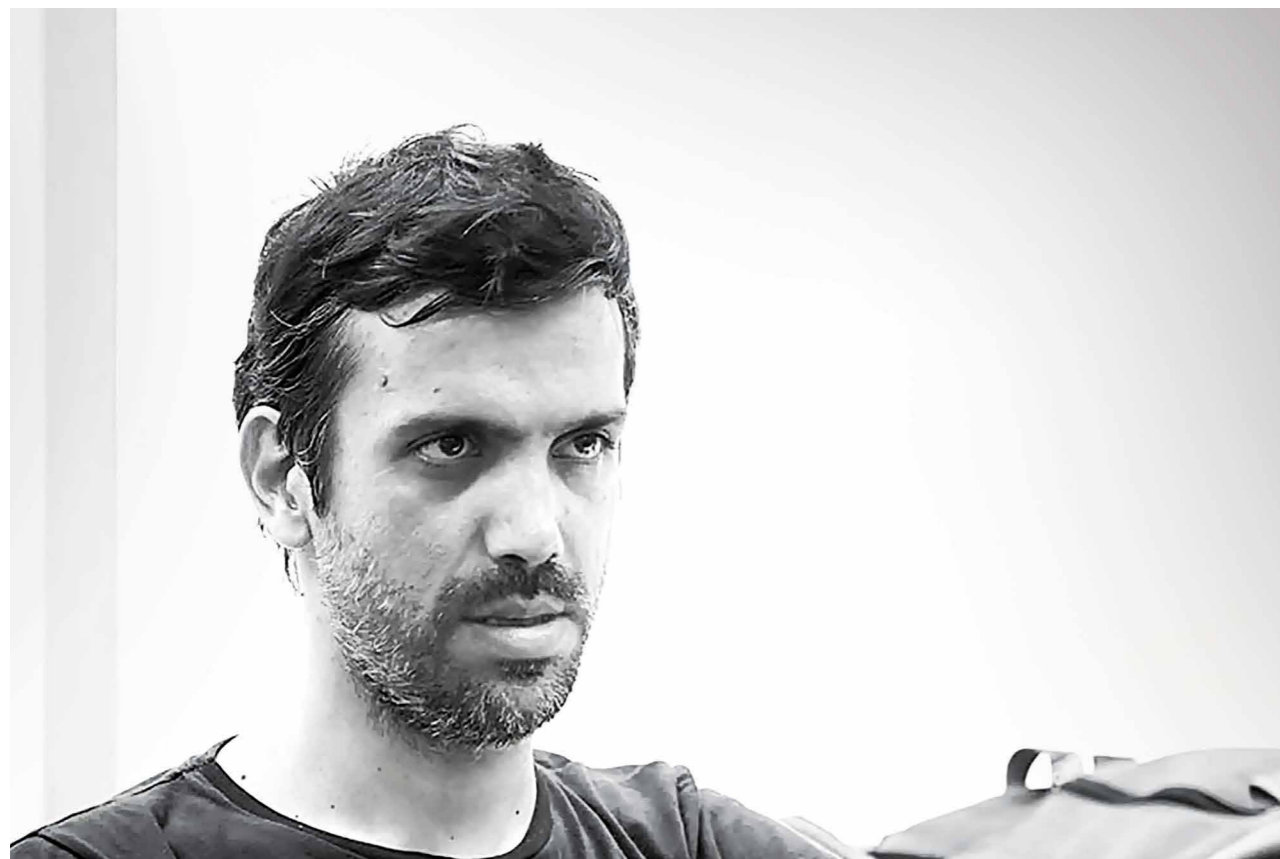
Μάσκα

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ · ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Ρώτα με όταν ξυπνήσω

Χαράλαμπος Γιάννου

Ποιος είμαι, από πού έρχομαι, πού πάω. Στην εφηβεία ισχύουν όλα τα πιο πάνω, συνοδεία ενός εκρηκτικού συνδυασμού ορμονικών εκκρίσεων και πρωτόγνωρων συναισθημάτων.

Το έργο Ρώτα με όταν ξυπνήσω είναι το πρώτο που έχετε γράψει, μετά από ανάθεση, και απευθύνεται αποκλειστικά σε εφηβικό κοινό.

Σωστά. Μια μικρή διόρθωση: το έργο απευθύνεται κυρίως στο εφηβικό κοινό όμως δεν αποκλείει άλλες ηλικιακές ομάδες. Γράφοντάς το, έφτασα στο συμπέρασμα πως οι προκλήσεις της εφηβείας παραμένουν ενεργές και υπό διαπραγμάτευση σε κάθε φάση της ζωής. Ποιος είμαι, από πού έρχομαι, πού πάω. Στην παιδική ηλικία τα ερωτήματα αυτά γίνονται παιχνίδι, στην ενήλικη ζωή μεταμορφώνονται σε σκληρές διαπιστώσεις ή συνεχείς υπεκφυγές, οι οποίες όσο πλησιάζουμε το τέλος, καταλήγουν σε αποδοχή ή κατάρρευση. Στην εφηβεία ισχύουν όλα τα πιο πάνω, συνοδεία ενός εκρηκτικού συνδυασμού ορμονικών εκκρίσεων και πρωτόγνωρων συναισθημάτων. Όλα ξαφνικά, μετατρέπονται σε εξαιρετικά σημαντικά κι επείγοντα. Τα πάντα συμπυκνώνονται σε ένα αδυσώπητο τώρα.

Μιλήστε μας λίγο για αυτή τη συγγραφική διαδικασία.

Η διαδικασία είχε δύο φάσεις: η πρώτη αφορούσε στην αναζήτηση ενός κυρίαρχου συναισθήματος, μιας ζωτικής ανάγκης που θα διαπερνάει το κείμενο παρέχοντάς του τον απαραίτητο ηλεκτρισμό κι ενέργεια, εν κατακλείδι έναν λόγο ύπαρξης επί σκηνής. Αυτό με οδήγησε στην κυρίαρχη εικόνα του έργου: ένα κορίτσι που κοιμάται, καθηλωμένο στον ύπνο και στην – για άγνωστο χρόνο – αναμονή για κάτι: μιαν απάντηση, μια κάποια λύση, ένα αποφασιστικό ξύπνημα ή την οριστική παραίτηση. Σε δεύτερο χρόνο, προσπάθησα να επιτρέψω σε αυτήν την εικόνα να μου θέσει ερωτήσεις τις οποίες επιχείρησα να απαντήσω ικανοποιητικά, έχοντας πάντα στο νου μου τη δράση, την ένταση και τον ρυθμό του κειμένου.

Έχοντας γράψει πολλά θεατρικά έργα, τι είναι αυτό που σας κινητοποιεί κάθε φορά για τη συγγραφή του επόμενου; Υπάρχουν κάποιες σταθερές μέθοδοι που υιοθετείτε, οι οποίες εγγυώνται τη δημιουργία του επιθυμητού αποτελέσματος;

Ευτυχώς ή δυστυχώς, δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω τα κίνητρά μου επακριβώς, πολλώ δε μάλλον να διατυπώσω με ασφάλεια μια συνταγή σύνθεσης ενός θεατρικού έργου. Έχω κάνει βεβαίως κατά καιρούς διάφορες υποθέσεις εκ των οποίων όμως, καμία δεν μου φαίνεται ικανοποιητική. Μπορώ από την άλλη, να μιλήσω με σχετική βεβαιότητα γι' αυτό που μου συμβαίνει κάθε φορά που ολοκληρώνω ένα κείμενο. Αφού το αφήσω, σχεδόν το ξεχνάω μέχρις ότου η εικόνα του εαυτού μου να κάθεται και να γράφει στον υπολογιστή αρχίζει να μου φαίνεται εν πρώτοις μακρινή, και στο τέλος απολύτως ανοίκεια. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή η εικόνα αυτή αρχίζει να μου λείπει, η απουσία της σχεδόν με στοιχειώνει, οδηγώντας με – με μαθηματική ακρίβεια – ξανά εκεί, μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, να προσπαθώ, να αποτυγχάνω και μετά να προσπαθώ ξανά.

Ζείτε και εργάζεστε στην Αθήνα ως ψυχολόγος. Πώς συσχετίζεται αυτή η επαγγελματική πρακτική με εκείνη της θεατρικής συγγραφής;

Το αντικείμενο της εργασίας μου είναι η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση ανθρώπων με δύσκολες ψυχιατρικές εμπειρίες. Μέσα από ένα πνεύμα συνεννόησης και συνεργασίας, προσπαθούμε να φωτίσουμε επαρκές επιλογές και να επεξεργαστούμε σενάρια ζωής, ουσιαστικά να συνοδεύσουμε τους λήπτες των υπηρεσιών μας σε ένα σύντομο ή μακρύ ταξίδι αυτογνωσίας, το οποίο ιδανικά οδηγεί στη μετακίνηση από το παθητικό αντικείμενο στο δρών υποκείμενο, τη μεταμόρφωση από ανενεργό θεατή σε ενεργό συμμετοχο. Νομίζω ότι όλο αυτό κάτι θυμίζει από θέατρο.

**ΑΥΤΟΣ Ο ΤΖΕΝΤΛΕΜΑΝ
ΠΟΥ ΒΛΕΠΕΙΣ ΕΣΩΣΤΡΕΦΗΣ,
ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΧΑ ΠΑΝΤΟΤΕ ΝΤΥΜΕΝΟΣ
ΠΟΙΟΣ ΝΑ ΄ΝΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΑΥΤΟΣ;**

Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες

από
**20 Νοεμβρίου
2022**

του Ιούλιου Βερν

Η ιστορία ξεκινά όταν ο Βρετανός ευγενής Φιλέας Φογκ και ο Γάλλος Ζαν Πασπαρτού, που μπαίνει στην υπηρεσία του, αποφασίζουν να κάνουν τον γύρο του κόσμου σε 80 ημέρες για να κερδίσουν ένα στοίχημα.

Σε μια διαδρομή-παιχνίδι με τον χρόνο, διασχίζουν χώρες, χρησιμοποιούν κάθε μέσο που βρίσκουν στη διάθεσή τους, συναντώνται με πολιτισμούς από την Ανατολή ως τη Δύση, ξεπερνούν εμπόδια και προβλήματα, σε μια αγωνιώδη προσπάθεια να κερδίσουν το δύσκολο στοίχημα και να δικαιώσουν την τολμηρή απόφασή τους. Κάθε σταθμός είναι μια συναρπαστική εμπειρία, πότε ριψοκίνδυνη, πότε απογοητευτική και πάντοτε αποκαλυπτική.

Ένα από τα πλέον αγαπημένα και περιπετειώδη αναγνώσματα της παιδικής ηλικίας, το μυθιστόρημα του Γάλλου συγγραφέα Ιούλιου Βερν φωτίζει μια πλούσια ιστορία εξερεύνησης των ορίων του ανθρώπου, που αγγίζει μικρούς και μεγάλους αναγνώστες.

Το μυθιστόρημα παρουσιάζεται σε θεατρική διασκευή της Άνδρας Θεοδότου και σκηνοθεσία του Μάριου Κακουλλή. Μια ομάδα ταλαντούχων συνεργατών ζωντανεύει την περιπέτεια του Φιλέα Φογκ, ως ένα ταξίδι γνωριμίας με την πολυπολιτισμικότητα, τη διαφορετικότητα και την ομορφιά του κόσμου.

Διασκευή: Άνδρας Θεοδότου, Σκηνοθεσία: Μάριος Κακουλλής, Σκηνικά: Έλενα Τερέπεη, Κοστούμια: Ρέα Ολυμπίου, Μουσική-Μουσική διδασκαλία: Χρυσή Ανδρέου, Χορογραφία-Κίνηση: Φώτης Νικολάου, Στίχοι: Σταύρος Σταύρου, Ειδικές κατασκευές: Ανδριανή Ρουσογένους, Σχεδιασμός φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς, Βοηθός σκηνοθέτη: Αλίκη Αχνιώτου, Στούντιο-Ενορχήστρωση: Μάριος Χατζίκος

Παίζουν: Χρυσή Ανδρέου, Δημήτρης Αντωνίου, Γρηγόρης Γεωργίου, Έλενα Καλλινίκου, Αντρέας Κουτσόφτας, Πάνος Μακρής, Άντρεα Μαύρου, Πολυξένη Σάββα, Άννη Χούρη

Παραστάσεις

Λευκωσία: Κεντρική Σκηνή Αίθουσα Εύης Γαβριλίδης (και για σχολεία)

Φωτογραφία: @Χρίστος Θεοδωρίδης

Προσπαθώ να κάνω μια προσωπική ανάγνωση του κειμένου και να βρω τι είναι αυτό που μας αφορά σήμερα! Πώς το κείμενο μπορεί να συνομιλήσει με το σήμερα. Το τώρα.

Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες

Μάριος Κακουλλής

Η σκηνοθεσία ενός έργου στη Σκηνή 018 αποτελεί την πρώτη παρουσία σας στο κρατικό θέατρο, καθώς επίσης και την πρώτη σκηνοθεσία σας στην Κύπρο έπειτα από την ολοκλήρωση των σπουδών σας στη Σχολή Σκηνοθεσίας του Εθνικού Θεάτρου Ελλάδος. Μιλήστε μας λίγο γι' αυτήν την εμπειρία φοίτησης.

Τρία χρόνια γεμάτα από εμπειρίες και γνώσεις! Στο Εθνικό Θέατρο γνώρισα ανθρώπους, καθηγητές, φίλους και πάνω από όλα το θέατρο! Γνώρισα την Αθήνα.

Μια εμπειρία πολύ δυνατή και ιδιαίτερη, μια εμπειρία που μου έμαθε πολλά τόσο για τη σκηνοθεσία όσο και για μένα ως καλλιτέχνη, αλλά που πάνω από όλα μου επέτρεψε να γνωρίσω τον εαυτό μου.

Ποια είναι η σύνδεσή σας με το μυθιστόρημα *Ο Γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες του Ιούλιου Βερν*, και πώς συνομιλεί με εσάς σήμερα;

Η σύνδεσή μου με το έργο αυτό πάει πίσω καθώς είναι η πρώτη παράσταση στην οποία έχω παίξει ως ερασιτέχνης ηθοποιός, μέλος της θεατρικής ομάδας Παράβαση Λυμπιών. Πριν από 16 χρόνια με την καθοδήγηση της Νάτιας Χαραλάμπους και μια ομάδα από φίλους κάναμε τον *Γύρο του κόσμου*. Τότε ήταν η αρχή.

Σήμερα αυτός ο γύρος του κόσμου εκφράζει την αναγκαιότητα για ανοιχτούς ορίζοντες, για σεβασμό, για την ύπαρξη σε μία συλλογικότητα διατηρώντας τη διαφορετικότητα. Την μοναδικότητα. Την ομορφιά του ατόμου και του κόσμου!

Στη δραματοποίηση του υλικού πώς εργαστήκατε με την Άνδρη Θεοδότου, καθώς και με τους ηθοποιούς; Πώς οργανώσατε στη σκηνή το σκηνοθετικό σας εγχείρημα;

Με την Άνδρη είχαμε και έχουμε μια πολύ ωραία συνεργασία και πολύ εποικοδομητική. Δεν χρειάστηκε να πούμε και πολλά γιατί κατευθείαν κατάλαβε τι θέλω να κάνω ακριβώς με το έργο. Έτσι λοιπόν η Άνδρη έγραψε ένα πρώτο σκελετό του έργου και σιγά-σιγά αυτός διανθίστηκε, ολοκληρώθηκε μέσα από τις πρόβες μαζί με όλη την ομάδα και κυρίως τους ηθοποιούς. Προσωπικές αφηγήσεις, βιώματα, μνήμες, πληροφορίες ήρθαν να δώσουν ζωή και λόγο στο γιατί να ανεβάσουμε το έργο αυτό σήμερα.

Είναι πολύ γοητευτικό να βρίσκεις συνεργάτες που μπορούν να καταλάβουν και να ενισχύσουν το όραμά σου.

Πώς εντάσσεται η σύγχρονη πραγματικότητα στην παράστασή σας; Ποιες οι προσδοκίες σας σε ό,τι αφορά την πρόσληψη του έργου από τους μικρούς θεατές;

Ως σκηνοθέτης για να καταφέρω να αφηγηθώ μια ιστορία στο κοινό πρέπει να βρω κάτι που να συγκινεί βαθιά στο κάθε κείμενο.

Αυτό μπορεί να είναι μια εικόνα, μια λέξη, μια σκηνική οδηγία.

Προσπαθώ να κάνω μια προσωπική ανάγνωση του κειμένου και να βρω τι είναι αυτό που μας αφορά σήμερα! Πώς το κείμενο μπορεί να συνομιλήσει με το σήμερα. Το τώρα.

Η αλήθεια είναι ότι δημιουργώντας αυτήν την παράσταση δεν είχα στο μυαλό μου το αν θα απευθύνεται σε μικρούς ή μεγάλους θεατές.

Δεν ξέρω αν έχει και ηλικία ένας θεατής.

Πάντως εμείς έχουμε δημιουργήσει ένα ταξίδι γνωριμίας με την πολυπολιτισμικότητα, τη διαφορετικότητα και την ομορφιά του κόσμου.

Γενική Συνέλευση της Συνόδου των Θεάτρων της Ευρώπης 3-6 Νοεμβρίου 2022 Συνδιοργάνωση European Theatre Convention - Teatro Nacional D. Maria II, Λισαβόνα

Στη Γενική Συνέλευση της Συνόδου των Θεάτρων της Ευρώπης, συζητήθηκαν οι καλλιτεχνικές, φιλοσοφικές και περιβαλλοντικές παράμετροι που κάνουν απαραίτητη τη φροντίδα και το νοιάξιμο στο θέατρο.

Οι εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών θεάτρων συζήτησαν τους τρόπους με τους οποίους πρέπει να αλληλεπιδρούν με το προσωπικό τους, τις κοινότητες, και το περιβάλλον ώστε να διασφαλίσουν τη συνοχή της κοινωνίας και τη βιωσιμότητα.

Τονίστηκε η κοινή διαπίστωση διεθνώς πως είναι απαραίτητη η έννοια της φροντίδας στα θέατρα και τις παραγωγές προκειμένου να τύχουν σωστής διαχείρισης προκλήσεις όπως η ανισότητα και η ανασφάλεια. Συζητήθηκαν επίσης η σημασία της επιβράδυνσης της παραγωγής, αλλά και της διασφάλισης, μέσω των κανονισμών και των ορθών συνθηκών εργασίας, της φροντίδας και της στήριξης για όλους, με κάθε διαφορετικότητα, ώστε να μπορούν να υλοποιούν το καλλιτεχνικό τους όραμα.

Γύρω στους 100 συμμετέχοντες αλλά και εκλεκτοί προσκεκλημένοι συνεισέφεραν στην τριήμερη συνάντηση με τις ακόλουθες θεματικές:

- Στρατηγικές Care στην Ευρώπη, Sofia Moreira de Sousa, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Πορτογαλία
- Καλλιτεχνική παρέμβαση από τον συγγραφέα και σκηνοθέτη Alexander Zeldin
- Φιλοσοφική οπτική στις αρχές που διέπουν τη φροντίδα (Care), Tone Pettersen, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Κέντρο Έρευνας Φύλου, Πανεπιστήμιο του Όσλο
- Οι κοινωνικές πτυχές της έννοιας Care, Anita Debaere, Διευθύντρια του PEARLE* - Live Performance Europe, και Diana Nierse, Πορτογαλίδα χορεύτρια, χορογράφος και συγγραφέας

- Οικολογικές πτυχές της έννοιας Care, Paddy Dillon, συντονιστής του Theatre Green Book (οδηγού πρακτικών περιβαλλοντικής συνείδησης για τα θέατρα)

Τη Σύνοδο προσφώνησαν επίσης ο Rui Catarino, Πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής του Teatro Nacional D. Maria II, ο Milo Rau, Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Nederlands Toneel Gent (διαδικτυακή παρουσία από τη Γάνδη), η Kay Voges, Καλλιτεχνική Διευθύντρια στο Volkstheater Wien, η Heidi Wiley, Εκτελεστική Διευθύντρια του ETC και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Συνόδου, ο Serge Rangoni, Γενικός Διευθυντής του Théâtre de Liège, και Πρόεδρος ETC.

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

Η πρόσφατη Γενική Συνέλευση της Συνόδου των Θεάτρων της Ευρώπης, της οποίας ο ΘΟΚ είναι μέλος, μαζί με άλλα 58 θέατρα, είχε ως θεματική τη λέξη CARE (φροντίδα).

“We now know caring is more important than ever”

Περισσότεροι από 100 άνθρωποι με θέσεις κλειδιά σε ευρωπαϊκά θέατρα, παρακολούθησαν τις εργασίες του ETC International Theatre Conference, που έγινε στο Teatro Nacional D. Maria II στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας από τις 3-6 Νοεμβρίου 2022.

“Theatres must be caring to help society heal, European Directors told”

Επιστρέφοντας στην Κύπρο, οι εκπρόσωποι του ΘΟΚ, καλέσαμε δημιουργούς που έχουν τη βάση τους στο νησί και έχουν εμπλακεί με κάποιο τρόπο στην υποστήριξη της ιδέας αυτής μέσα από τη δουλειά τους, να μοιραστούν τις δικές τους σκέψεις γύρω από το θέμα, το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό ως άξονας λειτουργίας των δημιουργών, όχι μόνο στον χώρο μας, αλλά και πανευρωπαϊκά.

Πώς οι Κύπριοι δημιουργοί βλέπουν την ιδέα της Φροντίδας μέσα από το θέατρο και τις τέχνες;

Care: φροντίδα, νοιάξιμο, ενεργό ενδιαφέρον, επιμέλεια, μέριμνα, περίθαλψη, περιποίηση, πρόνοια, προσοχή, στοργή... ή όπως αλλιώς το αντιλαμβάνεστε εσείς.

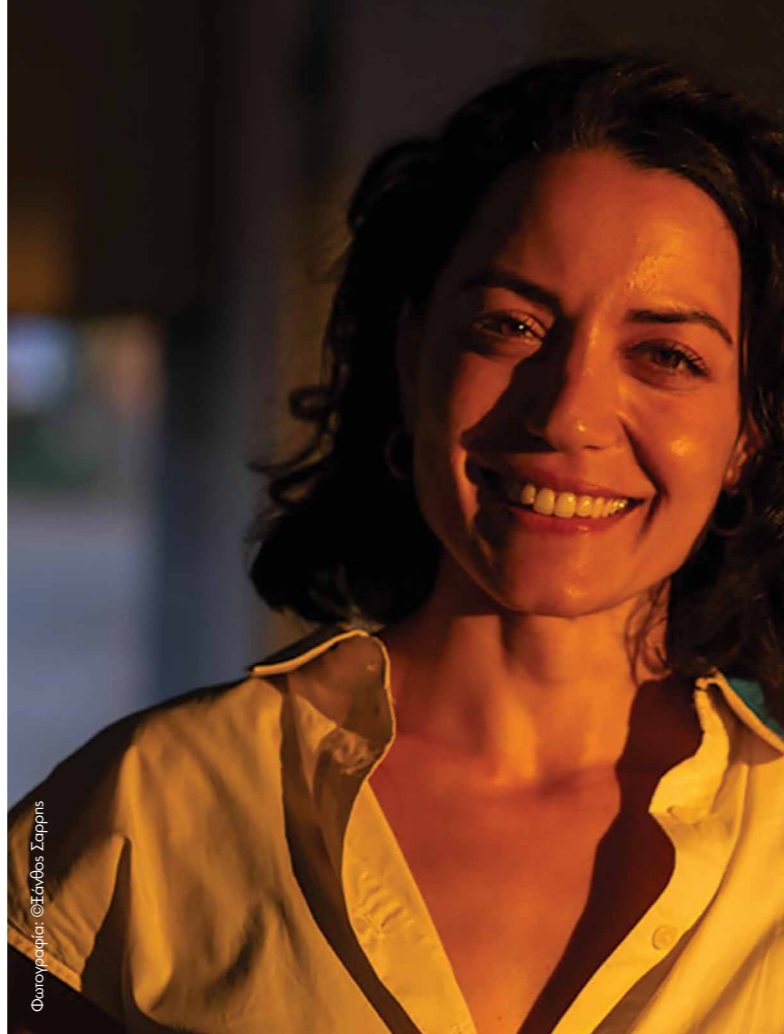
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

ΜΑΡΙΝΑ ΜΑΚΡΗ - ηθοποιός

Κάθομαι σε μια παιδική καρέκλα πάνω σε ένα παιδικό τραπέζι 10 φορές μικρότερο από το μπόι μου προσποιούμενη ότι απολαμβάνω πλαστικό μπρόκολο με κοτόπουλο. Απέναντι μου η παιδική μου φίλη και μας σερβίρει η πεντάχρονη κόρη της. Παραγγέλνουμε muffin για επιδόρπιο, πλαστικό επίσης και έρχεται στη μέση μόνο ένα muffin συνοδευόμενο από την εξής φράση: sharing is caring. Γέλασα, ευφράνθηκε η ψυχή μου γιατί είναι τόσο απλή αλλά εύστοχη φράση και ειδικά στο πλαίσιο στο οποίο αναφέρθηκε. Στο φαγητό. Κάτι που για μένα ανέκαθεν ήταν θέμα: να τσιμπάς από το πιάτο μου το έβρισκα κάποτε απαράδεκτο. Ξαν να τσιμπάς εμένα. Όχι πια, και δεν ξέρω πότε συνέβη αυτή η αλλαγή, μάλλον ούτε την κατάλαβα μέχρι τώρα. Δεν μπορούσα να μοιραστώ αυτό που τόσο απολάμβανα. Την απόλαυση όταν τη μοιράζεσαι πολλαπλασιάζεται, ενώ αυτό που δεν απολαμβάνεις όταν το μοιράζεσαι μικραίνει.

Θέλει θάρρος και τόλμη να μοιραστείς κάτι που δεν απολαμβάνεις, και δεν αναφέρομαι στο φαγητό. Αναφέρομαι στην αποκάλυψη μιας άσχημης αλήθειας που σε ξεγυμνώνει. Εκεί που χρειάζεσαι έναν άνθρωπο να έρθει να σε ντύσει με την αγάπη του χωρίς καν να το ζητήσεις. Γιατί αυτό είναι φροντίδα. Να στηρίζω τον συνάνθρωπό μου εκεί που πρέπει, χωρίς να χρειάζεται να μου το ζητήσει. Τα χρόνια του εγκλεισμού που μας πέρασαν με απασχόλησε στην πράξη της η φράση sharing is caring όσον αφορά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Βγήκαν στην επιφάνεια κάποιες αλήθειες που επιζητούσαν φροντίδα. Οι οθόνες μάς βόλεψαν γιατί κρυφτήκαμε πίσω από κάποιες κοινοποιήσεις και πολλές φορές αναρωτήθηκα I share therefore I care? Θεωρώ ότι το να κάνεις μια κοινοποίηση είναι πολιτική πράξη, γιατί φροντίδα δεν είναι μόνο να σε αγκαλιάσω, να σου ετοιμάσω φαγητό, να σε λούσω. Φροντίδα είναι και το να σε στηρίξω, να δώσω βάση στο λόγο σου, να σε ακούσω, να δημιουργήσω έδαφος όπου σου επιτρέπω να υπάρξεις εσύ και η άβολη (για μένα) αλήθεια σου. Δεν σημαίνει ότι ταυτίζομαι με αυτήν. Η φροντίδα είναι πέραν του Εγώ. Φροντίδα είναι πράξη υπέρβασης, όπως η ίδια η αγάπη. Να πώς ένα πεντάχρονο κατάφερε να χτυπήσει κάποια καμπανάκια. Που μιτσιάν τζαι που πελλήν ακούεις την αλήθεια. Ας πούμε ότι είμαστε μια παρέα και έχουμε συμφωνήσει να φάμε

μια πίτσα. Έχουμε συμφωνήσει όλοι μαζί τα υλικά που θα βάλουμε στη πίτσα. Ο καθένας προσθέτει ό,τι υλικό επιθυμεί. Η πίτσα έρχεται στο τραπέζι. Περνάμε όμορφα, το απολαμβάνουμε, τρώμε, πίνουμε, βάζουμε μαγιονέζα, κέτσαπ. Σε κάποια φάση ένας από τους παρευρισκόμενους δεν αισθάνεται καλά. Το μοιράζεται μαζί μας αλλά δεν θέλουμε να χαλάσουμε το πάρτι. «Δεν είναι τίποτα», «Είναι της ιδέας σου» του λέμε και του προσφέρουμε κι άλλη πίτσα. Ξεκινάει κρύος ιδρώτας να κυλάει από το πρόσωπό του, έχει αναγούλες και θέλει να κάνει εμετό. Οι δυνάμεις του τον εγκαταλείπουν και καταρρέει στο πάτωμα στα μισά της διαδρομής προς την τουαλέτα. Το πάρτι χάλασε. Ο ήχος του εμετού μας προκάλεσε αηδία. Η εικόνα του στο πάτωμα είναι άβολη.

Ο καημένος κείται στο έδαφος, εξαντλημένος από τους εμετούς και οι άνθρωποι θυμώνουμε που λερώθηκαν τα παπούτσια μας. Κάποιοι ξενερώνουν και εγκαταλείπουν. Αυτοί που μείναμε, δήθεν από ενδιαφέρον, ψάχνουμε να βρούμε τους λόγους που υποφέρει και ο σχολιασμός φουντώνει με χίλια δύο ερωτήματα: τί είχε μέσα η πίτσα; Η πίτσα φταίει ή είναι άρρωστος; Εμάς γιατί δεν μας ενόχλησε; Μήπως φταίει ο σεφ; Το κλίμα εντείνεται, τσακνόμενα μεταξύ μας, τα ερωτήματα χιλιάδες και ατελείωτα. Θα ήθελα να μπορώ να πάω να καθίσω δίπλα του, να του σκουπίσω τον ιδρώτα, να του πω είμαι δίπλα σου, σε νιώθω. Θα ήθελα αν χρειαστεί να μείνω μαζί του όλο το βράδυ. Να ξεβολευτώ, να κουραστώ αλλά να είμαι εκεί, μαζί του, μέσα στους εμετούς του. Δεν το έκανα. Ας είναι αρκετή η θέληση, που κάποτε θα γίνει πράξη.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΝΝΑΡΗΣ - performance artist, Καλλιτεχνικός Διευθυντής της Στέγης Χορού Λευκωσίας

«Η επανάσταση σήμερα είναι η διατήρηση της τρυφερότητας».

Ξεκινώ αυτό το κείμενο με τη φράση του Έλληνα συγγραφέα Χρόνη Μίσιου, που έχω συχνά στο μυαλό μου. Περιγράφει με έναν ανεπιτήδευτο και λιτό τρόπο την πολιτική χροιά της τρυφερότητας, και κατ'επέκταση την αναγκαιότητα της φροντίδας. Και οι δύο έννοιες παρουσιάζουν έναν τρόπο αλληλεπίδρασης που εμπεριέχει την ευαισθησία. Φέρνοντας στο προσκήνιο τη συσχέτιση με το άλλο, ο Timothy Morton αναφέρει πως είμαστε πάντα σε σχέση με κάποιο ον, είτε αυτό το ον είναι κάποιο άτομο, ένα ζώο, μια ανάμνηση, μια έννοια, ένας πρόγονος. Παρατηρώντας τον κόσμο μέσα από αυτό το φίλτρο, γίνεται πιο ορατό ένα πολυδιάστατο δίκτυο συνδέσεων και δημιουργείται μια άμεση ανάγκη και μια ευθύνη να φροντίσουμε αυτό το δίκτυο. Μια πράξη φροντίδας έχει τη δυνατότητα να συνεχίσει, ή και να ξεκινήσει, μια αλυσιδωτή αντίδραση που επεκτείνεται από τον δικό μας μικρόκοσμο στον μακρόκοσμο.

Στη δουλειά μου, η φροντίδα αυτού του δικτύου αλλά και η τεχνική της φροντίδας ως μεθοδολογία είναι πάντα παρούσα, είτε έχει να κάνει με τη δημιουργία νέου έργου, την καλλιτεχνική έρευνα είτε με την επιμέλεια προγραμμάτων της Στέγης Χορού Λευκωσίας. Χρησιμοποιώ τον ορισμό που έδωσε η Joan Tronto που περιγράφει την φροντίδα ως «μια δράση προσοχής, ανταπόκρισης και σεβασμού»¹, ως ένα πλαίσιο δημιουργίας και αλληλεπίδρασης. Αυτές οι συμπληρωματικές έννοιες κατευθύνουν την πρόθεσή μου αλλά και το πώς λαμβάνω αποφάσεις σε σχέση με το κάθε πρότζεκτ. Έχοντας υπόψη πως κάθε δημιουργική διαδικασία είναι διαφορετική και με άλλες ανάγκες, προσπαθώ να παραμένω ανοικτός και να ακούω / παρατηρώ τι δημιουργείται και τι χρειάζεται να γίνει σε κάθε περίπτωση. Αυτή η προσοχή κινείται σε διαφορετικά πλαίσια και κατευθύνσεις: προς τ@ συνεργάτ@ μου και το ίδιο το πρότζεκτ, προς το κοινό και τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά και προς τον ίδιο μου τον εαυτό.

¹Tronto, Joan C. (1993). *Moral Bountaries: A Political Argument for an Ethic of Care*. Routledge, σ. 127.

Κλείνοντας, θέλω να μοιραστώ κάποιες ερωτήσεις που ενδυναμώνουν τις σχέσεις που ανέφερα και πραγματώνουν την πρόθεση της φροντίδας. Αυτές οι ερωτήσεις σίγουρα έχουν κάτι απλό ή κάτι που θεωρούμε δεδομένο. Η μετατόπιση όμως της προσοχής μας σε αυτές, ενεργοποιεί ένα πλαίσιο ευαισθησίας, συμπερίληψης, δημιουργικότητας και γενναιοδωρίας που αυτά άλλωστε είναι η φροντίδα.

Τι ανάγκες έχουν οι συνεργάτ@ μου στο πλαίσιο αυτού του πρότζεκτ (εργασιακά θέματα, θέματα προβών, επικοινωνίας και αναγνώρισης); Πώς δημιουργώ ένα συμπεριληπτικό πλαίσιο; Πώς επιμελούμαι την ατμόσφαιρα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το performance σε σχέση με το κοινό; Πώς βεβαιώνομαι πως οι συντελεστές του πρότζεκτ είναι προετοιμασμέν@ σωστά για το performance; Πώς προστατεύομαι από τοξικές ή ανεπιθύμητες ενέργειες; Πώς συσχετίζεται αυτό το πρότζεκτ με το τι συμβαίνει στον κόσμο;

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

ANNA ΓΙΑΓΚΙΩΖΗ - ηθοποιός

Νοιάζομαι. Μια τόσο ουσιαστική λέξη. Γεμάτη. Περικλείει τόσα πολλά που δεν ξέρω πώς μπορώ ακριβώς να τα βάλω σε σειρά.

Έμαθα από πολύ νωρίς, από τη σχολή ακόμα, πώς έπρεπε να νοιάζομαι για τον συνάδελφο επάνω στη σκηνή. Είμαστε όλοι τόσο εκτεθειμένοι, με ανοικτές ψυχές, πληγές, ευάλωτοι, και έτσι η δύναμή μας έρχεται από τα δύο μάτια που αντικρίζουμε εκεί δίπλα μας έτοιμα να μας πιάσουν εάν το χρειαστούμε. Έμαθα πως η φροντίδα του σκηνικού μου χώρου ήταν τόσο σημαντική. Είναι το σπίτι μου, πρέπει να προσέξω αν η λάμπα ανάβει σωστά, αν το ποτήρι είναι στη σωστή θέση, εάν το χαλάκι πατάει καλά για να μην γλιστρήσω, να καθαρίζω τη σκηνή μου πριν πατήσω σε αυτήν. Μετά έμαθα πως πρέπει να νοιάζομαι για το κοινό μου, γιατί για ποιον κάνουμε αυτό που κάνουμε; Για αυτά τα άλλα δύο μάτια που θα πάρουν και θα μου δώσουν. Η ευθύνη τεράστια. Έμαθα για το πόσο πρέπει να νοιάζομαι για το κείμενο, για την αγάπη και τη φροντίδα του έργου, για τα από κάτω, τα κρυφά, τα ανεπίπρωτα.

Τα χρόνια πέρασαν, και σιγά σιγά αντιλήφθηκα πως το νοιάξιμό μας αυτό, όλων των ανθρώπων του πολιτισμού, θεωρείται δεδομένο, ξαφνικά ένιωσα να με θεωρούν χομπίστρια. Είδα και συνεχίζω να βλέπω ανθρώπους να μην μπορούν να τα βγάλουν πέρα. Είδα και βλέπω ανθρώπους που έδωσαν ψυχή και σώμα και τώρα στη δύση τους να μην μπορούν να ζήσουν με αξιοπρέπεια και πως για αυτό το νοιάξιμο που έδωσαν τόσο γενναιόδωρα, η Πολιτεία, οι παραγωγοί, οι διοικούντες απλώς τους γύρισαν τη πλάτη.

Έμαθα μεγαλώνοντας για την ισχύ εν τη ενώσει, τις συλλογικές συμβάσεις, το ταμείο προνοίας, την κατοχύρωση επαγγέλματος, το καθεστώς του Καλλιτέχνη, τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, τον Κώδικα Δεοντολογίας, τη σεξουαλική παρενόχληση και παρενόχληση στο χώρο εργασίας, την ισότητα φύλων, ποσόστωσης... έμαθα πως πρέπει να μας νοιάζει, γιατί τελικά αν δεν νοιαστούμε με εμείς κάνεις δεν θα το κάνει.

Έμαθα πως κάποιοι μιλάνε για αυτά που μας νοιάζουν μέσα σε όμορφα σαλόνια, σε σουαρέ, σε λόγους από βάρθρα. Έμαθα όμως πως το νοιάξιμο τους είναι άλλο, είναι αυτό της αυτοπροβολής σε περιόδους εκλογών ή του προσωπικού συμφέροντος κερδίζοντας έτσι λίγο από το φως της τέχνης που μετά το θυσιάζουν σε άλλους βωμούς.

Νοιάζομαι, φροντίζω, συντηρώ, προστατεύω, εκπαιδεύω, υποκινώ, ενδυναμώνω... Πρέπει να νοιαστούμε για να υπάρξουμε, για να αντέξουμε... πρέπει...

ΕΛΕΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ - θεατρολόγος, σκηνοθέτρια

16 Νοεμβρίου 2022, 19:10, θέση 22D
Αθήνα – Λάρνακα

Έχει ολοκληρωθεί το ταξίδι της μουσικής παράστασης *Νανουρίσματα του κόσμου* που παρουσιάσαμε στην Αθήνα.

Επιστρέφουμε σπίτι.

Ένα παιδάκι στο αεροπλάνο κλαίει ασταμάτητα.

Ακούω το κλάμα αλλά δεν το βλέπω γιατί η θέση του είναι άδεια.

Μάλλον κάποιος προσπαθεί να το ηρεμήσει στην αγκαλιά του.

Κάποιος ρωτάει.

Ακούω πως είναι δύο χρονών.

Το παιδάκι κλαίει για πάνω από 15 λεπτά.

Σκέφτομαι πως ένα νανούρισμα μπορεί να βοηθήσει.

Η Σαββίνα όμως είναι στη θέση 19Α, ο Άγγελος στην 28Α, η κιθάρα του στην 30Α, ο Σταύρος στην Κύπρο και η Κατερίνα με την Άννα ακόμα στην Αθήνα.

[Θυμάμαι το ταξίδι και όλα όσα έγιναν τις τελευταίες δύο μέρες.

Η Άννα οργανώνει τα πάντα χωρίς να ενοχλήσει κανέναν μας, για να μπορούμε με καθαρό μυαλό να αφοσιωθούμε στο δημιουργικό κομμάτι της παραγωγής απαλλάσσοντάς μας από περιττό άγχος. Ο Σταύρος μας παραδίδει για άλλη μια φορά το δώρο των νανουρισμάτων. Μας παραδίδει την ευαισθησία του μεταμορφωμένη σε στίχους, έτοιμη να αγγίξει κάθε ευαίσθητη χορδή μας. Βάζει σε λίγες λέξεις τις αδυναμίες και τις ελπίδες μας.

Βάζει σε στίχους τις σκέψεις που κλαίγοντας θέλω να μοιράζομαι με την μαμά μου στο «Καληνύχτα μαμά».

Ο Άγγελος, η Σαββίνα και η Κατερίνα πάνω σε μια σκηνή ο ένας για τον άλλο, τόσο διαφορετικοί και τόσο ίδιοι. Η ζεστή και βαθιά φωνή της Κατερίνας με κάνει να ανατριχιάζω κάθε φορά που ακούω το αρμένικο νανούρισμα, η ματιά της Σαββίνας που διαπερνά κάθε φορά τους θεατές και βρίσκει τη δικιά μου, αυτό το τελευταίο καληνύχτα της. Ο Άγγελος έτοιμος να αγκαλιάσει με τον τρόπο του τις αγωνίες και τα χτυποκάρδια, χωρίς καν να τα κοιτάξει ξέρει και είναι εκεί να προλάβει ό,τι συμβεί τόσο διακριτικά και τόσο έντονα. Φύλακας.

Σκέφτομαι πως ο τρόπος που ο κάθε ένας από αυτούς υπάρχει πάνω στη σκηνή δεν με συγκινεί μόνο αλλά με ανακουφίζει.

Θυμάμαι πως για να «ζεσάνουμε» το χώρο, έχουμε ξεσηκώσει από τέσσερα διαφορετικά σπίτια φωτιστικά δωματίου και τα κουβαλάμε στους δρόμους της Αθήνας. Συνειδητοποιώ πως δεν μου παραπονέθηκε κανείς. Γελάμε. Προσπαθώ να βρω τη λέξη για να αποτυπώσω αυτό που συμβαίνει.

Μάλλον είναι η εμπιστοσύνη.

Για τουλάχιστον μια ώρα που διαρκεί η παράσταση, ο κάθε ένας από μας υπάρχει σε σχέση με τον άλλον. Οι καρδιές μας συντονίζονται στον ίδιο ρυθμό.

Κάποιοι αγαπημένοι φίλοι είναι μαζί μας εκεί, κι ας τους ήταν δύσκολο. Κάποιοι άλλοι που βρίσκονται εκτός χώρας συνδέονται διαδικτυακά κι ας μας έχουν ξαναδεί. Νιώθουν κι αυτοί το αόρατο νήμα που ενώνει σκηνή και πλατεία.

Ένα αόρατο νήμα συνδέει τα εγώ μας.

Care, όπως νοιάζομαι.

όπως εμπιστεύομαι,
όπως καθισυχάζω,
όπως καθισυχάζομαι,
όπως δεν είμαι μόνη].

Ξαφνικά το παιδάκι στο αεροπλάνο σταμάτησε να κλαίει. Κοιτάω πίσω.

Το παιδάκι έκασε στη θέση του και χαζεύει τους επιβάτες.

Αντιλαμβάνεται ότι το κοιτάω.

Με κοιτάει και χαμογελάει.

Μάλλον το σχέδιο έπιασε.

Η σκέψη και μόνο των νανουρισμάτων λειτούργησε.

Η ομάδα έκανε το θαύμα της.

(Για λίγο...Εστω)

Το παιδάκι λίγο πριν την προσγείωση κλαίει και πάλι.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΥΚΑΡΙΔΟΥ - ηθοποιός, μέλος Δ.Σ. Σατιρικού Θεάτρου

Φροντίζω... Προέρχεται από το φρονώ, γνωρίζω. Μια γνώση που προκύπτει από το ουσιαστικό φρήν, δηλαδή την ψυχή, το άυλο μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης, σε πλήρη συνάρτηση με το νου από τον οποίο αντλούνται οι πνευματικές και αντιληπτικές ικανότητες του ανθρώπου και με αυτές επεξεργάζεται τα δεδομένα του περιβάλλοντός του.

Το θέατρο ενεργοποιεί τους δύο αυτούς μηχανισμούς για να εκπέμψει στο δέκτη μηνύματα με σκοπό να καλύψει το παιδαγωγικό και κοινωνικό έλλειμμα που τυχόν υπάρχει. Καθρεφτίζει τα αδύναμα και σαθρά συστήματα και γεγονότα για να χτίσει μέσα από τη δραματική έκφραση και την αισθητική εντύπωση που προκαλεί, τη συνείδηση στο θεατή. Η τέχνη του Θεάτρου δεν εστιάζει μόνο στη συγκίνηση, αλλά είναι αρωγός στη «γέννηση» γνωστικών, αισθητικών εμπειριών και πνευματικών αναζητήσεων. Το θέατρο αμφισβητεί, προβληματίζει, παρεμβαίνει, πρωτοστατεί αλλά και διασκεδάει, ανακουφίζει, θεραπεύει... Το θέατρο νοιάζεται.

Απώτερος στόχος της θεατρικής τέχνης είναι να αγκαλιάζει όλα όσα μπορούν να θεμελιώσουν ένα υγιές περιβάλλον και να αντιπάσσει σε κάθε μορφής ανισότητα και αδικία. Πολεμά και μέσα από τους πολέμους της επιδιώκει μόνο την κάθαρση. Ωστόσο, η ίδια η τέχνη μας αλλά και οι δημιουργοί, έχουν με τη σειρά τους ανάγκη για φροντίδα, για προσοχή, για κάθαρση, για βελτίωση των συνθηκών και των λειτουργιών που διέπουν τον κλάδο. Ανέκαθεν πίστευα ότι για να μπορέσει το θέατρο να επιτελέσει τον κοινωνικό του ρόλο, οι άνθρωποι που το υπηρετούν πρέπει να δημιουργούν μέσα σε ένα ζεστό, ασ μου επιτραπεί να πω, αγαπησιάρικο κλίμα. Οι θεατρικοί φορείς οφείλουν να παρέχουν στους καλλιτέχνες ένα χώρο εμπιστοσύνης, ουσιαστικής επικοινωνίας, αλληλεγγύης, σεβασμού και συνεργασίας. Να τους προσφέρουν συναισθηματική και οικονομική ασφάλεια. Για να γίνει όμως αυτό επιβάλλεται η αρωγή της Πολιτείας. Τα κράτη έχουν χρέος να ενδιαφερθούν, να ανταποκριθούν στις ανάγκες του θεάτρου και να το στηρίζουν, ειδικά σήμερα, που βγαίνει πληγωμένο από μία τόσο μεγάλη κρίση. Το θέατρο δεν μπορεί να είναι μόνο μέρος της προβολής.

Φωτογραφία: @Zabdas Mulvanés

Χρήζει φροντίδας, ώστε τα μέλη του να αισθάνονται αποδοχή και αναγνώριση της σημαντικότητας του έργου τους. Πρέπει η κοινωνία να νοιαστεί, τόσο για τους φορείς όσο και για τους ανθρώπους που ποιοούν πολιτισμό, ώστε να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες που θα τους επιτρέπουν να απολαμβάνουν όσα δικαιούνται και αξίζουν.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ - ηθοποιός

Care: φροντίδα, νοιάξιμο, ενεργό ενδιαφέρον, επιμέλεια, μέριμνα, περίθαλψη, περιποίηση, πρόνοια, προσοχή, στοργή... Αλληλεγγύη, αγκαλιά, συμπεριληπτικότητα.

Το Θέατρο ως έννοια και ως διαδικασία εμπεριέχει όλα τα πιο πάνω. Εμπεριέχει τη φροντίδα, το νοιάξιμο. Εμπεριέχει την επικοινωνία. Η επικοινωνία των ανθρώπων ήταν διαχρονικά το βάλσαμο για την συν-ύπαρξη. Ιδιαίτερα στις μέρες μας η ανάγκη για επικοινωνία είναι πιο έντονη από ποτέ. Τα κοινωνικά αδιέξοδα ακραία, με τη μοναξιά, την απομόνωση, την περιθωριοποίηση να εντείνονται.

Με τους πολέμους να μαίνονται στις γειτονιές του κόσμου, την ακραία φτώχεια να συνθλίβει, τον ρατσισμό να ανθεί δυστυχώς σε όλα τα επίπεδα.

Το Θέατρο μπορεί να συνδράμει με έναν ουσιαστικό τρόπο στη δημιουργία μιας ασπίδας για τους ανθρώπους. Μπορεί να επιτελέσει τον κοινωνικό του ρόλο. Αποτελεί εξ ορισμού αγκαλιά, βήμα έκφρασης, αλληλεγγύης, αντίδοτο στη μοναξιά και την απομόνωση. Πιστεύω βαθιά στον κοινωνικό ρόλο και στη δύναμη του Θεάτρου. Όχι ως επανάσταση ότι δηλαδή από μόνο του θα αλλάξει τον κόσμο, αλλά ως ένα σημαντικό εργαλείο που μπορεί να ανοίξει διάλογο με τους ανθρώπους και παράθυρα στο μυαλό τους. Ως μια ζωντανή διαδικασία που μπορεί να επιδράσει στην ψυχή και τη συνείδηση.

Ως άνθρωπος και ως καλλιτέχνης πιστεύω σ' αυτήν την αποστολή του θεάτρου και προσπαθώ να την υπηρετώ με συνέπεια και σεμνότητα. Στο Θέατρο Αντίλογος του οποίου αποτελώ συνιδρυτικό μέλος, το ενεργό ενδιαφέρον για τον Άνθρωπο είναι στο επίκεντρο των ρεπερτοριακών επιλογών μας και των παράλληλων δράσεων που πραγματοποιούμε. Γι' αυτό μας απασχολούν ζητήματα που αφορούν στην έμφυλη βία, το ρατσισμό, τη φτώχεια, τη μοναξιά, τη στοχοποίηση, τον πόλεμο, την ειρήνη, τη συνύπαρξη. Γιατί πιστεύουμε στην αλληλεγγύη, στο μαζί, στην αγκαλιά και το νοιάξιμο. Και αναπτύσσουμε συνεργείες με φορείς που έχουν τους ίδιους στόχους με εμάς.

Το Θέατρο λοιπόν πρέπει και μπορεί να είναι μια μεγάλη αγκαλιά για τον νέο, τον άνεργο, τον εργάτη, τον ηλικιωμένο, τη γυναίκα, το παιδί, τον άνθρωπο με αναπηρία, τον πρόσφυγα, τον μετανάστη, τους ανθρώπους της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, τον κάθε ένα και την κάθε μια από μας.

Φωτογραφία: ©MICHAÏS

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

Οι γυναίκες επιστρέφουν,
Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ 2022,
project ΣΕΖΟΝ Γυναίκες

ΔΡ ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ ΖΗΡΑ - σκηνοθέτρια

Η θεματική CARE επανατοποθετεί το θέατρο στο κέντρο της κοινότητας, ως μέσο επώλωσης συλλογικών τραυμάτων και δημιουργίας δεσμών συνοχής ανάμεσα στους πολίτες – αρχέγονες λειτουργίες του θεάτρου τις οποίες φέρει από τη γέννησή του. Η σύγχρονη ένταξη του θεάτρου στο καπιταλιστικό σύστημα εμπορευματοποίησης του έργου τέχνης σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς απομακρύνει ψυχικά, πρακτικά και ουσιαστικά το θέατρο και τους δημιουργούς του από τον παραδοσιακό ρόλο τους στην πνευματική ζωή της κοινότητας. Όταν ένα πνευματικό δώρο όπως η δημιουργία ενταχθεί στο αμειλίκτο σύστημα προσφοράς και ζήτησης χάνει, τουλάχιστον εν μέρει, από την πνευματική του διάσταση. Δεν είναι πια ένα δώρο με ιαματικές δυνατότητες. Αυτή η εισαγωγή θίγει βέβαια ένα θέμα που, προς το παρόν, αναγκαστικά, παραμένει άλυτο, γιατί ζούμε μέσα σε αυτό το σύστημα και οι δημιουργοί είναι άνθρωποι με ανάγκες επιβίωσης. Αλλά ίσως μας βοηθά να καταλάβουμε γιατί αυτή τη στιγμή έχουμε υπαρξιακούς προβληματισμούς σαν θεατρική κοινότητα.

Σε σχέση με το θέμα CARE θα μπορούσα να μιλήσω για μια δική μου πρόσφατη εμπειρία, που αναβίωσε μέσα μου την πίστη σε αυτή την άλλη διάσταση του θεάτρου, τη θεραπευτική για την κοινότητα αλλά και για τους/ισ ίδιους/ες τους/ισ δημιουργούς. Πρόκειται για τη διαδικασία δημιουργίας του νέου θεατρικού έργου *Οι Γυναίκες Επιστρέφουν* (*Women Walk Home*) με τη μέθοδο αυτολεξεί, δηλαδή με βάση πραγματικές μαρτυρίες που συλλέγονται μέσα από συνεντεύξεις, στη χρονική περίοδο 2020 με 2022. Η προσέγγιση των συνεντευξιζόμενων, ο τρόπος διεξαγωγής των συνεντεύξεων, η γενναιοδωρία από τις συμμετέχουσες στο μοίρασμα των ιστοριών τους, η φροντίδα από όλους/ες τους/ισ εμπλεκόμενους/ες να ακουστούν οι φωνές με ήθος, σεβασμό και χώρο για πολυφωνία, όλη αυτή η έγνοια ήταν τελικά μια διαδικασία αμφίδρομη που οδήγησε και εμάς σε μονοπάτια αυτογνωσίας. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το θέμα του έργου έχει να κάνει με τη σύγχρονη ιστορία της χώρας μας και με μια πληγή που δεν έχει επουλωθεί, ενώ αγγίζει το οικουμενικό θέμα του τραύματος του άμαχου πληθυσμού στις εμπόλεμες ζώνες.

Φωτογραφία: @Σοφράτης Σοφράτους

Για να υπάρξει όμως πραγματική φροντίδα και έγνοια έπρεπε με κάποιο τρόπο ως καλλιτέχνες να έρθουμε πολύ κοντά στη θεματική μας. Μια διαδικασία επώδυνη και συχνά αβάστακτη, αφού δεν μπορούσε να έχει την κλινική αποστασιοποίηση μιας κοινωνιολογικής έρευνας, αλλά μια μέθεξη που προέρχεται από το γεγονός ότι το κέντρο βάρους μιας θεατρικής πράξης βρίσκεται στο τραγικό στοιχείο που περιέχει η ιστορία. Αυτός ο έλεος και ο φόβος είναι το καμίνι που μας κάνει λίγο καλύτερους ανθρώπους, εξασκώντας τον μυ της ενσυναίσθησης.

Αυτή η σχέση φροντίδας που διείπε τις συνεντεύξεις βιώθη πως μεταφέρθηκε και στη διαδικασία της πρόβας. Ήταν λόγω του υλικού; Λόγω των ιστοριών που καταγράφηκαν από την ηχογράφηση στο χαρτί με απόλυτη πιστότητα; Λόγω προσωπικών βιωμάτων των ηθοποιών; Λόγω της επαφής της δημιουργικής ομάδας με τα πραγματικά πρόσωπα; Όλα τα πιο πάνω; Όποια και αν είναι η απάντηση, η φροντίδα και η αγωνία για τη δεοντολογική λειτουργία της διαδικασίας, για το ήθος, για την αλήθεια, για τον σεβασμό προς τα άτομα που μοιράστηκαν τις ιστορίες τους, η φροντίδα για τις προσδοκίες του κοινού, ήταν βασικά στοιχεία για μια ευόνη συνεργασία με τον θίασο. Η πρόβα είχε σαν βασικό άξονα το ψάξιμο για το ουσιαστικό, το αληθινό και το απέρητο, καθώς και την ιεράρχηση του συνόλου πάνω από το άτομο. Και είχε τελικά το έργο μια διάσταση θεραπευτική για εμάς, παρείχε μια πνευματική ανάταση, έστω κι αν αυτό γινόταν μέσα από μια τραγική ιστορία. Βασικό στοιχείο για να ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία ήταν βέβαια η ανταπόκριση του κοινού, που ήταν ανάλογα θερμή, φορτισμένη και ειλικρινής. Η παράσταση κάθε βράδυ δεν ολοκληρωνόταν με το χειροκρότημα, αλλά με τις συζητήσεις με θεατές στο φουαγιέ του θεάτρου, με ανταλλαγές κι άλλων ιστοριών, κι άλλων βιωμάτων, με ερωτήσεις, προβληματισμούς, με ουσιαστική επικοινωνία.

Αυτή η αιώνια ένταση ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό, που καθορίζει την εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών, είναι ένα από τα βασικά θέματα που εξερευνάται και αναπαρίσταται στο θέατρο. Σε αυτή την περιοχή εμπίπτει και η θεματική CARE – στην ανιδιοτελή φροντίδα, στην ειλικρινή συνεύρεση, στο μοίρασμα πνευματικών αγαθών ως αυτοσκοπό.

Μελίτα Κούτα, *Καππακλί*, 2022
Βίντεο 5λεπ./58δευτ., μεταβλητές διαστάσεις

ΜΕΛΙΤΑ ΚΟΥΤΑ - ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΣ

Η φροντίδα για αφηγήματα ως εικαστική πράξη

Η διαδικασία της συνεύρεσης με ανθρώπους και κοινότητες και η κατανόηση αφηγημάτων και προφορικών ιστοριών αποτελεί για μένα μια πρακτική ενσυναίσθησης και σύνδεσης με τον τόπο και τον άνθρωπο καθώς και μια γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ γεγονότων του παρελθόντος και παρόντων καταστάσεων.

Στη δουλειά μου, τόσο στις παραστατικές τέχνες (*Happy Mess*, 2016 / Ραγανη) όσο και στις εικαστικές (*Under Mining* 2022), η σε βάθος έρευνα αποτελεί βασική προϋπόθεση που οδηγεί σε ουσιαστική αντίληψη και ταύτιση με το αφηγημα. Αυτήν τη βιωματική διαδικασία, την αντιλαμβάνομαι ως ένα είδος «φροντίδας» του παρελθόντος και του τόπου και αφοουκρασμού της ανθρώπινης μνήμης. Πώς η μνήμη παράγει καινούργια νοήματα μέσα από καλλιτεχνικές διαδικασίες;

Θα αναφερθώ στην πρόσφατη ομαδική έκθεση στην οποία συμμετείχα με τίτλο UNDERMINING / ΕΚΙΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ με θέμα την ιστορία της μετάλλευσης στην Κύπρο. Η έκθεση που πραγματοποιήθηκε στην Καλαβασό μεταξύ 28 Οκτωβρίου και 20 Νοεμβρίου 2022, πραγματεύεται την ιστορία, τη μνήμη, αλλά και τον κοινωνικοπολιτισμικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο της μετάλλευσης στην Κύπρο μέσα από μια σύγχρονη καλλιτεχνική προοπτική, όπως αναφέρει ο επιμελητής της έκθεσης Δρ Γαβριήλ Κουρέας στο κείμενο που επιμελήθηκε.

Στο έργο μου με τίτλο «Καππακλί» η διαδικασία της έρευνας μέσα από αρχειακό υλικό αλλά και η ακρόαση ιστοριών και αφηγημάτων από ανθρώπους με μνήμες από τα μεταλλεία, με οδήγησε σε μια βαθιά κατανόηση και συγκίνηση για ένα κομμάτι της ιστορίας του τόπου με βαθύ τραύμα.

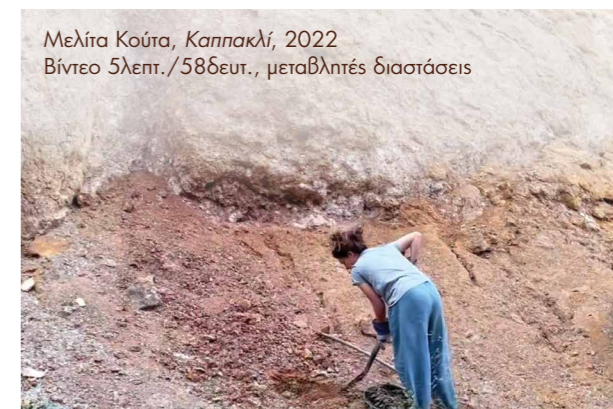
Ο τίτλος «Καππακλί» αναφέρεται σε ένα εμαγιέ δοχείο τροφίμων τριών τεμαχίων, με το κάθε κομμάτι τοποθετημένο το ένα πάνω στο άλλο. Αυτός ήταν ο τύπος του σκεύους που χρησιμοποιούσε παραδοσιακά η πλειοψηφία των ανθρακωρύχων στην Κύπρο για να μεταφέρει το φαγητό της στα ορυχεία. Οι ανθρακωρύχοι γεμίζαν κατά τη διάρκεια ενός σύντομου μεσημβρινού διαλείμματος, παραμένοντας υπόγεια, σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο.

Μελίτα Κούτα, *Καππακλί*, 2022
Κεραμικά, ξύλο, μέταλλο, 90 x 260 x 130 εκ.

Στο έργο μου που αποτελείται από μια γλυπτική εγκατάσταση και ένα βίντεο στο τζαμί της Καλαβασού, αναδημιουργώ πολλαπλά τεμάχια «Καππακλί» από κεραμικό υλικό, αντιπαράβλλοντάς τα με το εμαγιέ που χρησιμοποιείται παραδοσιακά για την κατασκευή των εν λόγω αντικειμένων. Ο πηλός που χρησιμοποιήσα προέρχεται από χώμα, άργιλο, πέτρες και ορυκτά που συνέλεξα από τις περιοχές των ορυχείων Καλαβασού και Ασγάτας. Η μετατροπή της υλικότητας των αντικειμένων καθώς και η αλλαγή στη χρήση τους από καθημερινά αντικείμενα σε έργα τέχνης, μεταφέρουν στον επισκέπτη τη δυαδικότητα αυτών των αντικειμένων. Τα κεραμικά δοχεία ως συμβολικά αντικείμενα γαλουχίας και θρέψης των σωμάτων των ανθρακωρύχων, μετατρέπονται σε σημάδια της τοξικότητας της γης μέσω της εικαστικής διαδικασίας υπενθυμίζοντας στον επισκέπτη όχι μόνο την οικολογική καταστροφή αλλά και τις επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων της λόγω της λειτουργίας των ορυχείων. Στο βίντεο που προβάλλεται στον χώρο καταγράφεται η διαδικασία της δημιουργίας του πηλού ως μια άλλου είδους ιεροτελεστία. Παρακολουθούμε, σε διάλογο με εικόνες από τον φυσικό χώρο, τη σκουριά και πληγή του τοπίου, το σκάψιμο της γης, την περισυλλογή χώματος από τα εγκαταλειμμένα μεταλλεία, την ανάμειξη με νερό και το πλάσιμο..

Πώς προσεγγίζουμε με ενσυναίσθηση τις ιστορίες των ανθρώπων και τα τραύματα του φυσικού περιβάλλοντος; Πώς κατανοούμε το σήμερα μέσα από αφηγήσεις που ξετυλίγονται πέραν από τα ηγεμονικά αφηγήματα και ρίχνουν ένα άλλο φως σε θέματα ταυτότητας, ύπαρξης, συμβίωσης και επιβίωσης; Εν κατακλείδι πώς ως καλλιτέχνες νοιαζόμαστε και «φροντίζουμε» τις ατομικές και συλλογικές μας μνήμες έτσι ώστε μέσω των πράξεών μας να αντιστέκονται στη λήθη;

Μελίτα Κούτα, *Καππακλί*, 2022
Βίντεο 5λεπ./58δευτ., μεταβλητές διαστάσεις

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

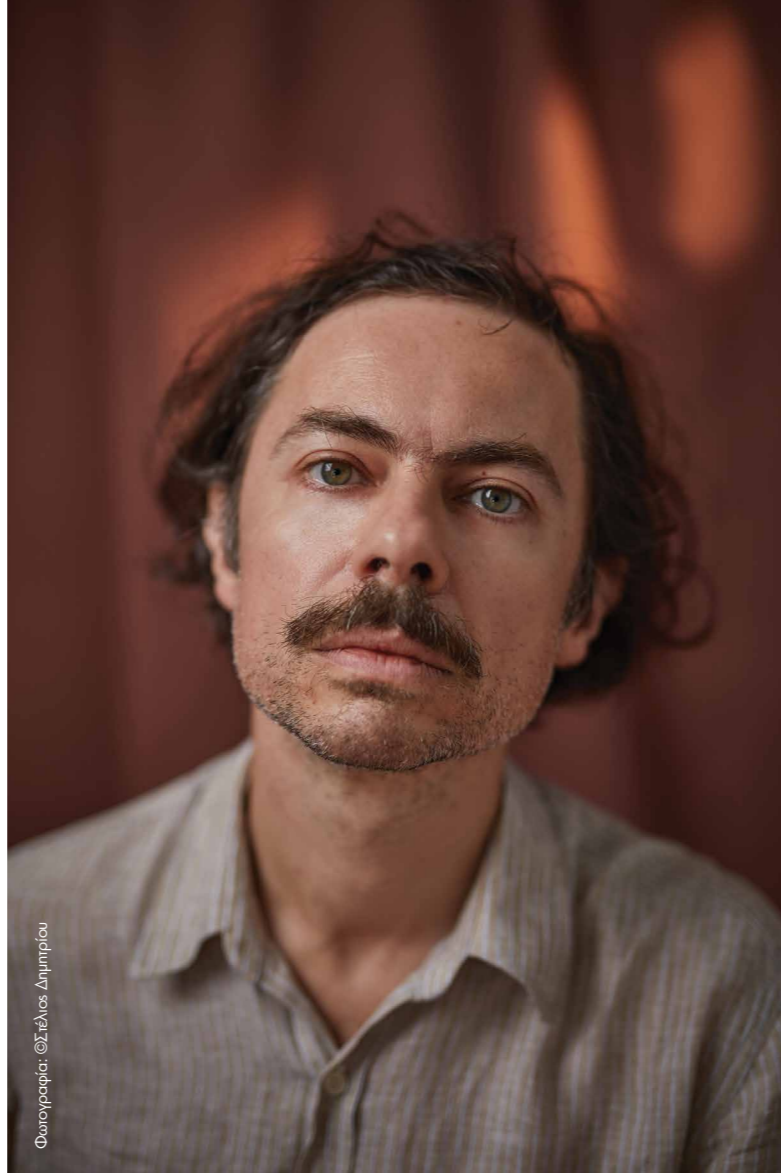
Μια αρμαθιά κλειδιά που ξεκλειδώνουν την αλήθεια

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΟΥΜΤΖΗΣ - μουσικός, τραγουδοποιός, συνθέτης, μουσικός παραγωγός

Care... ως θεραπεία

Care... φροντίδα, τρυφερότητα, κατανόηση του ότι όποιος εισέρχεται στον καλλιτεχνικό χώρο έχει ανησυχίες και ευαισθησίες. Κάτι το οποίο είναι απαραίτητο να αντιλαμβανόμαστε, ούτως ώστε να βοηθάμε το κάθε άτομο με το οποίο συνεργαζόμαστε να εξελίσσεται. Χρειάζεται να δημιουργούμε ασφαλή χώρο για τον άλλον, για να μπορεί να δουλεύει και να εκφράζεται μέσα από την ευθραυστότητα που χρειάζεται να ενσωματώνει ένας καλλιτέχνης. Είναι αναγκαίο ο παλαιότερος να προστατεύει τον καινούργιο, τον νεότερο, να του δίνει θάρρος και ταυτόχρονα να επιτρέπει και στον εαυτό του να μαθαίνει από αυτόν. Care...ως προσοχή. Προσέχει ο ένας τον άλλον, τον βλέπει, τον κοιτάζει, τον αναγνωρίζει για αυτό που είναι, για τις αδυναμίες του, αλλά και για τις δυνατότητές του που τις επιβραβεύει.

Προσοχή, επίσης, θεωρώ πως απαιτείται για το οτιδήποτε βγάζουμε προς τα έξω ως καλλιτέχνες, ως σκηνοθέτες, ως συνθέτες, ως παραγωγοί. Χρειάζεται πλέον να έχουμε συνείδηση όσον αφορά στα μηνύματα που μεταφέρει και αναπαράγει το έργο μας. Χρειάζεται να έχουμε συνείδηση της ενέργειας που αυτό φέρει καθώς και τι ενδυναμώνεται και τι αποδυναμώνεται μέσω της δουλειάς μας. Συντείνουμε για παράδειγμα στο να γίνει ο κόσμος καλύτερος, στο να εστιάζουμε σε αυτά που μας ενώνουν ως είδος; Συντείνουμε στο να ευαισθητοποιούμε για θέματα σημαντικά με ειλικρίνεια και ταπεινότητα; Φροντίζουμε δηλαδή να γινόμαστε μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος;

Φωτογραφία: ©Στέλιος Δημητρίου

Είναι καλό να θυμόμαστε πάντοτε ότι η τέχνη είναι κάτι το οποίο υπηρετούμε. Πιστεύω ότι είναι σημαντικό να κρατάμε μια υγιή απόσταση από το κάθε έργο με το οποίο ασχολούμαστε, οποιοδήποτε και να είναι αυτό, και να μην ταυτιζόμαστε μαζί του απόλυτα. Αλλά είναι σημαντικό να κρατάμε απόσταση και από την οποιαδήποτε διάκριση ή φήμη – με ό,τι αυτό συνεπάγεται – μας φέρει η κάθε μας δουλειά. Και αυτή η στάση είναι ένα είδος φροντίδας προς τον εαυτό μας. Η μη ταύτιση. Η ταπεινότητα. Η αντίληψη ότι υπηρετούμε ένα γενικότερο κοινό καλό, κοινωνικά και συμπαγικά. Μόνο έτσι πιστεύω έχει αξία και αποτέλεσμα το έργο μας είτε πάνω είτε κάτω από τη σκηνή. Όταν εν τέλει καταφέρει να έχει ψυχικά θεραπευτικές ιδιότητες σε εμάς και κατ' επέκταση και στους γύρω μας.

ΛΕΑ ΜΑΛΕΝΗ - ηθοποιός, σκηνοθέτρια

Σε μια εποχή που η ανθρωπότητα μαζεύει τα κομμάτια της από την κοινωνική αποστασιοποίηση που επέφεραν ο εγκλεισμός και τα διάφορα μέτρα των εθνικών επιτελείων υγείας, συνέπεια της πανδημίας, το θέατρο παλεύει να ξαναβρεί τη θέση του ανάμεσα στα βαρυφορτωμένα χωρίς ανάσα, ασήκωτα, ασφικτικά πιεσμένα προγράμματα των ανθρώπων και στην ανάγκη τους να ξεδώσουν επιτέλους, στην ανάγκη τους για λίγο αέρα ελευθερίας, επαφής κι επανασύνδεσης με τη ζωή. Σε μια αγωνιώδη πάλη να ανταπεξέλθουν οικονομικά, απέναντι σε μια παγκόσμια οικονομία που απομυζά τους πάντες και τα πάντα στο όνομα της παγκόσμιας κρίσης, με την τρέλα του πολέμου παράλογη όσο ποτέ να διαλύει κάθε ανθρώπινη λογική, και με τα εκατομμύρια των προσφύγων να ρέουν σαν αίμα στην υφήλιο από τις ανοικτές πληγές των πολλαπλών πεδίων μαχών, οι άνθρωποι, που δεν διαθέτουν πια σχεδόν ποτέ κανένα δευτερόλεπτο ηρεμίας για τον εαυτό τους, ψάχνουν απεγνωσμένα να βρουν σανίδες σωτηρίας. Τα αποθέματα ενέργειας και υπομονής απέναντι στα κοινωνικά συστήματα που τους καταδυναστεύουν πια αντί να τους υπηρετούν, στερεύουν σιγά σιγά. Αμέτρητες ώρες δουλειάς, χωρίς ωφελήματα, χωρίς ασφάλιση, χωρίς εισοδήματα. Όλοι χρειάζονται φροντίδα: οι μονάδες, οι ομάδες, οι μειονότητες, η κοινωνία ολόκληρη: ένας φαύλος κύκλος να κρατηθούμε ο ένας από τον άλλο ενώ όλοι μαζί βουλιάζουμε στον πάτο.

Το θέατρο – οι τέχνες γενικότερα – είχαν ανέκαθεν σιωπηρά την ευθύνη για τη φροντίδα των ανθρώπων. Σε κάθε δύσκολη στιγμή, οι άνθρωποι των Τεχνών αναλάμβαναν την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τη φροντίδα για ανακούφιση και επούλωση των τραυματισμένων ψυχών, αναλαμβάνοντας την ευθύνη να μιλήσουν αυτοί για όσα κανείς δεν τολμά ή δεν έχει τη δύναμη να μιλήσει και να σηκώσει ανάστημα, μέσα σε κοινωνίες που έμαθαν να σιωπούν και να καλύπτουν τις σκιές τους κάτω απ' το χαλί.

Οι τέχνες και ειδικότερα το θέατρο, μίλησαν αμέτρητες φορές για το δικαίωμα των ανθρώπων στην ελευθερία, στη δημοκρατία, στη διαφορετικότητα, για το δικαίωμα στη ζωή, για το δικαίωμα αναζήτησης νέας πατρίδας, για το δικαίωμα των μειονοτήτων και των ασθενέστερων να συνυπάρξουν ισότιμα, για το δικαίωμα των γυναικών να διεκδικήσουν αυτά που δικαιωματικά τους ανήκουν. Οι Τέχνες και το Θέατρο πρωτοστάτησαν σε κάθε κοινωνικό αγώνα για τα δικαιώματα των ανθρώπων. Με έγνοια και φροντίδα. Με αγάπη και αγωνία. Με ευαισθησία και λεπτότητα. Χωρίς φόβο και με πάθος. Πράγμα το οποίο θα εξακολουθήσουν να κάνουν, αν τελικά επιβιώσουν, η τέχνη του θεάτρου κι οι άνθρωποι που την υπηρετούν.

Τώρα λοιπόν, ήρθε, πιστεύω, η ώρα να υπάρξει φροντίδα και έγνοια και για τους ανθρώπους αυτούς, του θεάτρου, των Τεχνών, η ζωή των οποίων δίνει την εντύπωση ενός αυτοκινήτου δίχως φρένα σ' έναν ατελείωτο κατήφορο, χωρίς λωρίδα διαφυγής. Είναι ώρα για φροντίδα και πρόνοια για όλους τους ανθρώπους των Τεχνών – ηθοποιούς, σκηνοθέτες, συγγραφείς, σκηνογράφους, ενδυματολόγους, συνθέτες, μουσικούς, χορευτές, χορογράφους, φωτιστές, τεχνικούς – προκειμένου να αποκτήσουν ανθρώπινες συνθήκες δουλειάς και διαβίωσης, ώστε να εξακολουθήσουν να επιβιώνουν και να μπορούν ακόμα να ονειρεύονται και να δημιουργούν, δίνοντας μέσα από τη δουλειά τους, ελπίδα, φως και χρώμα, στην άχρωμη, τρομακτική καθημερινότητα που μας περιβάλλει. Αν θέλουμε ακόμα να ελπίζουμε σε ένα πιο φωτεινό, ευοίωνο μέλλον.

Φωτογραφία: ©Θεοδώρα Ιακωβου

Φωτογραφία: ©Αντώνης Αντωνίου

Πραγματοποιήθηκε, την Τρίτη 18 Οκτωβρίου 2022 στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ, η παρουσίαση της επετειακής έκδοσης του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου και του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών *Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 1971-2021 | Μισός αιώνας θέατρο - Ένας κόσμος ολόκληρος*, που ολοκληρώνει έναν ευρύ κύκλο εορτασμών, αφιερωμένων στην πενήνταχρονη ιστορία του Οργανισμού.

Στη γεμάτη συγκίνηση, αναμνήσεις και χαμόγελα εκδήλωση, συναντήθηκαν καλλιτέχνες από όλες τις γενιές, πιστοποιώντας ότι παλαιότεροι και νεότεροι δημιουργοί συνυπάρχουν και συνεχίζουν το μοναδικό έργο του Οργανισμού. Την τελική τήμησαν επίσης με την παρουσία τους εργαζόμενοι του διοικητικού και τεχνικού προσωπικού του ΘΟΚ, συγγραφείς, επιμελητές και φωτογράφοι που συνέβαλαν στην υλοποίηση της επετειακής έκδοσης, δημοσιογράφοι, πρώην διευθυντές και μέλη διοικητικών συμβουλίων και καλλιτεχνικών επιτροπών, καθώς και εκλεκτοί φίλοι του θεάτρου. Ανάμεσα τους παρευρέθηκαν, η Επίτροπος Νομοθεσίας Λουΐζα Χριστοδουλίδου Ζαννέτου, η Επίτροπος Περιβάλλοντος Κλέλια Βασιλείου, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΡΙΚ Μιχάλης Μιχαήλ, η Διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών Αλίκη Στυλιανού, η Πρόεδρος του Δ.Σ. ΘΟΚ Αντιγόνη Παπαφιλίππου και τα μέλη Φλωρεντία Σάββα, Ευανθία Σάββα, Χρυσάιμιλη Ψηλογένη, Γιώργος Λοΐζου, Έλενα Μεγαλέμου-Τριανταφυλλίδη, Χριστίνα Μυλωνά-Παρπαρίνου και ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής του ΘΟΚ Σάββας Κυριακίδης.

Φωτογραφία: ©Αντώνης Αντωνίου

Μαρία Ευσταθίου, Λειτουργός Εκδόσεων/Δημοσίων Σχέσεων ΘΟΚ

Φωτογραφία: ©Αντώνης Αντωνίου

Αντιγόνη Παπαφιλίππου, Πρόεδρος Δ.Σ. ΘΟΚ

Καλωσορίζοντας τους παρευρισκόμενους, η λειτουργός Εκδόσεων/Δημοσίων Σχέσεων του ΘΟΚ, Μαρία Ευσταθίου ανέφερε πως η παρούσα έκδοση «παραδίδεται στο κοινό, σε όσες και όσους πορεύτηκαν με την ιστορία του ΘΟΚ, αλλά και στις νεότερες και επόμενες γενιές, με σκοπό να λειτουργήσει ως παρακαταθήκη, ως ένα έργο καταγραφής και διαφύλαξης της ευρύτερης πολιτιστικής μας κληρονομιάς», συμπληρώνοντας ότι «δεν λησμονούμε, ούτε και θα κουραστούμε ποτέ να τονίζουμε ότι είναι πολλών ανθρώπων τα έργα μας».

Στο χαιρετισμό της, η Πρόεδρος του Δ.Σ. του ΘΟΚ Αντιγόνη Παπαφιλίππου, χαρακτήρισε την παρουσίαση «ως γιορτή, ως μία χειρονομία για να απευθύνουμε ένα ελάχιστο εγκάρδιο ευχαριστώ, με ευγνωμοσύνη και σεβασμό, σε όσους πέρασαν από τον Οργανισμό, μα και μια θερμή υποδοχή, για τους νέους δημιουργούς. Ένα καλωσόρισμα για όσες και όσους τώρα δρασκελίζουν με τόλμη και μαεστρία την πόρτα της καλλιτεχνικής δημιουργίας, προκειμένου να ζυμωθούν, να μεστωθούν με την τέχνη, χαρίζοντας σε όλους εμάς, που θα παρακολουθούμε και θα επιβραβεύουμε κάθε τους βήμα, απaráμιλλες στιγμές στο σανίδι, όπως και νέες εμπειρίες, νέα παράθυρα οπτικής στον απέραντο κόσμο του θεάτρου».

Φωτογραφία: ©Αντώνης Αντωνίου

Αλίκη Στυλιανού, Διευθύντρια ΓΤΠ
 Αντιγόνη Παπαφιλίππου, Πρόεδρος Δ.Σ. ΘΟΚ

Αλίκη Στυλιανού, Διευθύντρια ΓΤΠ

Αχιλλέας Αχιλλέως, Διευθυντής Σκηνής ΘΟΚ

Σε χαιρετισμό της η Διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, Αλίκη Στυλιανού, υπογράμμισε πως «ανακαλώντας στη μνήμη μας την ιστορία του κυπριακού θεάτρου συνειδητοποιούμε τον πλούτο που μας έχουν αφήσει οι καλλιτέχνες που υπηρέτησαν με πάθος το θέατρο, σε μια διαδρομή διαρκούς αγώνα για τελειοποίηση των εκφραστικών τους μέσων», ενώ στη συνέχεια τόνισε πως «στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών διαχρονική μας δέσμευση είναι, μεταξύ άλλων, η ανάδειξη του πολιτιστικού μας πλούτου και στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η ανά χειρας έκδοση που κατέστη δυνατή χάρη στη στενή συνεργασία των Λειτουργών του ΘΟΚ με τους Λειτουργούς του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών».

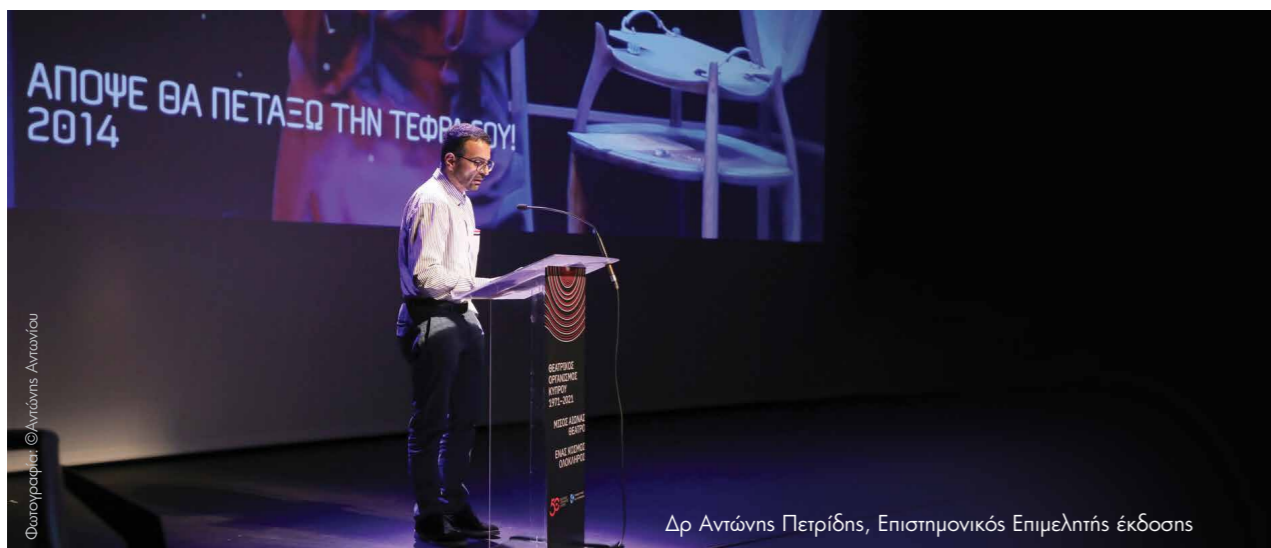
Αναδεικνύοντας τον ρόλο όλων εκείνων που συνεισφέρουν πίσω από τα φώτα της σκηνής, ο επί 34 χρόνια εργαζόμενος στον ΘΟΚ, Διευθυντής Σκηνής, Αχιλλέας Αχιλλέως, είπε: «Ο κάθε εργαζόμενος στο θέατρο, απ' το δικό του τομέα, απ' το δικό του μετερίζι, δουλεύει με ζήλο και αφοσίωση για να κυλήσουν όλα αρμονικά [...]. Θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ από καρδιάς στους δημιουργούς και στους καλλιτέχνες της παλαιότερης αλλά και της σημερινής γενιάς. Πόση χαρά εισπράξαμε, έχοντας την τύχη να εργαστούμε μαζί τους. Πόσα μάθαμε και πόσα συνεχίζουμε να μαθαίνουμε ακόμα. Να, αυτό είναι το θέατρο. Μια μαθητεία αγάπης που δεν τελειώνει ποτέ».

Σάββας Κυριακίδης, Καλλιτεχνικός Διευθυντής ΘΟΚ

Τον καταληκτικό λόγο της βραδιάς είχε ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΘΟΚ, Σάββας Κυριακίδης, ο οποίος στην ομιλία του σημείωσε πως: «η Κυπριακή Δημοκρατία επέλεξε να ιδρύσει και να στηρίξει ανελλιπώς όλα αυτά τα χρόνια έναν κρατικό θεατρικό οργανισμό, αντιλαμβανόμενη ότι αυτός δεν οφείλει να παράγει μόνον ποιοτικές παραστάσεις, αλλά και να λειτουργεί ως πρότυπο για τη διαμόρφωση του αισθητικού, πνευματικού και ιδεολογικού πλαισίου, που καθορίζει και καθρεφτίζει συνολικά το θεατρικό χάρτη της χώρας». Ευχήθηκε παράλληλα, στην επόμενη επετειακή έκδοση του Οργανισμού «να προστεθεί ένα νέο κεφάλαιο για την ιστορία του ΘΟΚ, με τίτλο: Η Κρατική Δραματική Σχολή του ΘΟΚ και η συμβολή της στη διαμόρφωση, κατάρτιση και επαγγελματική πορεία νέων ηθοποιών και εν γένει καλλιτεχνών».

Η παρουσίαση ολοκληρώθηκε με την παράδοση των λευκωμάτων στους παρευρισκόμενους και με τη συνάντησή τους στο φουαγιέ του θεάτρου, όπου μοιράστηκαν τις αναμνήσεις και τις κοινές τους εμπειρίες.

Δρ Αντώνης Πετρίδης, Επιστημονικός Επιμελητής έκδοσης

Παρουσίαση από τον επιστημονικό επιμελητή της έκδοσης Δρ Αντώνη Πετρίδη

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου, που το 2021 συμπλήρωσε μισό αιώνα ύπαρξης, είναι «το θέατρό μας» — στην κυριολεξία. Ο Οργανισμός είναι ταυτόσημος με την ιστορία του κυπριακού θεάτρου, στην εξέλιξη του οποίου επέδρασε καταλυτικά και ως καλλιτεχνικός και ως αναπτυξιακός παράγοντας. Το βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα φιλοδοξεί να λειτουργήσει τόσο ως εορταστικό λεύκωμα όσο και ως έργο αναφοράς για τον θεατρόφιλο και τον ειδικό μελετητή. Γραμμένο και φροντισμένο από εκλεκτή ομάδα συνεργατών, πολλοί από τους οποίους διαδραμάτισαν ή διαδραματίζουν ακόμη πρωταγωνιστικό ρόλο στην πορεία του Οργανισμού, το βιβλίο επιχειρεί μια πλατιά περιδιάβαση στην ιστορία του ΘΟΚ, στις εμβληματικές μορφές και στιγμές που τη σφράγισαν, καθώς και στο ρεπερτόριό του. Από το λεύκωμα δεν θα μπορούσε να λείπει η ισοβαρής αναφορά στον ρόλο του ΘΟΚ ως μοχλού θεατρικής ανάπτυξης στην Κύπρο, ο οποίος είναι τόσο σημαντικός όσο η καλλιτεχνική του δράση.

Το Α΄ Μέρος, που φέρει τον τίτλο «Ιστορία του ΘΟΚ», παρουσιάζει αρχικά, με πλούσιες λεπτομέρειες, την καλλιτεχνική δράση και θεσμική εξέλιξη του Οργανισμού. Ακολουθεί επιλεκτική αναφορά σε μεγάλες παραστάσεις-σταθμούς, όπως ο *Αγαμέμνων* του Χατζίσκου, η *Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της* του Μπρεχτ του Heinz-Uwe Haus, οι ευριπίδειες *Ικέτιδες* του Νίκου Χαραλάμπους, η *Σαμία* του Γαβριλίδη και άλλες. Η έννοια της «μεγάλης παράστασης» είναι σαφώς υποκειμενική· θα μπορούσε κανείς να απομονώσει πολύ περισσότερες παραγωγές από τις σχεδόν πεντακόσιες που ανέβασε ο ΘΟΚ στην πορεία του. Δύσκολα, όμως, πιστεύω, ο καλόπιστος αναγνώστης θα διαφωνούσε ως προς την ποιότητα και την ιστορική σημασία όσων επιλέγονται — παραστάσεων αλλιώτικου ύφους από διαφορετικές δεκαετίες, από το αρχαιοελληνικό, το νεοελληνικό και το διεθνές ρεπερτόριο, που κέρδισαν κοινό και κριτικούς.

Στα κεφάλαια 2.9–2.16, οι προβολείς πέφτουν σε κομβικές στιγμές που διαμόρφωσαν την ιστορική φυσιογνωμία του Οργανισμού ως φορέα καλλιτεχνικής δράσης και κρατικού θεσμού θεατρικής ανάπτυξης. Η έναρξη της λειτουργίας του Τομέα Θεατρικής Ανάπτυξης το 1988 και τα εγκαίνια, το 2013, του ιδιόκτητου κτιρίου του ΘΟΚ υπήρξαν πράξεις μοναδικής ιστορικής βαρύτητας. Καλλιτεχνικές παρεμβάσεις όπως η ίδρυση της Πειραματικής Σκηνής, της Δεύτερης (αργότερα Νέας) Σκηνής και της Παιδικής Σκηνής, που το 2012 μετονομάστηκε σε Σκηνή 018, ενσωματώνοντας την Παιδική, τη Νεανική Σκηνή και το Θέατρο Βαλίτσα, διέυρναν τους ρεπερτοριακούς — και όχι μόνο — ορίζοντες του Οργανισμού. Θεσμικές μεταρρυθμίσεις όπως η κατάργηση του μόνιμου θιάσου και η πρόσληψη καλλιτεχνικού διευθυντή το 2017, εκμοντέρνισαν τη λειτουργία του ΘΟΚ σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Τα Βραβεία ΘΟΚ προσέφεραν αναγνώριση με επίσημη κρατική σφραγίδα στους εγχώριους δημιουργούς, ενώ η ένταξη του ΘΟΚ στη Σύνοδο των Θεάτρων της Ευρώπης (ETC/European Theatre Convention), της οποίας υπήρξε μέλος από το 2005–2015 και ξανά από το 2019 μέχρι σήμερα, διατηρεί τον Οργανισμό σε συνεχή επικοινωνία με τις διεθνείς εξελίξεις.

Στο κεφάλαιο 3 σκιαγραφούνται τα πορτρέτα σαράντα έξι ανθρώπων που συνέδεσαν το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της μακράς τους διαδρομής με τον ΘΟΚ. Στον κατάλογο περιλαμβάνονται κυρίως καλλιτεχνικοί παράγοντες (σκηνοθέτες, ηθοποιοί, σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι, μουσικοί, μεταφραστές), άνδρες και γυναίκες που έθεσαν τα θεμέλια του Οργανισμού και συνδημιούργησαν τις σπουδαιότερες παραγωγές του. Τιμής ένεκεν, όμως, σε αυτό το «ηρώων» περιλαμβάνονται ακόμη ο Παναγιώτης Σέργης, αφού, όπως εύστοχα γράφει ο Γιώργος Σαββινίδης, σε αυτόν «το κρατικό θέατρο της Κύπρου οφείλει την ύπαρξή του και η πολιτιστική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας τα θεμέλιά της», και ο Ανδρέας Χριστοφίδης, που συνέδεσε αρχικά το όνομά του με το Θεαράκι του ΡΙΚ, τη μήτρα από την οποία ξεπήδησε ο ΘΟΚ, και αργότερα ανέλαβε τα νήια του Οργανισμού ως πρόεδρος του Δ.Σ. το 1976–81.

Στο Β΄ Μέρος του βιβλίου (κεφάλαια 4–8) εκτίθενται συνθετικά οι ρεπερτοριακές επιλογές του ΘΟΚ με βάση αδρές κατηγοριοποιήσεις (αρχαίο δράμα, νεοελληνικό έργο, ξένο ρεπερτόριο, κυπριακή δραματουργία, παιδικό-εφηβικό θέατρο).

Οι παραγωγές αρχαίου δράματος, που εξετάζονται στο κεφάλαιο 4, υπήρξαν ένας από τους ιδρυτικούς στόχους του Οργανισμού και ένας από τους τομείς στους οποίους ο ΘΟΚ διακρίθηκε όλως ιδιαίτερως. Από τον *Αγαμέμνονα* του 1971 μέχρι και τους *Αχαρνείς* του 2020 και τον *Οιδίποδα Τύραννο* του 2022 (στον οποίο, όμως δεν προλάβαμε να κάνουμε αναφορά), με πρωτεργάτες μεγάλες μορφές όπως ο Εύης Γαβριλίδης και ο Νίκος Χαραλάμπους, ο ΘΟΚ αφομοίωσε δημιουργικά τις επιρροές κυρίως του Εθνικού Θεάτρου και του Θεάτρου Τέχνης του Καρόλου Κουν, καταφέροντας να διαμορφώσει ιδιαίτερο στίγμα τόσο στην τραγωδία όσο και στην κωμωδία, με ορισμένες από τις παραστάσεις του να φιγουράρουν ανάμεσα στις κορυφαίες παραγωγές στην ιστορία των Επιδαιρίων.

Το ξένο ρεπερτόριο του ΘΟΚ, που αντιστοιχεί περίπου στο 50% των παραγωγών του, αποτελεί το θέμα του κεφαλαίου 5. Το κεφάλαιο εξετάζει τις βασικές παραμέτρους των παραστάσεων (συγγραφείς, σκηνοθέτες, χονδρικές ειδολογικές κατηγορίες, σκηνές κ.τ.ό.) και καταδεικνύει μια βασική τάση στις ρεπερτοριακές επιλογές: την προτίμηση του Οργανισμού από τη δεκαετία του 1990 και εξής στο ρεπερτόριο του 20ού και του 21ου αιώνα, σε αντίθεση με την κυριαρχία του «κλασικού» έργου κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες της λειτουργίας του. Τονίζεται επίσης η ιδιαίτερη προσφορά των «μικρών» σκηνών του ΘΟΚ, της Δεύτερης-Νέας Σκηνής, της Πειραματικής Σκηνής και του Θεάτρου Αποθήκης ΘΟΚ, στην καλλιέργεια των πιο πρωτοποριακών τάσεων στην προσέγγιση, κυρίως, του διεθνούς ρεπερτορίου.

Η πρόσληψη του νεοελληνικού θεατρικού έργου στη σκηνή του ΘΟΚ συνοψίζεται στο κεφάλαιο 6 — συνολικά, «εβδομήντα έξι παραγωγές από σαράντα οκτώ συγγραφείς σε σαράντα πέντε θεατρικές περιόδους». Οι νεοελληνικές παραγωγές αποτελούν μεν κλάσμα των παραστάσεων του ΘΟΚ, ίσως μικρότερο του αναμενομένου, «πλην όμως το φάσμα των έργων που επιλέχτηκαν είναι πλατύ, ποικίλο και προσιτό στο κοινό», ενώ «αρκετές από τις παραστάσεις νεοελληνικών έργων συνιστούν μείζονες σταθμούς στην ιστορία του Οργανισμού».

Αντιστοίχως, όπως σημειώνει το κεφάλαιο 7, η παρουσίαση και προβολή (και) Κύπριων συγγραφέων αποτελούσε μία από τις βασικές πρόνοιες του ιδρυτικού νόμου του ΘΟΚ. Στα πενήντα χρόνια της λειτουργίας του Οργανισμού, από τη Θεανώ του Μιχάλη Πιτσιλίδη (1973) μέχρι το *Σε κρίσιμη κατάσταση* του Αντώνη Γεωργίου (2021), ανέβηκαν πενήντα επτά θεατρικά έργα γραμμένα από τριάντα και πλέον Κύπριους θεατρικούς συγγραφείς, τόσο στη νεοελληνική κοινή όσο και στην κυπριακή διάλεκτο, «με εμφανή προτίμηση», κατά τις πρώτες τρεις δεκαετίες, «στην ηθογραφία, στο ιστορικό δράμα και στα θεατρικά κείμενα με κοινωνική θεματική, ενώ λιγότερα είναι τα έργα που θα μπορούσαν να ενταχθούν στο ψυχογραφικό δράμα». Από τη δεκαετία του 2000 και εξής (με ακόμη μεγαλύτερη ώθηση τη δεκαετία του 2010, χάρη στη σύμπραξη με το ΚΚΔΙΘ και το πρόγραμμα Play) το κυπριακό δράμα στον ΘΟΚ στρέφεται προς πιο σύγχρονες και ενίοτε τολμηρές θεματικές.

Αναδρομή, τέλος, στις πρωτοπόρες επιδόσεις του ΘΟΚ και στο παιδικό-εφηβικό θέατρο επιχειρεί το κεφάλαιο 8, που εξετάζει το σχετικό ρεπερτόριο του Οργανισμού ανά δεκαετία, αρχής γενομένης από την ίδρυση της Παιδικής Σκηνής το 1976 — περί τις ογδόντα πέντε συνολικά παραγωγές με έργα παγκόσμιου, νεοελληνικού και εγχώριου ρεπερτορίου, βασισμένα ενίοτε σε κλασικά ή σύγχρονα θεατρικά έργα, ή ακόμα και σε διασκευασμένα λογοτεχνικά κείμενα, δίνοντας παραστάσεις συμβατικού θεάτρου, κουκλοθεάτρου, θεάτρου σκιών και μιούζικαλ.

Στο Γ' Μέρος του βιβλίου συγκεντρώνονται στοιχεία για τη δράση του ΘΟΚ ως του κατεξοχήν παράγοντα θεατρικής ανάπτυξης στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, εξετάζονται η ιστορία και προσφορά του θεσμού των θεατρικών επιχορηγήσεων· οι γόνιμες προσπάθειες του ΘΟΚ για ανάπτυξη της κυπριακής θεατρικής γραφής, που κορυφώθηκαν με το πρόγραμμα PLAY· η σύμπραξη του ΘΟΚ αυτή τη φορά με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και άλλους φορείς, με στόχο την προώθηση της θεατρικής παιδείας· ο θεσμός των Παγκύπριων Σχολικών Αγώνων Σύγχρονου Θεάτρου και Αρχαίου Δράματος· η θεατρική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών τόσο στο πλαίσιο του προαναφερθέντος θεσμού όσο και ευρύτερα· και οι δράσεις με τις οποίες ο ΘΟΚ συμβάλλει στην επιμόρφωση των επαγγελματιών του θεάτρου και του ευρύτερου κοινού· η προώθηση του ερασιτεχνικού θεάτρου· και ο πρωταγωνιστικός ρόλος του ΘΟΚ στη διάσωση και ανάδειξη της θεατρικής μας ιστορίας μέσω της ίδρυσης του Θεατρικού Μουσείου.

Τα δύο τελευταία κεφάλαια σκιασάρουν το διεθνές πρόσωπο της θεατρικής ανάπτυξης, με ειδική αναφορά σε προγράμματα όπως το Young Europe και το Classroom Play και, βεβαίως, στη σταθερή συμμετοχή του ΘΟΚ στην Κουαντριενάλε της Πράγας.

Το κεφάλαιο 17, «Ο ΘΟΚ και η πανδημία του κορωνοϊού», είναι, κατά την ταπεινή μου άποψη, το συγκινητικότερο από όλα τα περιεχόμενα του βιβλίου, καθώς κανείς ποτέ δεν θα ξεχάσει την αμεσότητα, τη γενναιότητα και την ευρηματικότητα με την οποία ο ΘΟΚ, με την παραγωγή *Η μικρή μας πόλη* σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου, τάχθηκε μπροστά στην επανεκκίνηση του θεάτρου μετά το τέλος της πρώτης καραντίνας του 2020. Δεν ήταν η πρώτη και δεν θα είναι, προβλέπω, η τελευταία φορά που ο ΘΟΚ έδειξε και θα δείξει έμπρακτα πόσο βαθιά συναισθάνεται και τιμά τον δημόσιο χαρακτήρα της αποστολής του. Το είχε ήδη κάνει με το Θεατρικό Καταφύγιο μετά την οικονομική κρίση του 2013, το είχε δείξει με διαφορετικούς τρόπους και παλαιότερα με σειρά άλλων ιστορικών πρωτοβουλιών.

Εκ των πραγμάτων, στις πέντε δεκαετίες της ύπαρξής του ο ΘΟΚ λειτούργησε περισσότερο ως το θέατρο της ελληνοκυπριακής κοινότητας παρά συνόλης της Κύπρου. Παρά ταύτα, επέδειξε τόλμη και ηγεσία σε κρίσιμες στιγμές της ιστορίας του νησιού μας, συνθέτοντας αντίστοιχες, πολιτικές, καλλιτεχνικές, ακόμη και εθνοτικές. Οι παρεμβάσεις του Οργανισμού μετά την Εισβολή, με τις περιοδείες των παραστάσεών του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που φώτισαν την ανθρώπινη πλευρά του κυπριακού δράματος, η ιστορική συνεργασία με το Τουρκοκυπριακό Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας (2016), που κατέλυσε, έστω προς στιγμήν, τα καλλιτεχνικά συρματοπλέγματα και η μεγαλειώδης επαναδιεκδίκηση του αρχαίου θεάτρου της Σαλαμίνας υπό την αιγίδα της Δικαιοδικής Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό (2015, 2016) με πρόεδρο του Δ.Σ. τον νυν υφυπουργό Πολιτισμού, που γενναϊόκαρδα αγνόησε τις αντιδράσεις, μαρτυρούν έναν Οργανισμό που διαθέτει πλήρη συνείδηση του ιστορικού του βάρους. Γιατί πέρα από τα όποια προβλήματα, τις κατά καιρούς αστοχίες ή τις προσωπικές πικρίες που δικαίως ή αδικώς εκφράζονται, η Κύπρος κάνει θέατρο πολύ μεγαλύτερο από το μέγεθός της.

Θα ήταν σοβαρή παράλειψη, αν σ' αυτή την παρουσίαση δεν κάναμε ειδική αναφορά στα πολυσέλιδα παραρτήματα του βιβλίου, στα οποία ο αναγνώστης — και ο ειδικός μελετητής — θα βρει μερικές από τις πολυτιμότερες σελίδες του. Στα παραρτήματα προσφέρεται συγκεντρωμένη η πλήρης παραστασιογραφία του Οργανισμού από το 1971 μέχρι σήμερα, καθώς επίσης κατάλογοι των ανεξάρτητων θεατρικών σχημάτων που κατά καιρούς έλαβαν επιχορηγήσεις και των προσώπων που βραβεύτηκαν με το Βραβείο ΘΟΚ. Πρόκειται για εξαιρετικό ερευνητικό πια εργαλείο.

Σημαντικό είναι επίσης να τονιστεί πως όλα τα παραπάνω νοστιμότητα πνευματικά εδέσματα προσφέρονται διανθισμένα με θαυμάσιες φωτογραφίες από το πάμπλουτο αρχείο του Οργανισμού — διότι, σε τελική ανάλυση, ο τόμος που παρουσιάζεται σήμερα είναι πρωτίστως λεύκωμα. Η πορεία του ΘΟΚ δεν αναλύεται εγκεφαλικά, αλλά προβάλλει ως απτή, υλική παρουσία στα μάτια του αναγνώστη, που ταξιδεύει ελεύθερα στα πενήντα χρόνια δράσης και προσφοράς του Οργανισμού. Στις σελίδες του βιβλίου, θα δείτε να ζωντανεύουν μπροστά στα μάτια σας παλαιοί και σύγχρονοι συνεργάτες του ΘΟΚ, οι άνθρωποι που με τον ιδρώτα, το ταλέντο, το πείσμα και το όραμά τους έφτιαξαν το ίδιο το κυπριακό θέατρο. Ο έπαινος όλων είναι αγήρωσ και η μνήμη άφθιτη! Καταβάλαμε κάθε προσπάθεια να μην παραλείψουμε καμία και κανέναν. Αν κάτι μας διέφυγε, συνέβη ασυναίσθητα!

Το λεύκωμα αυτό, η ολοκλήρωση του οποίου απαιτήσε μήνες δουλειάς, συχνά αθόρυβης, πολλών ανθρώπων συνιστά μια ακόμη αγαπτική προσφορά του ΘΟΚ προς το θέατρό μας. Θέλω να πιστεύω πως θα κοσμήει προσωπικές και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες για πολλά χρόνια, τόσο ως θησαυρός μνήμης όσο και ως πρακτικό εργαλείο μελέτης. Συχαίρω και ευχαριστώ θερμά όσες και όσους συνέβαλαν.

Δέσποινα Μπεμπεδέλη, Ηθοποιός, Σκηνοθέτρια

Ομιλίας της ηθοποιού Δέσποινας Μπεμπεδέλη

Όταν η Πρόεδρος του Οργανισμού κυρία Αντιγόνη Παπαφιλίππου, μου ανακοίνωσε την απόφαση του Δ.Σ. του ΘΟΚ να μου αναθέσει να πω λίγα λόγια για τα πρώτα χρόνια του ΘΟΚ, το θεώρησα ιδιαίτερη τιμή και εκφράζω θερμές ευχαριστίες. Χάρηκα, συγκινήθηκα που θα εκπροσωπούσα αγαπημένους συναδέλφους, αλλά η συγκίνηση έγινε λυγμός, πιστέψτε με, όταν γυρίζοντας το χρόνο πίσω άρχισα να μετρώ τους απόντες! Και είναι πολλοί. Λίγοι απομείναμε από την «παλιά σειρά».

Τότε όμως το 1971 με την ίδρυση του ΘΟΚ όταν συγκροτήθηκε ο πρώτος θίασος και παρουσιάστηκαν ο *Αγαμέμνων* του Αισχύλου και ο *Ποπολάρος* του Γρηγόριου Ξενόπουλου ένα νέο κεφάλαιο άνοιξε στην ιστορία του Πνευματικού μας Πολιτισμού.

Εκείνη η πρώτη ομάδα μείναμε για πολλά χρόνια τακτικό ηθοποιοί δημιουργώντας ένα συμπαγή, ομοιογενή πυρήνα – να σημειώσω ότι αρκετοί από εμάς προερχόμασταν από το Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν.

Έτσι και με τη συμμετοχή πολλών άλλων ηθοποιών άρχισε το ταξίδι μιας πλειάδας καλλιτεχνών: σκηνοθέτες, ηθοποιοί, σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι, μουσικοί, χορογράφοι, μεταφραστές, Κύπριοι, Ελλαδίτες και ξένοι, έβαλαν τη ψηφίδα τους στο νέο πνευματικό μας οικοδόμημα. Πενήντα χρόνια μετά ο ΘΟΚ είναι ένα τεράστιο, πολύχρωμο, επιβλητικό μωσαϊκό καμωμένο από εκατοντάδες καλλιτέχνες.

Όμως τα πρώτα χρόνια ήταν δύσκολα. Από την άνεση του Δημοτικού Θεάτρου, προσγειωνόμασταν ανώμαλα σε γήπεδα, συλλόγους, προαύλια σχολείων, καφενεία, στην καλύτερη περίπτωση σε κινηματογράφους. Ντυνόμασταν, βαφόμασταν πίσω από αυτοσχέδια παραβάν.

Περιοδεύαμε χειμώνα, καλοκαίρι, σε όλη την Κύπρο απ' άκρη σε άκρη, σε ένα άθλιο οδικό δίκτυο με πολλά λεωφορεία που μας άφηναν πολλές φορές στη μέση του δρόμου, νυχτιάτικα, μες την παγωνιά.

Και πριν κλείσουν τρία χρόνια ήρθε το πραξικόπημα και η εισβολή. Όσοι συνάδελφοι ήσαν έφεδροι έφυγαν για το μέτωπο. Και όταν το έγκλημα των εισβολέων, και όχι μόνο, ολοκληρώθηκε ο ΘΟΚ έπαιξε τον πρωταγωνιστικό του ρόλο! Έδειξε το κοινωνικό του πρόσωπο. Παρηγόρησε, ψυχαγωγώντας τους πρόσφυγες στους καταυλισμούς ανάμεσα στα αντίσκηνα. Δεν περιγράφονται οι αντιδράσεις, τα βλέμματα, ο ήχος των λυγμών, τα γέλια των παιδιών. Το Σεπτέμβριο του 1974 ένας πολυπληθής θίασος περιόδευσε στην Ελλάδα με το *Νερό του Δρόπη* του Μιχάλη Πασιαρδή και τους *Όμηρους* του Λουκή Ακρίτα και όλα τα έσοδα τα διέθεσε για την ανακούφιση των προσφύγων.

Τα χρόνια πενούσαν, την πρώτη ομάδα που θεμελίωσε τον ΘΟΚ τη διαδέχτηκαν νέοι άνθρωποι, ταλαντούχοι, μορφωμένοι με ανήσυχο πνεύμα με νέες ιδέες, τολμηρές. Ο ΘΟΚ τους στηρίζει, τους δίνει ευκαιρίες.

Οι νέες γενιές είναι τυχερές. Οι συνθήκες εργασίας είναι θεαματικά βελτιωμένες και ευχόμαστε να γίνουν ακόμα καλύτερες. Τα καφενεία και τους συλλόγους τα αντικατέστησαν υπέροχα θέατρα σε όλες τις πόλεις.

Εμείς οι εναπομείναντες της «παλιάς σειράς» παρακολουθούμε και χειροκροτούμε το έργο τους και ευχόμαστε η σκυταλοδρομία να συνεχιστεί με όλο και πιο εντυπωσιακά ρεκόρ. Πάντα με το βλέμμα στο μέλλον, χωρίς όμως να λησμονούμε το παρελθόν. Δεν μπορώ να φύγω από αυτό το βήμα προτού αποτίσω φόρο τιμής στους κεκοιμημένους καλλιτέχνες πρωτεργάτες του ΘΟΚ:

Εύη Γαβριλίδη
Βλαδίμηρο Καυκαρίδη
Ανδρέα Μούστρα
Νίκο Παντελίδη
Έλλη Κυριακίδου
Θεόδουλο Μωρέα
Μόνικα Βασιλείου
Νίκο Σιαφκάλη
Φλωρεντία Δημητρίου
Καλλή Δημητρίου
Θάνο Πεπεμερίδη
Φιλί Καραβιώτη
Φαίδρο Στασίνο
Γιώργο Κοτσώνη
Στέλιο Αργύρη
Ανδρέα Μιχαηλίδη
Ανδρέα Μαραγκό
Ανδρέα Μουσουλιάτη
Νανά Γεωργίου
Ανδρέα Ποταμίτη
Γκλυν Χιουζ
Χρίστο Παπαδόπουλο
Έλλη Παναγιώτου
Άλκηστη Παυλίδου
Λίνα Ζένιου-Παπά
Ανδρέα Νικολή
Χρήστο Ελευθεριάδη
Άντρο Κρητικό
Τάσο Αναστασίου
Νίκη Μαραγκού
Κωστή Κολώτα

Φωτογραφία: ©Χριστίνα Φυλακτοπούλου

«Ακόμα είμαστε
(παιδιά) ηλίθιοι»

Φάνος Θεοφάνους

Γεννήθηκε: Λευκωσία, 17 Ιουλίου 1991

Σπουδές - Επαγγελματική εμπειρία:

Αποφοίτησε τον Οκτώβριο του 2021 από την Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης «Δήλος» της Δήμητρας Χατούπη.

Είναι επίσης απόφοιτος του τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η πρώτη του εμφάνιση στη θεατρική σκηνή ήταν στην Αθήνα στην παράσταση *Ανάθεμα* του Γιώργου Αδαμαντιάδη στον ρόλο του Μόρτη (2021-2022).

Είχε προηγηθεί η συμμετοχή του στην περφόμανς *Terra Nova*, ένα πρότζεκτ πάνω στη νοσταλγία και τον εκπατρισμό.

Εντυπώσεις από την επαγγελματική εμπειρία σας στην Κύπρο:

Αμέσως μετά τη σχολή είχαν ακολουθήσει διάφορες δουλειές στην Αθήνα, ωστόσο πάντα έψαχνα το επόμενο βήμα. Έπειτα από κάποιες ακροάσεις και στην Κύπρο προέκυψε αυτή η μεγάλη ευκαιρία στην εφηβική σκηνή του ΘΟΚ. Χωρίς δεύτερη σκέψη επέστρεψα για κάνω τα πρώτα μου βήματα και εδώ.

Παραστάσεις που έχουν εντυπωθεί στη μνήμη σας:

Η Φάρμα των ζώων του Τζορτζ Όργουελ, σε σκηνοθεσία Άρη Μπιλιάρη – παραγωγή Εθνικού Θεάτρου. Ήταν μια παράσταση που θα μου μείνει αξέχαστη για την αρτιότητα της και το μέγεθός της. Στην τελευταία στοιχειωτική σκηνή μου εντυπώθηκε πως «Όλοι είναι ίσοι, αλλά κάποιιοι είναι πιο ίσοι από τους άλλους».

Σημείο των καιρών της πανδημίας ήταν η πρόσβαση που είχα σε άπειρες διαδικτυακές παραστάσεις. Εύκολα ξεχωρίζω τις *Τρεις Αδελφές* του Άντον Τσέχωφ – παραγωγή του Red Torch Theatre της Ρωσίας. Ο σκηνοθέτης Timofey Kulyabin έθεσε ως συνθήκη όλοι οι χαρακτήρες του έργου, εκτός από έναν, να επικοινωνούν στη νοηματική γλώσσα. Μέσα στη σιωπή ειπώθηκαν οι πιο εκκωφαντικές αλήθειες.

Μια φράση από το έργο που σας εκφράζει:

«Ακόμα είμαστε (παιδιά) ηλίθιοι». Μια φράση για την παιδικότητα μας που βρίσκεται χαμένη κάπου ανάμεσα στις παγκόσμιες κρίσεις που συναντήσαμε μεγαλώνοντας.

Φωτογραφία: ©Ρένος Γάβριος (renomatography)

«[...] Μέχρι τότε
θα ελπίζω, δε θα
σ' εγκαταλείψω –
θα κοιμηθώ εδώ
δίπλα σου... για όσο
χρειαστεί...»

Ραφέλλα Καβάζη

Γεννήθηκε: Λευκωσία, 17 Ιουνίου 1992

Σπουδές - Επαγγελματική εμπειρία:

Σπούδασε υποκριτική στη Δραματική Σχολή Βλαδίσμιρος Καυκαρίδης (2017) και Κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου (2014). Από το 2018 συμμετέχει σε θεατρικές παραγωγές.

Εντυπώσεις από την επαγγελματική εμπειρία σας στην Κύπρο:

Το κυπριακό θέατρο έχει διαγράψει λαμπρή πορεία μέσα στο πέρασμα των χρόνων και αδιαμφισβήτητα είμαστε ευγνώμονες στους πρωτεργάτες και σε όλους όσοι έχουν εργαστεί και εργάζονται σε αυτό. Η συμβολή στη θεατρική δημιουργία και στην εξέλιξή της, αποτελεί ταυτόχρονα χρέος και πρόκληση να προσφέρουμε στον πολιτισμό του τόπου μας. Τόσο στο να εξακολουθεί το θέατρο να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής μας ανάπτυξης όσο και στο να μπορέσουμε να δημιουργούμε, να εξελισσόμαστε και να υπάρχουμε σε αυτό ως συνεχιστές του. Στο θέατρο μοιραζόμαστε ιστορίες και αλήθειες και, κατά κάποιον τρόπο, είναι μια ευκαιρία να προσφέρουμε το δικό μας λιθαράκι.

Παραστάσεις που έχουν εντυπωθεί στη μνήμη σας:

Πνεύμονες, Αστερισμοί, Ανθρωπινή φωνή, Όλα τα υπέροχα πράγματα, Still – Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο, Κωδικός Κόκκινο, Πράγματα δικά μου αληθινά, Ρωμαίος και Ιουλιέτα για 2, Lemons lemons lemons.

Μια φράση από το έργο που σας εκφράζει:

«[...] Μέχρι τότε θα ελπίζω, δε θα σ' εγκαταλείψω – θα κοιμηθώ εδώ δίπλα σου... για όσο χρειαστεί. Κι όταν ξυπνήσεις, θα είμαι δω – κι αν έχεις κάτι να μου πεις, εγώ θα σε ακούσω – θα έχω τα αυτιά μου ανοιχτά, υποσχομαι...»

Φωτογραφία: © Πέτρος Παυλόπουλος

«Δεν μπορείς να σώσεις κανέναν από τον εαυτό του»

Άνθη Κάσινου

Γεννήθηκε: Λεμεσός, 17 Μαΐου 1998

Σπουδές - Επαγγελματική εμπειρία:

Είναι απόφοιτος του Brunel University of London με πτυχίο στις θεατρικές σπουδές και δίπλωμα υποκριτικής από το κονσέρβατόριο του Lee Strasberg Theatre and Film Institute στο Λος Άντζελες.

Εντυπώσεις από την επαγγελματική εμπειρία σας στην Κύπρο:

Προέκυψαν κάποιες θεατρικές και τηλεοπτικές ευκαιρίες, έτσι επέλεξα να επιστρέψω και να γνωρίσω τον χώρο της υποκριτικής στην Κύπρο. Στο θέατρο συμμετείχα στις παραγωγές της ΕΘΑΛ: *Μηράντον* της Μαρίνας Βρόντη, σε σκηνοθεσία της Μαρίνας Βρόντη, *Η Ψιλικατζού* της Κωνσταντίνης Δελημήτρου σε σκηνοθεσία του Αχιλλέα Γραμματικόπουλου, *Εμείς/Αυτοί* της Κάρλι Γουίζ, σε σκηνοθεσία της Μαρίνας Βρόντη και *Motortown* του Σάιμον Στίβενς σε σκηνοθεσία του Αχιλλέα Γραμματικόπουλου.

Παραστάσεις που έχουν εντυπωθεί στη μνήμη σας:

Επτά επι Θήβας του Αισχύλου από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου σε σκηνοθεσία του Τσέζαρις Γκραουζίνις και *A Streetcar Named Desire* του Τενεσί Ουίλιαμς από το National Theatre UK σε σκηνοθεσία Benedict Andrews. Δύο παραστάσεις με μια λιτά εκσυγχρονισμένη αλλά ταυτόχρονα διαχρονική προσέγγιση. Η πρώτη αποτελεί την επιτομή της κινησιολογίας του χορού και της ύπαρξής του στη σκηνή σαν μια ολοζώντανη μάζα, και η δεύτερη προσφέρει την ομορφιά μιας απλής υποκριτικής χωρίς ίχνος σοβανοφάνειας προς ένα εμβληματικό κείμενο.

Μια φράση από το έργο που σας εκφράζει:

Η φράση της Ουρανίας: «Δεν μπορείς να σώσεις κανέναν από τον εαυτό του». Μόνο ο ίδιος ο άνθρωπος μπορεί να σώσει και να θεραπεύσει τον εαυτό του. Μέχρι τότε, θα είναι ένα δοχείο που ό,τι και να του ρίξεις θα γλιστράει απ' τις χαραμάδες που δημιούργησε εκείνος, η ζωή ή κάποιες καταστάσεις. Οι άνθρωποι γύρω μας είναι απλά κίνητρα ή ερεθίσματα, το να περιμένεις έναν σωτήρα θα ήταν σαν να καταστρέφεις την ευκαιρία σου να ανακαλύψεις αυτό που είσαι στα αλήθεια. Αυτή η ανακάλυψη είναι η πιο ερωτική μας σχέση, η πιο ρομαντική μας σύνδεση. Είναι σχέση ζωής.

Φωτογραφία: © Λευτέρης Βασιλείου

«...δεν είναι τίποτα που δεν το μπορείς...»

Άντρεα Μαύρου

Γεννήθηκε: Εντός των τειχών Λευκωσίας, περιοχή Τακτακαλά, 30 Ιουνίου 1992

Σπουδές - Επαγγελματική εμπειρία:

Μουσικό Λυκείο Λευκωσίας | Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου «Διοίκηση Ξενοδοχείων και Τουρισμού» | Ανώτερη σχολή δραματικής τέχνης «Μαίρη Βογιατζή Τράγκα».

Η παραγωγή του έργου *Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες* είναι το ντεμπούτο μου στην Κύπρο. Η συνεργασία με τον σκηνοθέτη Μάριο Κακουλλή, τον κινησιολόγο Φώτη Νικολάου, τη μουσική Χρυσή Ανδρέου αλλά και όλους τους ηθοποιούς, συναδέλφους είναι κάτι που με χαροποιεί ιδιαίτερα.

Παράλληλα δουλεύω με τη φίλη και συνεργάτιδά μου Αγγέλω Παπαγελοδήμου σε ένα project βασισμένο στο μονόλογο *Εγώ, η Ουλρίκε Μάινχοφ καταγγέλω* των Ντάριο Φο και Φράνκα Ράμε.

Εντυπώσεις από την επαγγελματική εμπειρία σας στην Κύπρο:

Επέστρεψα από τις σπουδές μου στην Αθήνα το καλοκαίρι του 2019, ενώ μέχρι και λίγο πριν την πρώτη каранτίνα πηγαίνοερχόμενοι για πρόβες και παραστάσεις. Μετά την πρώτη каранτίνα είχα πια αποφασίσει ότι θέλω η βάση μου να είναι η Κύπρος.

Παράσταση που έχει εντυπωθεί στη μνήμη σας:

Άνθρωποι και ποντίκια του Τζον Στάινμπεκ, σε σκηνοθεσία Βασίλη Μπισμπίκη, στο Cartel Τεχνοχώρος, Αθήνα 2019.

Μια φράση από το έργο που σας εκφράζει:

«...δεν είναι τίποτα που δεν το μπορείς...». Εφόσον μπορούμε να ονειρευτούμε οτιδήποτε, είτε προσωπικό είτε συλλογικό, μπορούμε να αγωνιστούμε και να φτάσουμε στην υλοποίησή του.

Σημειώσεις για την τέχνη του θεάτρου

Αριάν Μνουσκίν
(1939-)

Με σπουδές στην ψυχολογία, στη λογοτεχνία και το θέατρο στη Σορβόνη, έπειτα στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, καθώς και στη σχολή σωματικού θεάτρου Ζακ Λεκόκ, η Γαλλίδα Αριάν Μνουσκίν συνδύαζε όλα τα προσόντα για να ακολουθήσει τον δρόμο της θεατρικής τέχνης. Αναδείχθηκε ταχύτατα στην τέχνη της σκηνοθεσίας, αποτελώντας ένα από τα σημαντικότερα πρόσωπα-τομές στο γαλλικό θέατρο.

Πνεύμα ανήσυχο, τολμηρή φύση, πεισματάρη και φιλόδοξη, η Μνουσκίν συνιδρύει το 1964, το περίφημο Θέατρο του Ήλιου (Théâtre du Soleil). Το θέατρο αποκτά δική του στέγη, το 1972, σε ένα σύμπλεγμα παλιών αποθηκών πυρομαχικών που φέρει την ονομασία Καρτουσερί, στο δάσος του Βενσέν, στο ανατολικό Παρίσι.

Πρόκειται για έναν μοναδικό, στο είδος του θιάσο, μία πολυμελής ομάδα συλλογικής δημιουργίας, στην οποία κάθε μέλος της συμμετέχει σ' όλες τις φάσεις παραγωγής. Από την αρχή μιας θεατρικής διαδικασίας όλοι οι ηθοποιοί, ανεξαιρέτως, μελετούν και δουλεύουν όλους τους ρόλους. Πριν την έναρξη ή και στο διάλειμμα κάθε παράστασης του θιάσου, κάποιοι ηθοποιοί και συντελεστές προσφέρουν φαγητό και ποτό στους θεατές, ενώ η ίδια η Μνουσκίν κόβει εισιτήρια.

Η πρώτη επιτυχία του θιάσου ήταν *Η κουζίνα* του βρετανού συγγραφέα Άρνολντ Ουέσκερ, το 1967, ενώ το 1970 κάνει πρεμιέρα στο Piccolo Teatro του Μιλάνο το θρυλικό έπος *1789*, το οποίο εστιάστηκε στη γαλλική επανάσταση.

Ακολούθησαν σκηνοθεσίες σαιξπηρικών δραμάτων όπως *Ριχάρδος Β΄*, *Ερρίκος Δ΄* (1981-1984) και *Μακβέθ* (2014), αλλά και προσαρμογές μυθιστορημάτων όπως *Η μυθιστορία του κυρίου Μολιέρου* του Μιχαήλ Μπουλγκάκωφ, η οποία μεταφέρθηκε στον κινηματογράφο με τεράστια επιτυχία (1978). Σημαντική σκηνοθετική της δημιουργία αποτελεί και ο *Ταρτούφος* του Μολιέρου (1995).

Η Μνουσκίν δεν αργεί να ασχοληθεί και με την πρόσληψη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας. Από το 1990 μέχρι το 1993 παρουσιάζει τον *Κύκλο των Ατρείδων*, βασισμένο στην *Ορέστεια* του Αισχύλου και στην *Ιφιγένεια εν Αυλίδι* του Ευριπίδη, σηματοδύοντας την αισθητική των παραστάσεων με την παράδοση του θεάτρου της Άπω Ανατολής – το ινδικό κατακάλι και τα ιαπωνικά Νο και Καμπούκι.

Τα τελευταία χρόνια προσπλώθηκε στην εξερεύνηση ενός θεάτρου-μαρτυρία για τον Κόσμο, δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα Ιστορίας, προσφυγιάς, διωγμού και ηθικής τάξης, παρουσιάζοντας παραγωγές όπως *Το τελευταίο καραβανσεράι* (2003), με τις οδύσσειες των προσφύγων, *Οι Εφήμεροι* (2006), με τις μικροϊστορίες μιας οικογένειας, και *Οι ναυαγοί της τρελής ελπίδας (Αυγές)* (2010-2011), με το δημιούργημα ενός κινηματογραφικού παραμυθιού επί σκηνής.

«Το μεγάλο θέατρο μας αφηγείται πως κάθε ιστορία έρωτα, κάθε συνάντηση, κάθε έγκλημα, κάθε άνανδρη πράξη, κάθε προδοσία, κάθε μεγαλοψυχία, κάθε κακή ή καλή επιλογή, ανήκουν στη μεγάλη ιστορία του κόσμου, και συνεισφέρουν σε αυτή. Όλες μας οι χειρονομίες γράφουν Ιστορία. Τη μικρή και τη μεγάλη.»

«Η ομαδική δουλειά είναι οτιδήποτε άλλο εκτός από εξισωτική δουλειά. Υπάρχουν εκείνοι που οδηγούν, που εφευρίσκουν από πάσης πλευράς, κι εκείνοι που είναι λιγότερο έμπειροι, ή λιγότερο σε φόρμα, κι οι οποίοι ακολουθούν, μα που είναι εξίσου απαραίτητοι.»

«Το ουσιώδες για τον ηθοποιό είναι ίσως ακόμα πιο απλό. Να βρίσκεται στο παρόν, να απαρνιέται όλα όσα του συμβαίνουν. Εκείνη τη στιγμή.»

«Η αμφιβολία είναι η ίδια η ουσία της τέχνης και της διάνοψης, κι όχι μόνο τις μέρες της καταστροφής.»

«Ένας σκηνοθέτης, πιστεύω, πρέπει μόνο να δίνει χώρο στον ηθοποιό. Εσωτερικά και εξωτερικά. Να πετάει στα σκουπίδια τα εγώ, τα κορδάματα, τις επιδείξεις, τις υπερβολές. Να του δίνει αέρα, αλλά να μην τα καίει όλα. Να δημιουργεί κενό, αλλά ένα κενό μητρικό.»

«Οι πραγματικοί ηθοποιοί ζουν τη στιγμή και δεν τη φιασιδώνουν. Συν τω χρόνω, το παίξιμό τους γίνεται τόσο διάφανο, που είναι η ίδια η ζωή. Σε τελική ανάλυση, το να παίζεις δεν σημαίνει να εξαπατάς.»

«Όταν ένας ηθοποιός, ακόμα και ερασιτέχνης, βρίσκει μια απόχρωση της αλήθειας, είναι σαν μια έκρηξη που ανοίγει ένα δρόμο στο σκηνοθέτη. Και το αντίστροφο.»

«Αλλά είναι ένα είδος δοκιμασίας, δηλαδή μια άσκηση, το να ζεις σε μια ομάδα, μια πειθάρχηση, μια συνεχής μαθητεία. Για τους άλλους και για τον εαυτό μας. Για να ακούμε. Δεν πρέπει να τεμπελιάζει κανείς.»

«Το κοινό, είναι εκείνο που πρέπει πάντα να ακούμε, αλλά εκείνο που δεν πρέπει πάντα να υπακούμε.»

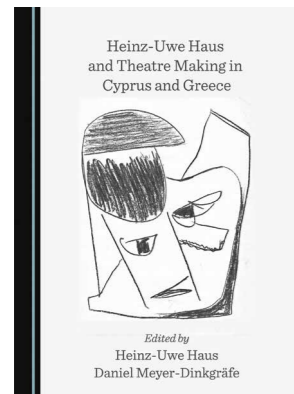
«Το θέατρο πρέπει να προσφέρει ευχαρίστηση, αλλά έχει επίσης μια λειτουργία ηθική και παιδαγωγική. Τις κρατάω. Αυτό δεν σημαίνει πως πρέπει να είναι στρατευμένο! Είναι στο χέρι μας να ενσαρκώσουμε, με μια μορφή ποιητική, ένα σημερινό γεγονός που αφορά όλη την κοινωνία, που ανήκει στην Ιστορία.»

«Δεν υπάρχει καλός καθηγητής που να μην είναι κι αυτός επίσης σε διαδικασία μάθησης.»

Τα αποσπάσματα έχουν αντληθεί από:

Αριάν Μνουσκίν, *Η τέχνη του Τώρα*. Συζητήσεις με την Φαμπιέν Πασκώ, μπηφρ. Γιώργος Βουδικλάρης, εκδόσεις ΚΟΑΝ, Αθήνα 2010.

**Heinz-Uwe Haus, Daniel Meyer-Dinkgräfe (επιμ.),
Heinz-Uwe Haus and
Theatre Making in Cyprus
and Greece, Cambridge
Scholars Publishing,
Νιούκασλ 2021.**

Ο συλλογικός τόμος με τίτλο *Heinz-Uwe Haus and Theatre Making in Cyprus and Greece* που κυκλοφόρησε το προηγούμενο έτος, σε επιμέλεια των Heinz-Uwe Haus και Daniel Meyer-Dinkgräfe, είναι αφιερωμένος στην εργασία του εν λόγω διεθνώς καταξιωμένου Γερμανού σκηνοθέτη, μελετητή και δασκαλού του θεάτρου, και φέρει τη σφραγίδα φροντίδας και ποιότητας του έγκριτου επιστημονικού εκδοτικού οίκου Cambridge Scholars Publishing.

Το πλουραλιστικό βιβλίο του Heinz-Uwe Haus ασχολείται με την ολοκληρωμένη, μεστή πορεία θεατρικής δραστηριότητας του δημιουργού, καταγράφοντας έναν σημαντικό όγκο υλικού που έχει γραφτεί και δημοσιευτεί αναφορικά με τη σκηνοθετική

του εργασία: σκηνικές αναγνώσεις του κυρίως σε έργα του Μπρεχτ, καθώς και σε έργα άλλων δραματουργών – από το αρχαίο ελληνικό δράμα, το ελισαβετιανό, το σύγχρονο δραματολόγιο – τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα. Περιλαμβάνει επίσης πρωτογενές υλικό που έγραψε ο σκηνοθέτης για τους ηθοποιούς του, ανακοινώσεις των παραγωγών στον Τύπο, κριτικές εφημερίδων και ακαδημαϊκά άρθρα σχετικά με τις παραγωγές, εισηγήσεις σε συνέδρια, καθώς και σημειώματα ηθοποιών, σκηνογράφων, μουσικών, φωτιστών, κριτικών, ακαδημαϊκών κ.ά.

Μέσα σε οκτώ κεφάλαια, που στο καθένα προτάσσονται ρήσεις και γνώμες μείζονων προσωπικοτήτων του θεάτρου, της λογοτεχνίας και της αρχαίας γραμματείας (Σίλλερ, Καβάφης, Μαλρώ, Λέσινγκ, Πυθαγόρας, Αριστοτέλης, Γκροτόβσκι, Μπαίρον, Μπρεχτ), φωτίζονται οι πτυχές της πλούσιας καλλιτεχνικής δραστηριότητας του Heinz-Uwe Haus και αναδεικνύεται η πολυδιάστατη και πολυσύνθετη ιδιοσυγκρασία του δημιουργού, αλλά και μια ιδιαίτερα γόνιμη ώσμωση ιδεών και γνώσεων που τεκμηριώνεται στα κείμενα όσων συνεργάστηκαν μαζί του, μαθήτευσαν κοντά του και παρακολούθησαν παραστάσεις του.

Επιγραμματικά αναφερόμαστε στο περιεχόμενο του τόμου. Το πρώτο κεφάλαιο αφιερώνεται στις παραγωγές Μπρεχτικών έργων που σκηνοθέτησε (Ο *καυκασιανός κύκλος με την κιμωλία*, *Η Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της*, *Ο καλός άνθρωπος του Σετσουάν*, *Η άνοδος του Αρτούρο Ούι*, *Μπάσαλ*, *Τα όπλα της κυρά Καράρ*), εκ των οποίων οι τέσσερις υπό τη στέγη του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου.

Το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζεται στις σκηνοθεσίες έργων των Σαίξπηρ, Ευριπίδη, Σίλλερ, Σοφοκλή, Καρβαχάλ, Μπόρχερτ και Ίβεν. Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει σκηνοθεσίες δικών του έργων και το τέταρτο κεφάλαιο καταγράφει τις φιλοξενίες παραγωγών του σε Κύπρο, Ελλάδα και Γερμανία, καθώς και τις συμμετοχές του σε συμπόσια κυρίως για την πρόσληψη του αρχαίου ελληνικού δράματος. Σημειώσεις του σε προγενέστερες εκπαιδευτικές και επιμορφώσεις ηθοποιών, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στην Μπρεχτική ερμηνευτική προσέγγιση, περιέχει το πέμπτο κεφάλαιο. Ακολούθως, αναλύονται οι διεθνείς συνεργασίες του με μικτές ομάδες συντελεστών και ηθοποιών. Σημαντικό κομμάτι αυτού του κεφαλαίου αποτελούν οι αναλύσεις και περιγραφές των εργαστηρίων-παραστάσεων του στα Συμπόσια Αρχαίου Ελληνικού Δράματος στη Δρούσια. Τέλος, πολύτιμη παρακαταθήκη αποτελούν τα κριτικά σημειώματα και οι προσωπικές μαρτυρίες φίλων και συνεργατών, τα οποία περιλαμβάνονται στο έβδομο κεφάλαιο.

Η έκδοση διανθίζεται από ενδεικτικό φωτογραφικό αρχείο των παραγωγών και σκίτσα του σκηνοθέτη με την ιδιότητα του ζωγράφου υπό το ψευδώνυμο Jean Bodin.

Με το βιβλίο αυτό ο Heinz-Uwe Haus μας διαφωτίζει για τις πολλαπλές παραστασιακές προκλήσεις που αντιμετώπισε τόσο σε επίπεδο δραματουργίας όσο και σκηνοθεσίας. Επιπλέον η χρήση της αγγλικής γλώσσας, τοποθετεί Κύπρο και Ελλάδα ακόμα μία φορά στον παγκόσμιο θεατρικό χάρτη. | Κ.Α.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Αντιγόνη Παπαφιλίππου
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
Φλωρεντία Σάββα
ΜΕΛΗ
Ξενάκης Κυριακίδης
Γιώργος Λοϊζου
Έλενα Μεγαλέμου-Τριανταφυλλίδη
Χριστίνα Μυλωνά-Παρπαρινού
Ευανθία Σάββα
Θεοδώρα Σάββα
Χρυσάιμλη Ψηλογένη

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Σάββας Κυριακίδης

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ
Λογιστής
Σάββας Χαραλάμπους
Ροδούλα Φιλίππου
Φωτεινή Κουρσάρη
Αθηνά Χατζηιωακείμ
Άντρη Χατζηπαπααναγιώτου

**ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
Υπεύθυνος Λειτουργός
Μαρίνα Μαλένη
Νίκη Μουρουζή

**ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ/
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**
Υπεύθυνος Λειτουργός
Μαρία Ευσταθίου
Άνδρη Διαμαντίδου

**ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ,
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΕΙΩΝ**
Υπεύθυνος Λειτουργός
Μάγδα Μακάρι

ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΟΣ
Κυριακή Αργυρού

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Υπεύθυνη Λειτουργός
Θέμις Σώζου-Προδρόμου
Μαρία Σταφυλάρη-Κυριάκου
Χρυσώ Αλεξάνδρου
Ιδιαίτερα Διευθυντή
Ειρήνη Αναστασία

ΤΑΜΕΙΟ
Γεωργία Κωνσταντίνου
Κωνσταντίνα Σάββα

ΑΠΟΘΗΚΕΣ
Φώτης Μύθιλλος
Μαρία Σαράντη

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ
Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
Πέτρος Κουλέρμος
Ελένη Ζαφείρη

ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
Έλενα Ανδρέου-Σεβαστίδου
Χριστίνα Φιλίππου
Ηλιάννα Φλωρίδου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
Τεχνικός Προϊστάμενος/
Συντονιστής
Χάρης Καυκαρίδης

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
Υπεύθυνος Εργαστηρίου
Κατασκευής Σκηνικών
Ιωάννης Χριστοδούλου
Ανώτερος Τεχνικός
Πέτρος Λουκά
Μηχανικοί Σκηνής
Μάριος Καραγωγιάς
Λύσανδρος Λυσάνδρου
Δώρα Τσολάκης
Χριστάκης Παναγή
Μιχάλης Σταύρου
Μενέλαος Μενελάου
Αντρέας Αντρέου

ΤΜΗΜΑ ΣΚΗΝΩΝ
Διευθυντής Σκηνής
Αχιλλέας Αχιλλέως
Βοηθός Διευθυντής Σκηνής
Κυριάκος Σάββα
Βοηθοί Σκηνής/Υπεύθυνοι
Δοκιμής και Παράστασης
Μαρία Χαραλάμπους
Κώστας Μενόικου
Χάρης Ιωάννου

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ
Ανώτερος Φωτιστής
Γεώργιος Κουκουμάς
Σταύρος Ευλαμπίου
Σταύρος Τάρταρης

ΤΜΗΜΑ ΗΧΟΥ
Γιώργος Χριστοφή
Στράτος Σταμάτης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ
Σπύρος Ιωαννίδης

ΑΜΠΙΓΕΣ
Μαρία Ορφανίδου-Χαραλάμπους

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΡΑΠΤΙΚΗΣ
Κωνσταντία Γερολεμίδου
Άννα Κύζα

ΘΥΡΩΡΟΙ/ΤΑΞΙΘΕΣΙΑ
Υπεύθυνη Υποδοχής Κοινού/
Θεατρικών Χώρων ΘΟΚ
Φαίη Αρόπη
Στέλλα Ανδρέου-Χριστοδούλου
Παναγιώτα Αντωνίου
Ρίτα Αχιλλέως
Δόνα Εγγλεζάκη
Ευαγγελία Εγγλεζάκη
Νατάσα Ζήσιμου
Αργυρή Ηλία
Μαρία Ιωάννου
Χριστίνα Κάσια
Χαρά Λαμπή
Τώνια Μαντοβάνη
Ραφέλλα Νεοφύτου
Γκλόρια Παναγίδου
Μαρία Τρικούππη
Άντρη Σκουφαρίδου
Κατερίνα Φαρμακίδου
Ιωάννα Χαραλάμπους

Γενικές Πληροφορίες

ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΚ

Κεντρική Σκηνή
Νέα Σκηνή
Σκηνή 018
Ταμείο

Γρηγόρη Αυξεντίου 9
1096 Λευκωσία

Γραφεία:
22864300

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΘΟΚ

€12 / €6*

*Μειωμένο εισιτήριο ισχύει για:
τη Σκηνή 018 (παιδιά και γονείς),
ανέργους, συνταξιούχους, πολύτεκνους
με την επίδειξη του αντίστοιχου
αποδεικτικού εγγράφου, άτομα κάτω
των 25 ετών με την επίδειξη πολιτικής
ταυτότητας

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ / ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Λάρνακα, Λευκωσία, Πάφος:

Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717
(Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00),
και ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy

Λεμεσός:

Ταμείο Θεάτρου Ριάλτο, τηλ. 77777745
(Δευτέρα-Παρασκευή 10:00-15:00),
και ηλεκτρονικά στη σελίδα www.rialto.com.cy

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Κάμπου 29
2030 Στρόβολος, Λευκωσία

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΘΟΚ

€50 1 άτομο
€75 2 άτομα

Ισχύουν για όλες τις παραγωγές
του ΘΟΚ πλην της Σκηνής 018.

